

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ
ШЕВЧЕНКІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ В МІСТІ КИЄВІ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РІВНЯ
ЦЕНТР ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА «ШЕВЧЕНКІВЕЦЬ»

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЗА ПІДСУМКАМИ ПЕРШОГО ЕТАПУ
ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ
«КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Практико зорієнтований посібник

КИЇВ 2017

УДК 379.8.011 33.014.3(048.83)

Розглянуто на комісії з питань інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи з проблем виховання, розвитку дітей та учнівської молоді у загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичної ради з питань освіти МОН України (від 16.05.2017 р. протокол № 37)

Рецензент:

Кириленко С.В., кандидат педагогічних наук, начальник відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України;

Окушко Т.К., завідувач лабораторії громадянського та морального виховання Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник.

Мосякова І. Ю. **Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти»: практико орієнтований посібник** / І. Ю. Мосякова. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – Ч.1. – 121 с.

У практико орієнтованому посібнику (електронне видання) розміщено інформаційно-аналітичні матеріали за підсумками першого, організаційно-підготовчого етапу дослідно-експериментальної роботи «Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти» Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець», який тривав з травня 2016 р. до травня 2017 р.

Видання адресовано науковцям, керівникам закладів позашкільної освіти та всім, хто причетний до інноваційних перетворень у системі позашкільної освіти.

УДК379.8.011 33.014.3(048.83)

ISBN 978-966-644-480-9

© Мосякова І.Ю.

©ЦТ «Шевченківець» міста Києва

© Макет-дизайн Соломатіна Т.М.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

30 06 16

№ 423

Про проведення
дослідно-експериментальної роботи
на базі Центру дитячої та юнацької
творчості «Шевченківець»
міста Києва

Відповідно до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 30 листопада 2012 року № 1352, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 грудня 2012 року за № 2111/22423, урахувавши лист Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація) від 06.04.2016 № 063-3064, висновки комісії з питань інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи з проблем виховання, розвитку дітей та учнівської молоді у загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України від 12 квітня 2016 року (протокол № 28), з метою створення концептуальних основ модернізації змісту позашкільної освіти

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити як такі, що додаються:

1) Заявку на проведення дослідно-експериментальної роботи за темою «Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти» на базі Центру дитячої та юнацької творчості «Шевченківець» міста Києва на 2016-2022 роки;

2) Програму дослідно-експериментальної роботи за темою «Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти» на базі Центру дитячої та юнацької творчості «Шевченківець» міста Києва на 2016-2022 роки.

2. Надати статус експериментального позашкільного навчального закладу всеукраїнського рівня Центру дитячої та юнацької творчості «Шевченківець» міста Києва (далі –експериментальний навчальний заклад).

3. Комісії з питань інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи з проблем виховання, розвитку дітей та учнівської молоді у загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України заслухати звіт експериментального навчального закладу про завершення I (організаційно-підготовчого) етапу дослідно-експериментальної роботи у травні 2017 року.

4. Інституту модернізації змісту освіти надавати організаційну та науково-методичну допомогу педагогічному колективу експериментального навчального закладу у проведенні дослідно-експериментальної роботи.

5. Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація) надавати допомогу експериментальному навчальному закладу у забезпеченні необхідних умов щодо організації та проведення дослідно-експериментальної роботи.

6. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Хобзея П.К.

Міністр

Л. М. Гриневич

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 30.06.16 р. за №723 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» міста Києва» проводиться дослідно-експериментальна робота за темою «Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти». Робота розрахована на шість років, а саме з червня 2016 року по травень 2022 року.

У сучасних умовах гуманізація є одним із основних перетворювальних чинників українського суспільства, оскільки стверджує цінність людини як особистості та проголошує визнання загальнолюдських цінностей. Гуманізація передбачає створення умов (соціально-економічних, політичних, освітніх тощо) для самореалізації та розвитку дітей та молоді як гармонійної особистості (що є найвищою суспільною цінністю), яка має право на свободу, щастя, розвиток та вільний прояв своїх здібностей. Водночас гуманізація передбачає поширення та утвердження у сфері суспільного життя ідей, поглядів і переконань, спрямованих на формування людини як унікальної, творчої індивідуальності, самоактуалізації і самовдосконалення сучасного покоління, готовності дітей та молоді до дій у різних життєвих ситуаціях.

Провідна роль у процесі гуманізації суспільного життя належить освітній сфері. Освіта – це цілеспрямований процес виховання і навчання, який є суспільно значущим благом та здійснюється в інтересах людини, родини, суспільства і держави. Результатом цього процесу є сукупність набутих знань, умінь, навичок, ціннісних установок, досвіду діяльності та компетентностей певного обсягу і складності з метою інтелектуального, духовно-морального, творчого, фізичного й професійного розвитку дітей та молоді, задоволення їх освітніх потреб та інтересів.

Поряд із дошкільною, загальною середньою, професійно-технічною і вищою освітою важливу роль у процесі гуманізації суспільства виконує позашкільна освіта, яка є невід’ємною складовою системи освіти, покликаною забезпечити духовний, інтелектуальний і фізичний розвиток дітей та молоді, задоволення їх творчих і освітніх потреб.

Позашкільна освіта – унікальне середовище спілкування, ефективний засіб формування гуманістичних ціннісних установок, яке сприяє позитивній соціалізації та професійному самовизначенню, надає становленню людини нової якості. Основою позашкільної освіти є цілісний особистісний розвиток.

Наразі розвиток позашкільної освіти варто розглядати в контексті збереження національних надбань системи освіти на шляху інтеграції до європейського та світового освітнього простору, оскільки мета реформування освіти стане спрямовується на підвищення якості життя наших громадян, надання нового стимулу для розвитку людського потенціалу.

Найважливіша роль позашкільних навчальних закладів реалізується у площині розвитку нахилів, здібностей та інтересів особистісного, соціального і професійного самовизначення дітей та молоді. У процесі формування сучасного змісту позашкільної освіти необхідно враховувати, що вона є мотивованою освітою поряд з дошкільною, загальною середньою, професійно-технічною та вищою освітою, що дозволяє дітям та молоді розвивати стійку потребу в пізнанні і творчості, максимально реалізувати себе, самовизначитися предметно, соціально, професійно, особистісно.

Метою розвитку позашкільної освіти в сучасних умовах є збереження державних гарантій в доступності і безкоштовності, підвищення ефективності системи позашкільної освіти; створення умов для саморозвитку, успішної соціалізації та професійного самовизначення вихованців позашкільних

навчальних закладів; забезпечення комфортного самопочуття кожної дитини в дитячому співтоваристві, створення ситуації успіху, яка супроводжує дітей та молодь у процесі здобуття позашкільної освіти.

Сьогодні вкрай необхідним постає оновлення і підвищення якості змісту позашкільної освіти на основі принципів гуманізації й демократизації освітнього процесу; індивідуалізації та врахування вікових інтересів дітей та молоді; збереження і зміцнення здоров'я вихованців творчих об'єднань; зв'язок з родинними, орієнтація на культурно-освітні інтереси сім'ї; збереження і розвиток національно-культурних традицій; ціннісне ставлення до виховання патріота України; розвиток партнерства з соціальними інституціями, громадськими об'єднаннями; взаємодія дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти та професійно-технічної; відкритість та полісферність освіти, державно-громадський характер управління.

Досягнення мети розвитку позашкільної освіти можливо сьогодні при вирішенні трьох основних завдань, які відображені на *рис. 1*.

Рис. 1

Позашкільна освіта сприяє соціальній адаптації дітей та молоді до життя в суспільстві, формуванню загальної культури, організації змістовного дозвілля. Отримуючи позашкільну освіту, дитина долучається до національної та світової культури, формується як громадянин, співпрацюючи з іншими дітьми, вона соціалізується, реалізуючи свої здібності і схильності – стає індивідуальністю.

Позашкільна освіта є активним пошуковим майданчиком щодо розвитку особистості вихованців, учнів, слухачів. Формування сучасного змісту позашкільної освіти націлене на створення умов для особистісного розвитку

дітей та молоді, зміцнення їх духовного, інтелектуального й фізичного здоров'я, професійного самовизначення і творчої самореалізації. Не можна недооцінювати значення позашкільної освіти для забезпечення емоційного благополуччя дітей та молоді, зміцнення їх психічного і фізичного здоров'я.

Досягнення зазначеної мети стане можливим якщо розглядати позашкільну освіту як педагогічне явище, що має цілу низку переваг. На *рис. 2* переваги позашкільної освіти представлені у системі взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле, взаємодіють з середовищем та між собою, і мають певну мету.

Сучасна система освіти України має враховувати виклики часу. Одним з першочергових завдань є вирішення питань, пов'язаних із формуванням змісту сучасної позашкільної освіти.

Загальновідомо, що зміст освіти – один із чинників економічного і соціального прогресу, спрямований на забезпечення самовизначення кожної особистості, створення умов для її самореалізації; розвитку суспільства; зміцнення і вдосконалення правової держави.

Зміст освіти має забезпечувати формування у дітей та молоді самосвідомості, розвиток компетентностей, інтеграцію особистості в національну та світову культуру. Зміст освіти має сприяти взаєморозумінню і співпраці між людьми; сприяти реалізації права дітей та молоді на вільний вибір свого освітнього маршруту, розвитку умінь і переконань. Зміст освіти в конкретному навчальному закладі визначається освітньою програмою, яка розробляється та реалізується навчальним закладом самостійно із погодженням з управліннями освіти та затвердженими відповідними місцевими органами виконавчої влади.

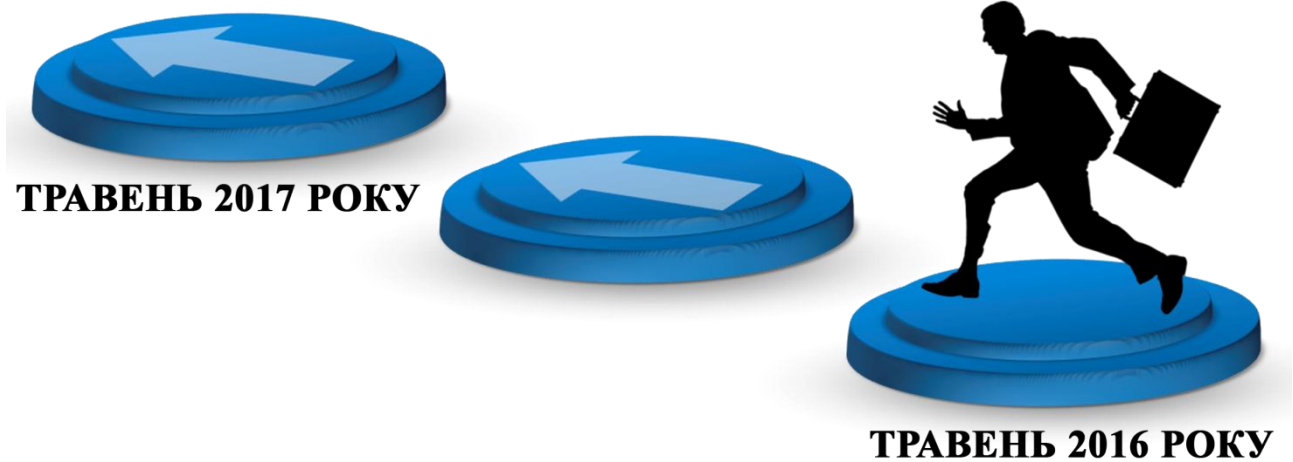
Сучасний зміст позашкільної освіти забезпечує умови для розвитку особистості дитини та самовдосконалення педагогів. Позашкільна освіта активно використовує інваріантну і варіативну складові навчальних програм, оскільки її результатом є не тільки цифрові показники, а перш за все, індивідуальні досягнення, особистісні зміни у навчанні, вихованні та розвитку кожного вихованця.

Таким чином, сучасний зміст позашкільної освіти сприяє становленню особистості, формуванню її громадянської позиції, допомагає дітям та молоді усвідомити себе як громадянина України, відкриває нові інтереси, пов'язані, в першу чергу, із соціалізацією та громадянською позицією, розвиває у дітей та молоді прагнення до самореалізації та самовдосконалення в подальшому житті.

СИСТЕМА ПЕРЕВАГ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Перший, організаційно-підготовчий етап дослідно-експериментальної роботи Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» тривав з травня 2016 р. по травень 2017 р.

Відповідно до плану проведення I (організаційно-підготовчого) етапу були поставлені наступні завдання:

- вивчення та аналіз нормативно-правових актів, психолого-педагогічної літератури, узагальнення педагогічного досвіду з метою створення науково-методичної бази за темою дослідно-експериментальної роботи;
- розробка теоретичних положень щодо модернізації змісту позашкільної освіти;
- підготовка педагогічного колективу Центру творчості до роботи в умовах експерименту, окреслення завдань експерименту, створення творчих лабораторій та уточнення функціональних обов'язків учасників експерименту;
- формування складу творчих груп педагогів, батьків щодо організації та проведення дослідно-експериментальної роботи;
- налагодження спільної діяльності з установами, які здійснюють науково-методичний супровід дослідно-експериментальної роботи; підписання відповідних угод;
- підготовка та проведення для педагогів науково-методичних семінарів, круглих столів, видавнича діяльність тощо;
- проведення комплексної діагностики рівня готовності учасників навчально-виховного процесу до роботи в режимі експерименту;

підбиття підсумків I етапу – організаційно-підготовчого – дослідно-експериментальної роботи.

Конкретизація завдань дослідно-експериментальної роботи була розглянута на педагогічній раді 30 серпня 2016 року з теми «Основні завдання діяльності позашкільного навчального закладу «Центр творчості «Шевченківець» на I етапі дослідно-експериментальної роботи» за участю:

наукового керівника – Окушко Тетяни Костянтинівни, завідувача лабораторії громадянського та морального виховання Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника

координатора – Павлової Людмили Михайлівни, методиста вищої категорії відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України

члена науково-методичної ради – Бут Світлани Володимирівни, головного спеціаліста відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини Міністерства освіти і науки України

Для виконання запланованих завдань була розроблена і впроваджена модель управління дослідно-експериментальною діяльністю в Центрі творчості (рисунк 3); організовано роботу ініціативної, проектних, творчих груп у творчих лабораторіях як структурних підрозділах; внесено зміни до організації науково-методичної роботи, в основу якої було покладено заздалегідь визначені складові процесу управління дослідно-експериментальною діяльністю в Центрі творчості «Шевченківець», які представлені на рис. 4.

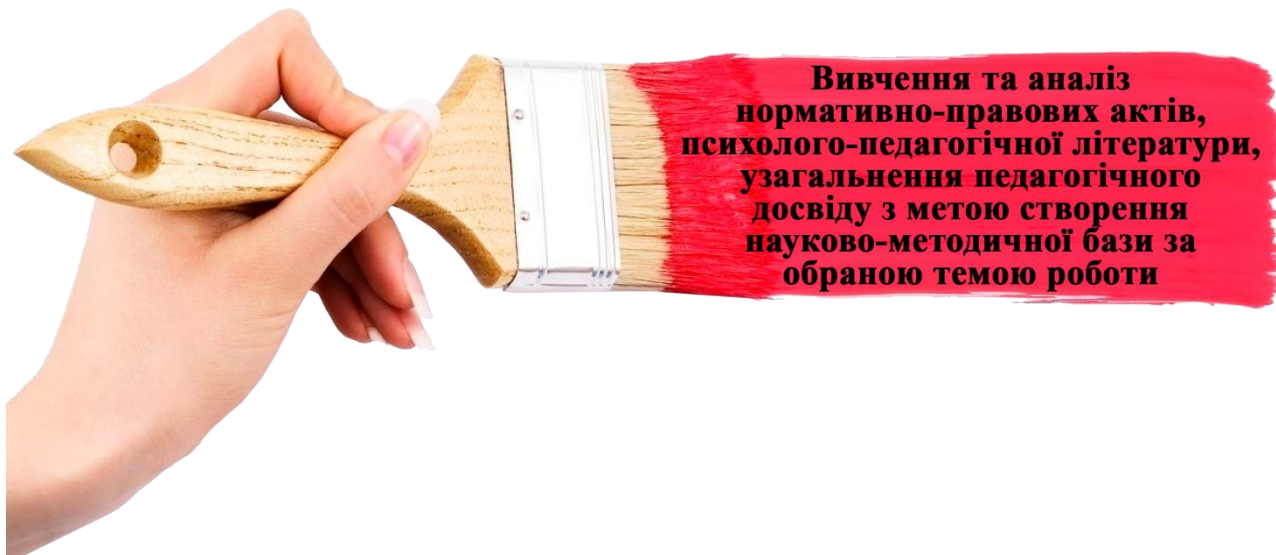
Рис.3.

МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

**СКЛАДОВІ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ
ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ
В ЦЕНТРІ ТВОРЧОСТІ “ШЕВЧЕНКІВЕЦЬ”**

**Вивчення та аналіз
нормативно-правових актів,
психолого-педагогічної літератури,
узагальнення педагогічного
досвіду з метою створення
науково-методичної бази за
обраною темою роботи**

Інформаційно-емпіричну базу дослідження становлять законодавчі та нормативні акти України у галузі освіти, зокрема позашкільної, представлені у Конституції України (1996), Законі України «Про освіту» (1991), Законі України «Про позашкільну освіту» (2000), Положенні про позашкільний навчальний заклад (2001), Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки (2015), Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді (2015), Основних орієнтирах виховання учнів 1–11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (2011), Положенні про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (2000).

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 2222-IV від 08.12.2004, ВВР, 2005, № 2, ст.44

№ 2952-VI від 01.02.2011, ВВР, 2011, № 10, ст.68

№ 586-VII від 19.09.2013, ВВР, 2014, № 11, ст.142

№ 742-VII від 21.02.2014, ВВР, 2014, № 11, ст.143

№ 1401-VIII від 02.06.2016, ВВР, 2016, № 28, ст.532}

{Закон України № 2222-IV від 08.12.2004 визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), згідно з Рішенням Конституційного Суду України № 20-рп/2010 від 30.09.2010 у зв'язку з порушенням конституційної процедури його розгляду та прийняття}

{Положення Конституції України, прийнятої на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року, із змінами і доповненнями, внесеними законами України № 2222-IV від 08.12.2004, № 2952-VI від 01.02.2011, № 586-VII від 19.09.2013, визнано такими, що є чинними на території України Постановою Верховної Ради України № 750-VII від 22.02.2014}

{Офіційне тлумачення до Конституції див. в Рішеннях Конституційного Суду

№ 1-зп від 13.05.97 № 4-зп від 03.10.97 № 6-зп від 25.11.97 № 9-зп від 25.12.97 № 8-рп/98 від 09.06.98 № 11-рп/98 від 07.07.98 № 1-рп/99 від 09.02.99 № 4-рп/99 від 19.05.99 № 7-рп/99 від 06.07.99 № 9-рп/99 від 27.10.99 № 10-рп/99 від 14.12.99 № 4-рп/2000 від 11.04.2000 № 6-рп/2000 від 19.04.2000 № 13-рп/2000 від 16.11.2000 № 15-рп/2000 від 14.12.2000 № 2-рп/2001 від 28.03.2001 № 4-рп/2001 від 19.04.2001 № 5-рп/2001 від 17.05.2001 № 7-рп/2001 від 30.05.2001 № 11-рп/2001 від 13.07.2001 № 14-рп/2001 від 16.10.2001 № 4-рп/2002 від 20.03.2002 № 7-рп/2002 від 27.03.2002 № 8-рп/2002 від 07.05.2002 № 10-рп/2002 від 29.05.2002 № 12-рп/2002 від 18.06.2002 № 15-рп/2002 від 09.07.2002 № 16-рп/2002 від 17.10.2002 № 17-рп/2002 від 17.10.2002 № 2-рп/2003 від 28.01.2003 № 5-рп/2003 від 05.03.2003 № 12-рп/2003 від 26.06.2003 № 16-рп/2003 від 14.10.2003 № 19-рп/2003 від 10.12.2003 № 21-рп/2003 від 25.12.2003 № 22-рп/2003 від 25.12.2003 № 5-рп/2004 від 04.03.2004 № 11-рп/2004 від 19.05.2004 № 19-рп/2004 від 01.12.2004 № 6-рп/2005 від 05.10.2005 № 9-рп/2005 від 13.10.2005 № 7-рп/2007 від 09.10.2007 № 11-рп/2007 від 11.12.2007 № 12-рп/2007 від 11.12.2007 № 5-рп/2008 від 02.04.2008 № 6-рп/2008 від 16.04.2008 № 12-рп/2008 від 25.06.2008 № 16-рп/2008 від 17.09.2008 № 23-рп/2008 від 15.10.2008 № 26-рп/2008 від 27.11.2008 № 6-рп/2009 від 26.02.2009 № 7-рп/2009 від 16.04.2009 № 8-рп/2009 від 28.04.2009 № 23-рп/2009 від 30.09.2009 № 7-рп/2010 від 11.03.2010 № 8-

рп/2010 від 11.03.2010 № 10-рп/2010 від 01.04.2010 № 11-рп/2010 від 06.04.2010 № 12-рп/2011 від 20.10.2011 № 16-рп/2011 від 08.12.2011 № 19-рп/2011 від 14.12.2011 № 2-рп/2012 від 20.01.2012 № 3-рп/2012 від 25.01.2012 № 9-рп/2012 від 12.04.2012 № 2-рп/2013 від 29.05.2013 № 4-рп/2013 від 12.06.2013 № 5-рп/2014 від 15.05.2014 № 1-рп/2016 від 15.03.2016}

Верховна Рада України від імені Українського народу - громадян України всіх національностей,

виражаючи суверенну волю народу,

спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на самовизначення,

дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя,

підключившись про зміцнення громадянської злагоди на землі України,

прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу,

усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та прийдешніми поколіннями,

керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням,

приймає цю Конституцію - Основний Закон України.

◆◆◆◆

Розділ II

ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОBOB'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

◆◆◆◆

Стаття 53. Кожен має право на освіту.

◆◆◆◆

Стаття 54. Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

◆◆◆◆

Розділ IV

BEPХOВНА РАДА УКРАЇНИ

◆◆◆◆

Стаття 92. Виключно законами України визначаються:

◆◆◆◆

б) основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення; засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, охорони дитинства,

материнства, батьківства; виховання, освіти, культури і охорони здоров'я; екологічної безпеки;

Розділ VI
КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ.
ІНШІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Стаття 116. Кабінет Міністрів України:

3) забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;

{Офіційне тлумачення положення пункту 3 статті 116 див. в Рішенні Конституційного Суду № 3-рп/2012 від 25.01.2012}

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про освіту (Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 34, ст. 451)

{Вводиться в дію Постановою ВР № 1144-ХІІ від 04.06.91, ВВР, 1991, № 34, ст. 452}

{Із змінами, внесеними згідно з Декретами № 12-92 від 26.12.92, ВВР, 1993, № 10, ст. 76 № 23-92 від 31.12.92, ВВР, 1993, № 11, ст. 93 Законами № 3180-ХІІ від 05.05.93, ВВР, 1993, № 26, ст.277 № 69/94-ВР від 30.06.94, ВВР, 1994, № 29, ст.258 № 183/94-ВР від 23.09.94, ВВР, 1994, № 41, ст.376 № 200/94-ВР від 13.10.94, ВВР, 1994, № 45, ст.404 № 498/95-ВР від 22.12.95, ВВР, 1996, № 3, ст.11 № 96/96-ВР від 22.03.96, ВВР, 1996, № 16, ст.71}

{В редакції Закону № 100/96-ВР від 23.03.96, ВВР, 1996, № 21, ст. 84}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами № 608/96-ВР від 17.12.96, ВВР, 1997, № 8, ст. 62 № 178-ХІV від 14.10.98, ВВР, 1998, № 48, ст.294}

{Додатково див. Закон № 2120-ІІІ від 07.12.2000, ВВР, 2001, № 2-3, ст.10}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2628-ІІІ від 11.07.2001, ВВР, 2001, № 49, ст.259 № 2887-ІІІ від 13.12.2001, ВВР, 2002, № 11, ст.80 № 2905-ІІІ від 20.12.2001, ВВР, 2002, № 12-13, ст.92 № 380-ІV від 26.12.2002, ВВР, 2003, № 10-11, ст.86 № 1158-ІV від 11.09.2003, ВВР, 2004, № 8, ст.67 № 1344-ІV від 27.11.2003, ВВР, 2004, № 17-18, ст.250 № 1377-ІV від 11.12.2003, ВВР, 2004, № 15, ст.228 № 1694-ІV від 20.04.2004, ВВР, 2005, № 4, ст.83 № 1801-ІV від 17.06.2004, ВВР, 2004, № 43-44, ст.493 № 2285-ІV від 23.12.2004, ВВР, 2005, № 7-8, ст.162 № 2505-ІV від 25.03.2005, ВВР, 2005, № 17, № 18-19, ст.267 № 3167-ІV від 01.12.2005, ВВР, 2006, № 12, ст.104 № 3235-ІV від 20.12.2005, ВВР, 2006, № 9, № 10-11, ст.96 № 3461-ІV від 22.02.2006, ВВР, 2006, № 28, ст.242 № 424-V від 01.12.2006, ВВР, 2007, № 9, ст.67 № 489-V від 19.12.2006, ВВР, 2007, № 7-8, ст.66}

{Додатково див. Рішення Конституційного Суду № 6-рп/2007 від 09.07.2007}

{Із змінами, внесеними згідно із Законом № 107-VІ від 28.12.2007, ВВР, 2008, № 5-6, № 7-8, ст.78 - зміни діють по 31 грудня 2008 року}

{Додатково див. Рішення Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами № 290-VІ від 20.05.2008, ВВР, 2008, № 27-28, ст.251 № 2289-VІ від 01.06.2010, ВВР, 2010, № 33, ст.471 № 2555-VІ від 23.09.2010, ВВР, 2011, № 6, ст.41 № 2856-VІ від 23.12.2010, ВВР, 2011, № 29, ст.272 № 5029-VІ від 03.07.2012, ВВР, 2013, № 23, ст.218 № 5290-VІ від 18.09.2012, ВВР, 2013, № 41, ст.549 № 5460-VІ від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 2-3, ст.41 № 5499-VІ від 20.11.2012, ВВР, 2014, № 1,

ст.6 № 1166-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, № 20-21, ст.745 № 1556-VII від 01.07.2014, ВВР, 2014, № 37-38, ст.2004 № 1575-VII від 03.07.2014, ВВР, 2014, № 35, ст.1178 № 76-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40} - щодо набрання чинності норм зазначеного Закону див. "Прикінцеві положення" № 498-VIII від 02.06.2015, ВВР, 2015, № 31, ст.294 № 940-VIII від 26.01.2016, ВВР, 2016, № 10, ст.100}

{Установити, що у 2016 році норми і положення частини другої статті 35, частини п'ятої статті 41, статті 57, частини другої статті 61 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду соціального страхування України, згідно із Законом № 928-VIII від 25.12.2015}

{У тексті Закону слова "заклади освіти" в усіх відмінках замінено словами "навчальні заклади" у відповідному відмінку згідно із Законом № 1158-IV від 11.09.2003}

{У тексті Закону слова "Міністерство освіти Автономної Республіки Крим" у всіх відмінках замінено словами "орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим у сфері освіти" у відповідному відмінку; слова "міністерства і відомства" та "міністерства і відомства України" в усіх відмінках замінено словами "центральні органи виконавчої влади" у відповідному відмінку; слова "місцеві органи державної виконавчої влади" в усіх відмінках замінено словами "місцеві органи виконавчої влади" у відповідному відмінку згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

Освіта - основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями.

Освіта в Україні ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами.

Розділ II СИСТЕМА ОСВІТИ

Стаття 28. Поняття системи освіти

Система освіти складається із навчальних закладів, наукових, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти.

Стаття 29. Структура освіти

Структура освіти включає:
дошкільну освіту;

загальну середню освіту;
позашкільну освіту;
професійно-технічну освіту;
вищу освіту;
післядипломну освіту;

{Абзац восьмий статті 29 виключено на підставі Закону № 1556-VII від 01.07.2014}

{Абзац дев'ятий статті 29 виключено на підставі Закону № 1556-VII від 01.07.2014}

самоосвіту.

Стаття 38. Позашкільна освіта

1. Позашкільна освіта та виховання є частиною структури освіти і спрямовуються на розвиток здібностей, талантів дітей, учнівської та студентської молоді, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні.

2. Позашкільна освіта та виховання здійснюються навчальними закладами, сім'єю, трудовими колективами, громадськими організаціями, товариствами, фондами і ґрунтуються на принципі добровільності вибору типів закладів, видів діяльності.

3. Держава забезпечує умови для одержання учнями і молоддю позашкільної освіти.

Стаття 39. Позашкільні навчальні заклади

1. До позашкільних навчальних закладів належать: палаци, будинки, центри, станції дитячої, юнацької творчості, учнівські та студентські клуби, дитячо-юнацькі спортивні школи, школи мистецтв, студії, початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади, бібліотеки, оздоровчі та інші заклади.

2. Для здійснення навчально-виховної роботи позашкільним навчальним закладам надаються спортивні об'єкти, культурні, оздоровчі та інші заклади безкоштовно та на пільгових умовах. Порядок їх надання визначається місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про позашкільну освіту
(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст.393)

{Додатково див. Закон

№ 2120-III від 07.12.2000, ВВР, 2001, № 2-3, ст.10}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 2905-III від 20.12.2001, ВВР, 2002, № 12-13, ст.92

№ 380-IV від 26.12.2002, ВВР, 2003, № 10-11, ст.86

№ 860-IV від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 37, ст.300

№ 1344-IV від 27.11.2003, ВВР, 2004, № 17-18, ст.250

№ 2626-IV від 02.06.2005, ВВР, 2005, № 28, ст.372

№ 876-V від 05.04.2007, ВВР, 2007, № 27, ст.363

№ 2555-VI від 23.09.2010, ВВР, 2011, № 6, ст.41

Кодексом

№ 2755-VI від 02.12.2010, ВВР, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112

Законами

№ 5029-VI від 03.07.2012, ВВР, 2013, № 23, ст.218

№ 5460-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 2-3, ст.41

№ 76-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40

№ 453-VIII від 19.05.2015, ВВР, 2015, № 30, ст.277

№ 498-VIII від 02.06.2015, ВВР, 2015, № 31, ст.294}

{Установити, що у 2016 році норми і положення абзацу першого частини другої, абзаців другого, четвертого частини третьої статті 18, абзацу третього частини четвертої статті 21, частини першої статті 22 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду соціального страхування України згідно із Законом № 928-VIII від 25.12.2015}

{У тексті Закону слова "Міністерство економіки України" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики" у відповідному відмінку згідно із Законом № 860-IV від 22.05.2003}

{У тексті Закону слова "спеціально уповноважений орган виконавчої влади в галузі освіти" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти" у відповідному відмінку згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

Цей Закон відповідно до Конституції України визначає державну політику у сфері позашкільної освіти, її правові, соціально-економічні, а також організаційні, освітні та виховні засади.

Розділ І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

Для цілей цього Закону вживаються такі терміни:

система позашкільної освіти - освітня підсистема, що включає державні, комунальні, приватні позашкільні навчальні заклади; інші навчальні заклади як центри позашкільної освіти у позаурочний та позанавчальний час (загальноосвітні навчальні заклади незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, в тому числі школи соціальної реабілітації, міжшкільні навчально-виробничі комбінати, професійно-технічні та вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації); гуртки, секції, клуби, культурно-освітні, спортивно-оздоровчі, науково-пошукові об'єднання на базі загальноосвітніх навчальних закладів, навчально-виробничих комбінатів, професійно-технічних та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації; клуби та об'єднання за місцем проживання незалежно від підпорядкування, типів і форм власності; культурно-освітні, фізкультурно-оздоровчі, спортивні та інші навчальні заклади, установи; фонди, асоціації, діяльність яких пов'язана із функціонуванням позашкільної освіти; відповідні органи управління позашкільною освітою і науково-методичні установи;

позашкільна освіта - сукупність знань, умінь та навичок, що отримують вихованці, учні і слухачі в позашкільних навчальних закладах у час, вільний від навчання в загальноосвітніх та інших навчальних закладах;

позашкільний навчальний заклад - складова системи позашкільної освіти, яка надає знання, формує вміння та навички за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підготовку до активної професійної та громадської діяльності, створює умови для соціального захисту та організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я вихованців, учнів і слухачів;

освітня діяльність позашкільного навчального закладу - процес надання знань, формування вмінь і навичок з різних напрямів позашкільної освіти, розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, фізичних якостей відповідно до задатків та запитів особи;

Стаття 4. Позашкільна освіта

Позашкільна освіта є складовою системи безперервної освіти, визначеної Конституцією України, Законом України "Про освіту", цим Законом, і спрямована на розвиток здібностей та обдарувань вихованців, учнів і слухачів, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні.

Розділ ІІІ

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПОЗАШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Стаття 15. Основні напрями позашкільної освіти

Позашкільна освіта у позашкільних навчальних закладах може здійснюватися за такими напрямками:

художньо-естетичний, який забезпечує розвиток творчих здібностей, обдарувань та здобуття вихованцями, учнями і слухачами практичних навичок, оволодіння знаннями в сфері вітчизняної і світової культури та мистецтва;

туристсько-краєзнавчий, який спрямовується на залучення вихованців, учнів і слухачів до активної діяльності з вивчення історії рідного краю та довкілля, світової цивілізації, географічних, етнографічних, історичних об'єктів і явищ соціального життя, оволодіння практичними вміннями та навичками з туризму та краєзнавства;

еколого-натуралістичний, який передбачає оволодіння вихованцями, учнями і слухачами знаннями про навколишнє середовище, формування екологічної культури особистості, набуття знань і досвіду розв'язання екологічних проблем, залучення до практичної природоохоронної роботи та інших біологічних напрямів, формування знань, навичок в галузях сільського господарства: квітництво, лісництво, садівництво, грибівництво, бджільництво;

науково-технічний, який забезпечує набуття вихованцями, учнями і слухачами техніко-технологічних умінь та навичок, розширення наукового світогляду, підготовку до активної науково-дослідної роботи, оволодіння сучасною технікою та технологіями;

дослідницько-експериментальний, який сприяє залученню вихованців, учнів і слухачів до науково-дослідницької, експериментальної, конструкторської та винахідницької роботи в різних галузях науки, техніки, культури і мистецтва, а також створенню умов для творчого самовдосконалення та виявлення, розвитку і підтримки юних талантів та обдарувань;

фізкультурно-спортивний або спортивний, який забезпечує розвиток фізичних здібностей вихованців, учнів і слухачів, необхідні умови для повноцінного оздоровлення, загартування, змістовного відпочинку і дозвілля, занять фізичною культурою і спортом, підготовку спортивного резерву для збірних команд України, набуття навичок здорового способу життя;

військово-патріотичний, який забезпечує належний рівень підготовки вихованців, учнів і слухачів до військової служби, виховання патріотичних почуттів та громадянської відповідальності;

бібліотечно-бібліографічний, який спрямований на поглиблення пізнавальних інтересів вихованців, учнів і слухачів, підвищення їх інформаційної культури, набуття навичок і умінь орієнтуватися у зростаючому потоці інформації;

соціально-реабілітаційний, який забезпечує соціальне становлення та розвиток інтересів, здібностей, нахилів, потреб у самореалізації вихованців, учнів і слухачів, підготовку їх до активної професійної та громадської діяльності, організацію їх змістовного дозвілля та відпочинку;

оздоровчий, який забезпечує необхідні умови для змістовного відпочинку та передбачає оволодіння вихованцями, учнями і слухачами знаннями про здоровий

спосіб життя, організацію їх оздоровлення, набуття і закріплення навичок, зміцнення особистого здоров'я і формування гігієнічної культури особистості;

гуманітарний, який забезпечує розвиток здібностей, обдарувань, практичних навичок вихованців, учнів і слухачів, оволодіння знаннями з основ наук соціально-гуманітарного циклу.

Стаття 16. Планування діяльності позашкільного навчального закладу

2. Навчально-виховний процес у позашкільних навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів та форм власності здійснюється за типовими навчальними планами і програмами, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, іншими центральними органами виконавчої влади, у сфері управління яких перебувають позашкільні навчальні заклади.

Позашкільні навчальні заклади можуть планувати роботу гуртків, секцій, відділів, відділень за іншими навчальними планами і програмами за умови затвердження їх відповідними місцевими органами виконавчої влади.

{Абзац другий частини другої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2626-IV від 02.06.2005}

Експериментальні навчальні плани складаються позашкільними навчальними закладами з урахуванням типових навчальних планів.

Запровадження експериментальних навчальних планів, освітніх програм, педагогічних інновацій і технологій можливе лише за спільним рішенням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти (інших центральних органів виконавчої влади, у сфері управління яких перебувають позашкільні навчальні заклади) та Національної академії педагогічних наук України.

{Абзац четвертий частини другої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

Стаття 17. Тривалість занять та режим роботи позашкільного навчального закладу

1. Тривалість занять у позашкільному навчальному закладі визначається навчальними планами і програмами з урахуванням психофізіологічного розвитку та допустимого навантаження для різних вікових категорій і становить для вихованців, учнів і слухачів:

віком від 5 до 6 років - 30 хвилин;

віком від 6 до 7 років - 35 хвилин;

інших - 45 хвилин.

Розділ V

ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ І МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА ПОЗАШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Стаття 27. Матеріально-технічна база позашкільного навчального закладу

2. Вимоги до матеріально-технічної бази позашкільного навчального закладу визначаються відповідними будівельними і санітарно-гігієнічними нормами, правилами і стандартами облаштування та утримання позашкільного навчального закладу, навчальними планами та програмами.

Стаття 28. Платні послуги у сфері позашкільної освіти

Платні послуги не можуть надаватися державними або комунальними позашкільними навчальними закладами замість або в межах освітньої діяльності, визначеної навчальними планами і програмами.

ПОЛОЖЕННЯ
про позашкільний навчальний заклад

Організаційно-правові засади діяльності
позашкільного навчального закладу

9. Навчально-виховний процес у позашкільному навчальному закладі здійснюється за типовими навчальними планами і програмами, що затверджуються центральними органами виконавчої влади, а також за навчальними планами і програмами, затвердженими відповідними місцевими органами виконавчої влади.

10. Навчальні програми можуть бути однопрофільними, комплексними і такими, що передбачають індивідуальне навчання учнів та навчання у групах або об'єднаннях. Залежно від специфіки діяльності позашкільного навчального закладу навчання проводиться від одного місяця до кількох років.

13. Середня наповнюваність гуртків, груп, секцій, відділень, відділів, студій та інших творчих об'єднань (далі - гуртків, груп та інших творчих об'єднань) у позашкільному навчальному закладі становить, як правило, 10 - 15 вихованців, учнів і слухачів.

Наповнюваність окремих гуртків, груп та інших творчих об'єднань устанавлюється директором позашкільного навчального закладу залежно від профілю, навчальних планів, програм та можливостей організації навчально-виховного, тренувального процесу, рівня майстерності вихованців, учнів і слухачів і становить не більш як 25 вихованців, учнів і слухачів.

18. Тривалість одного заняття (уроку) в позашкільному навчальному закладі визначається навчальними планами і програмами з урахуванням психофізіологічного розвитку та допустимого навантаження для різних вікових категорій і становить для вихованців, учнів і слухачів:

- віком від 5 до 6 років - 30 хвилин;
- віком від 6 до 7 років - 35 хвилин;
- старшого віку - 45 хвилин.

19. Гуртки, групи та інші творчі об'єднання позашкільного навчального закладу класифікуються за трьома рівнями:

початковий рівень - творчі об'єднання, діяльність яких спрямована на загальний розвиток вихованців, учнів і слухачів, виявлення їх здібностей та обдарувань, прищеплення інтересу до творчої діяльності;

основний рівень - творчі об'єднання, які розвивають інтереси вихованців, учнів і слухачів, дають їм знання, практичні уміння та навички, задовольняють потреби у професійній орієнтації;

вищий рівень - творчі об'єднання за інтересами для здібних і обдарованих вихованців, учнів і слухачів.

Інші рівні, крім зазначених, можуть установлюватися положенням про відповідний тип позашкільного навчального закладу.

Відповідно до рівня класифікації визначаються мета і перспективи діяльності гуртків, груп та інших творчих об'єднань, їх чисельний склад, обирається програма.

22. Позашкільний навчальний заклад проводить інформаційно-методичну роботу, спрямовану на удосконалення програм, змісту, форм і методів діяльності гуртків, груп та інших творчих об'єднань.

Учасники навчально-виховного процесу

29. Педагогічні працівники, а також тренери-викладачі позашкільного навчального закладу зобов'язані:

виконувати навчальні плани та програми;

31. Обсяг педагогічного навантаження у позашкільному навчальному закладі визначається керівником закладу згідно із законодавством і затверджується для державних і комунальних позашкільних навчальних закладів відповідним органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування, до сфери управління якого належить цей заклад, для приватних позашкільних навчальних закладів - засновником (власником).

Перерозподіл педагогічного навантаження протягом навчального року можливий у разі зміни кількості годин за окремими навчальними програмами, що передбачається навчальним планом, у разі вибуття або зарахування вихованців, учнів, слухачів позашкільного навчального закладу, початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу (школи естетичного виховання) протягом навчального року або за письмовою згодою педагогічного працівника, а також тренера-викладача з додержанням законодавства про працю.

{ Абзац другий пункту 31 в редакції Постанови КМ N 769 (769-2010-п) від 27.08.2010 }

Управління позашкільним навчальним закладом

37. Керівник позашкільного навчального закладу:

забезпечує контроль за виконанням навчальних планів і програм, якістю знань, умінь та навичок вихованців, учнів і слухачів;

**Діяльність позашкільного навчального закладу
у рамках міжнародного співробітництва**

48. Позашкільний навчальний заклад за наявності належної матеріально-технічної та соціально-культурної бази, власних фінансових коштів має право проводити міжнародний учнівський та педагогічний обмін у рамках освітніх програм, проектів, брати участь у міжнародних заходах.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства
освіти і науки України
07.11.2000 № 522

(у редакції наказу Міністерства
освіти і науки, молоді та спорту
України 30.11.2012 № 1352)

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
26 грудня 2000 р. за № 946/5167

ПОЛОЖЕННЯ

про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності

{У тексті Положення слова «МОНмолодьспорт України» у всіх відмінках замінено словом «МОН» згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 380 від 31.03.2015}

I. Загальні положення

1.8. Інноваційна освітня діяльність на всеукраїнському рівні здійснюється у системі освіти України і передбачає розроблення та використання в установленому законодавством порядку:

освітніх, навчальних, виховних, управлінських систем;

базового компонента дошкільної освіти, інваріантної складової змісту загальної середньої освіти, загальнодержавного компонента змісту професійно-технічної освіти, змісту позашкільної освіти, нормативної частини змісту вищої (у тому числі післядипломної) освіти;

експериментальних навчальних програм, підручників, посібників, розроблених у процесі експерименту і спрямованих на поліпшення результатів освітньої діяльності;

1.10. Інноваційна освітня діяльність на рівні навчального закладу може здійснюватись у дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладах (у тому числі закладах післядипломної освіти) і передбачає використання освітніх інновацій, перевірених у ході експериментів всеукраїнського та регіонального рівнів, а також розроблення, експериментальну перевірку варіативної частини змісту вищої (у тому числі післядипломної) освіти.

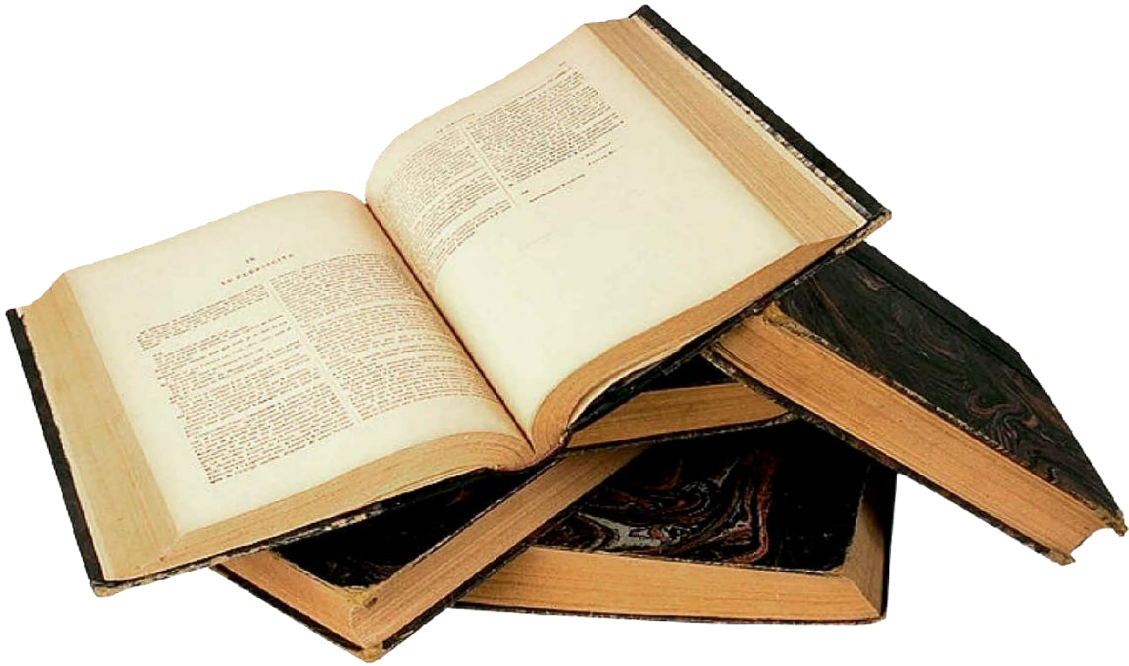
III. Використання освітніх інновацій

3.1. На підставі висновків відповідної комісії Науково-методичної ради МОН приймає рішення про запровадження освітніх інновацій у систему освіти України.

Експериментальним навчальним програмам, підручникам та посібникам, що апробуються в процесі інноваційної діяльності, за рішенням відповідної комісії Науково-методичної ради надається схвалення до використання у дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних, позашкільних навчальних закладах на період проведення експерименту відповідно до Порядку надання навчальній літературі, засобам навчання і навчальному обладнанню грифів та свідоцтв Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 17 червня 2008 року № 537, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 липня 2008 року за № 628/15319.

{Пункт 3.1 розділу III доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 380 від 31.03.2015}

Теоретичну основу дослідження становлять роботи з питань:

● концептуальні положення і прикладні розробки з психолого-педагогічних питань освіти (В.П.Андрущенко, Ю.К.Бабанський, І.Д.Бех, В.І.Бондар, О.О.Вовчик-Блакитна, М.А.Галагузова, В.В.Давидов, О.К.Дусавицький, Д.Б.Ельконін; І.А.Зязюн, Т.А.Ільїна, В.Г.Кремень, О.Я.Савченко, В.О.Сластьонін, Т.І.Сущенко, Н.Ф.Харінко, В.В.Ягупов та ін.);

● фундаментальні положення теорії систем, структурно-функціонального аналізу (В.Г.Афанасьєв, Л.Берталанфі, І.В.Блауберг, В.Гіг, М.С.Каган, Т.Парсонс, В.М.Садовський, Б.Г.Юдін та ін.);

● загальнотеоретичні основи позашкільної освіти (О.В.Биковська, В.П.Вахтеров, Г.М.Ващенко, Н.К.Крупська, А.С.Макаренко, Є.М.Мединський, І.І.Огієнко, С.Ф.Русова, С.О.Сірополко, В.О.Сухомлинський, Т.І.Сущенко, Н.Ф.Харінко, В.І.Чарнолуський, С.Т.Шацький та ін.);

● концептуальні положення і висновки щодо навчання, виховання, розвитку та соціалізації учнів у позашкільних навчальних закладах (Л.К.Балясна, О.В.Биковська, В.В.Вербицький, А.Й.Капська, Б.С.Кобзар, М.Б.Коваль, О.В.Литовченко, В.М.Мадзігон, І.М.Мельникова, Г.П.Пустовіт, Т.І.Сущенко та ін.);

● теоретичні основи компетентнісного підходу в освіті (І.Г.Агапов, Р.Бадер, І.Д.Бех, В.А.Болотов, Н.М.Бібік, Л.С.Ващенко, А.А.Вербицький, В.А.Горський, І.О.Зимня, Е.Ф.Зеєр, І.Г.Єрмаков, М.Р.Катунова, В.В.Лаптев, О.Е.Лебедев, О.І.Локшина, Д.Мертенс, О.В.Овчарук, Б.Оскарсон, Л.І.Паращенко, О.І.Пометун, Н.Ф.Радіонова, О.Я.Савченко, С.Е.Трубачева, А.П.Тряпціна, А.В.Хуторський, А.Шелтен та ін.);

● теоретичні розробки і методичні рекомендації щодо моніторингу якості освітнього процесу (В.П.Беспалько, А.В.Дахін, Г.В.Єльнікова, В.А.Кальнея, С.І.Подмазін, С.Є.Шишов та ін.).

**Розробка
теоретичних положень
щодо модернізації змісту
позашкільної освіти**

Протягом усього розвитку суспільства складались різні парадигми освіти та виховання людини. Людство постійно збагачує теорію та практику навчання, виховання та розвитку особистості. Стратегія реформування освіти обумовлюється потребами суспільства, освітньої інфраструктури та реальними можливостями позашкільного навчального закладу як школи життєтворчості особистості.

Позашкільна освіта сьогодні віддзеркалює запити суспільства на вільний доступ до освіти, свідоме обрання напряму освітньої діяльності та всебічний розвиток дітей та молоді. Саме від якості позашкільного навчання й виховання залежить збагачення культурних національних цінностей підростаючого покоління. Розвиток науки та техніки, стрімке зростання усіх сфер суспільного виробництва вимагає від сучасної позашкільної освіти постійного оновлення змісту, структури стилю управління, методів і форм навчання, виховання та розвитку зростаючої особистості. Сучасне замовлення суспільства полягає в тому, щоб створити такі умови всебічного розвитку особистості в позаурочний час, за яких би кожна дитина успішно навчалася, розвивала свій інтелект, була готова до творчої самореалізації; щоб створити умови для формування національної самосвідомості, активної життєвої позиції громадянина-патріота, який може стати активним учасником процесу утвердження незалежної України та її розвитку як демократичної, успішної держави.

Розробка теоретичних положень щодо модернізації змісту позашкільної освіти має визначені цілі і завдання, а саме: упровадження в педагогічну практику новітніх досягнень психолого-педагогічної науки; психологічний супровід педагогічних інновацій; стимулювання самоосвіти та творчого пошуку педагогів; пошук нових шляхів організації позашкільної освіти; розвиток обдарованих дітей, створення умов для реалізації їх інтелектуального та творчого потенціалу; опанування вихованцями, учнями, слухачами та педагогами інформаційних і телекомунікаційних технологій; застосування дистанційного навчання; забезпечення взаємозв'язку позашкільної освіти із дошкільною, загальною середньою та професійно-технічною. Не зрозуміло – цілі

розробки теоретичних положень??? де цілі, а де завдання? Скоріше ціль – одна, а завдань може бути до 7.

Теоретичні положення це не зможуть зробити.....Це забезпечить всебічний розвиток й саморозвиток особистості, індивідуалізацію та диференціацію навчання; формування особистісних якостей громадянина-патріота України; посилення практично-діяльній та творчій складових у змісті сучасної позашкільної освіти; створення умов для розвитку педагогічної ініціативи; створення умов для соціальної реабілітації та реабілітації творчості.

Розроблення теоретичних положень щодо модернізації змісту позашкільної освіти може залишитися на рівні теоретизованих, якщо педагогічний колектив не визначатиме для себе рух до ґрунтовної педагогічної самоосвіти та інноваційної діяльності. Інноваційна діяльність педагогів позашкільного навчального закладу є для нас провідним завданням в реалізації модернізаційних змін у позашкільній освіті.

Це визначає ключові пріоритети в роботі. Вищі педагогічні навчальні заклади ще не скоро зможуть підготувати нове покоління педагогів, зорієнтованих на цінності сучасного інформаційного суспільства. Успіх модернізаційних змін вирішальною мірою залежить від того, наскільки вдасться змотивувати творчий потенціал педагогів, які зараз працюють у позашкільних навчальних закладах.

Обґрунтовуючи логіку власних підходів, ми виходили з аналізу того, що до основних напрямів інноваційних процесів в системі позашкільної освіти на сучасному етапі її розвитку слід віднести:

- Модернізація типів та структури позашкільних навчальних закладів.
- Осучаснення змісту навчання і виховання (модернізація змісту сучасної позашкільної освіти; створення авторських навчальних програм, посібників; здійснення профілізації та індивідуалізації освітнього процесу тощо).
- Розробка та апробація нових педагогічних технологій: модульно-розвивального, диференційованого навчання; алгоритмізація освітнього процесу; використання методів проектування і моделювання; комп'ютерні технології навчання і управління.
- Впровадження інноваційних форм і методів навчання та виховання.
- Модернізація форм і методів управління позашкільним навчальним закладом як школою життєтворчості особистості (підвищення значимості менеджерської функції управління; варіативність моделей управління; оновлення форм управління тощо).

Основними принципами інноваційних процесів в системі позашкільної освіти є:

- **Принципи управління інноваційними змінами стану системи позашкільної освіти**, які орієнтують педагогів на необхідність свідомої діяльності при переході від одного стану системи позашкільної освіти до іншого. Зміна стану системи, в якій відбуваються інноваційні процеси, є основним показником інноваційного процесу.

- **Принципи переходу від стихійних механізмів до свідомо керованих**, тобто принципи модернізації системи позашкільної освіти. Визначення та апробація ефективних механізмів свідомого управління зміною змісту чи організаційних форм позашкільної освіти. Таким механізмом виступає діяльність позашкільного навчального закладу як експериментального навчального закладу всеукраїнського рівня.
- **Принципи інформаційного, матеріально-технічного і кадрового забезпечення інноваційних процесів**. Науково-медичне забезпечення інноваційних процесів, модернізації змісту сучасної позашкільної освіти.
- **Принципи прогнозування і незворотних структурних змін в інноваційному соціально-педагогічному середовищі**. Уникнення можливої дестабілізації в інноваційному середовищі, за рахунок збереження цілісності інноваційного соціально-педагогічного середовища та його адаптивних можливостей.
- **Принципи посилення стійкості інноваційних процесів**, які характеризуються ефективністю організації і механізмом реалізації інноваційних процесів.

Сучасний етап реформування освітньої галузі характеризується посиленням уваги до особистості, спрямування зусиль педагогічних колективів на розвиток творчого потенціалу учасників освітнього процесу. Наразі реалізація нових векторів розвитку позашкільної освіти потребує як оновлення концептуальних засад її розвитку, вдосконалення законодавчої та нормативної бази, так і суттєвих змін у змісті, формах і методах, технологіях позашкільної освіти, управлінні педагогічним процесом у позашкільному навчальному закладі як школі життєтворчості особистості.

На думку багатьох дослідників, нове у педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувалися або не використовувалися, але й той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які несуть у собі прогресивний початок, що дозволяє у змінених умовах і ситуаціях достатньо ефективно вирішувати завдання навчання та виховання.

Зважаючи на вищезначене, ми у дослідно-експериментальній роботі за обраною темою спиралися на такі поняття як інноваційна діяльність та педагогічна інноватика. Інноваційна діяльність – це створення нового (оригінальних прийомів, цілісних педагогічних концепцій), що змінює звичний погляд на явище, перебудовує суспільно-педагогічні відносини. Педагогічна інноватика – це сфера науки, яка вивчає процеси розвитку навчальних закладів, що пов'язані із створенням нової практики освіти. У зв'язку із зростанням масового характеру застосування нового загострюється потреба у нових знаннях, в осмисленні нових понять «новація», «нововведення», «інновація», «інноваційний процес» та ін., а також актуалізується проблема формування теоретичної та практичної готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності.

Створення та поширення інновацій в системі позашкільної освіти зумовлюється й рядом інших об'єктивних факторів:

- модернізацією змісту сучасної позашкільної освіти;
- профілізацією та індивідуалізацією освітнього процесу;
- пріоритетністю національно-патріотичного виховання дітей та молоді;
- авторськими навчальними програмами, посібниками, виховними та управлінськими системами й технологіями;
- варіативними системами навчання (розвивальна, модульно-розвивальна, диференційована тощо);
- методами проектування та моделювання життєтворчості особистості, діалоговою формою спілкування суб'єктів освітнього процесу;
- модернізацією змісту, форм і методів управлінської діяльності керівників позашкільних навчальних закладів;
- варіативними моделями структури управління;
- появою авторських освітніх структур в системі позашкільної освіти тощо.

Інноваційною в системі позашкільної освіти буде також діяльність з модернізації чи осучаснення освітньої практики шляхом розширення та освоєння нових напрямів позашкільної освіти, створення програм з позашкільної освіти нового покоління, запровадження ефективних способів і засобів досягнення цілей позашкільної освіти.

Продуктами інноваційної діяльності стануть нововведення або новоутворення, новації, які спроможні будуть позитивно змінювати систему позашкільної освіти, визначатимуть її розвиток і характеризуватимуться новим чи вдосконаленим змістом позашкільної освіти, засобами навчання, виховання, освітніми моделями та адекватними їм системами управління, зафіксованими у формах, придатних для апробації, розповсюдження та освоєння.

У науковій літературі «нововведення» визначається як цілеспрямовані зміни, які вносять в середовище впровадження нові стабільні елементи, що спричиняють перехід системи від одного стану до іншого.

У педагогічній діяльності нововведення – це комплексний процес створення, поширення та використання нових педагогічних засобів для якісно кращого задоволення вже відомих суспільних потреб; процес його впровадження в окремому позашкільному навчальному закладі з метою підвищення результативності освітньої діяльності.

Для забезпечення позитивного результату нововведення має:

- виступати засобом вирішення актуальної для позашкільної освіти проблеми;
- формуватися у цілком конкретних умовах і орієнтуватися на вирішення чітко окреслених педагогічних задач;
- проходити попередньо експериментальну перевірку;
- бути технологічно забезпеченим і орієнтованим на прояв індивідуальних якостей, професійних умінь і навичок педагогів.

Співвідношення між поняттями «нововведення» і «інновація» полягає в тому, що нововведення (новація) – це засіб (новий метод, методика, технологія, програма та ін.), а інновація – це процес освоєння цього засобу.

В цілому під інноваційним процесом розуміють комплексну діяльність щодо розробки, засвоєння, використання та поширення нововведень.

Поділ нововведень у відповідності з їх причетністю до тієї чи іншої частини освітнього процесу дозволяє виділити чотири типи нововведень у:

- 1) змісті позашкільної освіти;
- 2) методиках, технологіях, формах, методах, прийомах, засобах освітнього процесу;
- 3) організації освітнього процесу;
- 4) системі управління позашкільним навчальним закладом як школою життєтворчості особистості.

Поділ нововведень за обсягом перетворень дозволяє виділити три показники: часткові – локальні, одиничні, не пов'язані між собою; модульні – комплекс часткових, пов'язаних між собою нововведень та системні – нововведення, які охоплюють усю систему позашкільної освіти. Прогнозуючи перетворення, які будуть здійснені за результатами дослідно-експериментальної роботи Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець», зазначимо, що вони мають всі підстави та ознаки системного характеру і проводяться на всеукраїнському рівні відповідно до Наказу МОН України від 30.06.2016 р. №723.

Групування нововведень за інноваційним потенціалом дозволяє виділити модифікаційні, комбінаторні та радикальні нововведення. Інноваційний потенціал дослідно-експериментальної роботи «Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти» можна віднести до модифікаційних нововведень, які пов'язані з удосконаленням, раціоналізацією, видозміною, модернізацією засобу (програми, методики, структури, алгоритму, розробки тощо), що має аналоги чи прототипи. Модернізація може спрямовуватись як на технологічну, так і на особистісну сторону програмного забезпечення, що поновлюється.

Основними джерелами інноваційних ідей розвитку позашкільної освіти в ході дослідно-експериментальної роботи Центру творчості «Шевченківець» виступають потреби держави й соціальне замовлення суспільства; досягнення та розробки з психології, педагогіки, соціології, інших наук про людину; досягнення педагогічної тематики; власний професійний досвід педагогів, практичне педагогічне мислення; аналіз результату організації навчально-виховного процесу і процесу функціонування позашкільного навчального закладу; аналіз психолого-педагогічної літератури, періодичних видань.

У педагогічному колективі ЦТ «Шевченківець», який вже вдруге бере участь у дослідно-експериментальній роботі всеукраїнського рівня, за аналогом попередніх років, відпрацьовані два покрокові шляхи прийняття рішення про інноваційну діяльність та дослідно-експериментальну роботу педагогів позашкільного навчального закладу. Перший шлях представлено на *рисунку 5*, а другий – на *рисунку 6*.

Рисунок 5

Рисунок 6

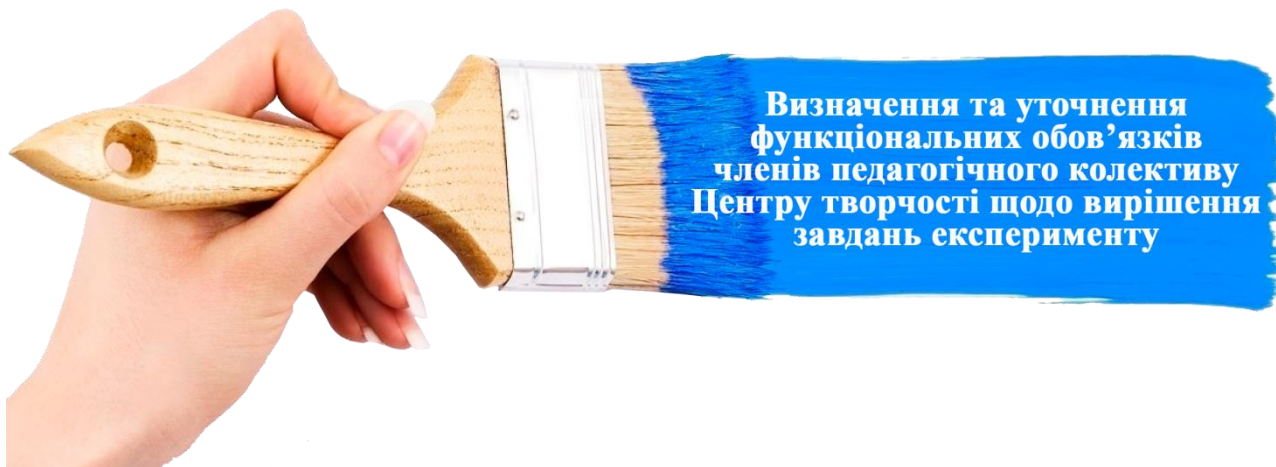

Аналіз теоретичних аспектів педагогічної інноватики свідчить, що в сучасній психолого-педагогічній літературі прийнято розрізняти три блоки у структурі інноваційних процесів. Перший блок – блок створення нового в педагогіці, що вивчає педагогічна неологія. Другий блок – блок сприйняття, засвоєння й оцінки нового. Готовність педагогічного співтовариства до сприйняття й оцінки нового вивчає педагогічна аксіологія. Третій блок – блок використання та застосування нового, тобто розробка рекомендацій. Ці явища вивчає педагогічна праксеологія, важливим завданням якої є розкриття ефективних механізмів застосування педагогічних інновацій, оптимальної інноваційної діяльності.

Дослідно-експериментальна робота з модернізації змісту позашкільної освіти в Центрі творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» організована відповідно до стандартної схеми інноваційного педагогічного процесу, який включає в себе сукупність таких послідовних дій, як:

- Усвідомлення необхідності змін.
- Оцінка ситуації, що склалася.
- Формування проблеми.
- Вибір варіанту вирішення проблеми.
- Прийняття рішення про нововведення.
- Експериментальна перевірка нововведень.
- Підготовка та перепідготовка кадрів.
- Формування позитивного ставлення колективу до нововведень.
- Широке впровадження нововведень.
- Оцінка результатів.

Дослідно-експериментальна робота та інноваційна діяльність дозволить розкрити сутність модернізації змісту позашкільної освіти. Сьогодні в позашкільній освіті, яка, безперечно, є невід'ємною складовою системи освіти, змінюються пріоритети у навчально-виховному процесі – на перший план виступає її розвивально-пізнавальна функція; освітнє середовище, де панує ситуація успіху, а освітні перетворення, інновації мають успіх, якщо кожен педагог стане реформатором свого власного навчального досвіду. Зникає уніфікована освіта, яка вимагала від педагога чіткого виконання змісту й не дозволяла відступати ні на крок. Чудовий перший крок до змін – модернізація й осучаснення змісту позашкільної освіти відповідно до вимог часу, замовлення держави, запитів суспільства. Активне використання пошукових, дослідницьких методів в роботі педагогів сприятиме інтенсифікації та модернізації процесу розвитку позашкільної освіти.

У Центрі творчості «Шевченківець» розроблено «Посадові інструкції» співробітників у відповідності до штатного розпису.

Розпочинаючи дослідно-експериментальну роботу всеукраїнського рівня ми виходили із розуміння того, що коло питань, яке вирішуються педагогами залученими до інноваційної діяльності, значно розширюється. У зв'язку з цим нами були розроблено функціональні обов'язки педагогічного працівника, який бере участь у дослідно-експериментальній роботі за темою «Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти» на базі Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» на 2016 – 2022 роки.

**ШЕВЧЕНКІВСЬКА РАЙОННА В МІСТІ КИЄВІ ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ
ЦЕНТР ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА «ШЕВЧЕНКІВЕЦЬ»
Експериментальний навчальний заклад всеукраїнського рівня**

«ПОГОДЖЕНО»

Голова методичної ради

_____ І.В.Вержбицька
«__» _____ 20__ р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор

_____ І.Ю.Мосякова
«__» _____ 20__ р.

**ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОBOB'ЯЗКИ
педагогічного працівника,**

який бере участь у дослідно-експериментальній роботі за темою
**«Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти»
на базі Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець»
на 2016 – 2022 роки**

З метою удосконалення організації та підвищення ефективності праці педагогічних працівників ЦТ «Шевченківець», відповідно до функціональних обов'язків відбувається розширення кола їх обов'язків у порівнянні з

посадовими інструкціями, які визначені відповідними кваліфікаційними характеристиками.

Список справ і поставлених завдань у функціональних обов'язках може доповнюватися, а також уточнюватися на різних етапах дослідно-експериментальної роботи.

Участь у дослідно-експериментальній роботі всеукраїнського рівня – це цілеспрямоване безперервне удосконалення професійних компетентностей та педагогічної майстерності, необхідних для опанування завданнями, які сприяють підвищенню якості навчально-виховного процесу в Центрі творчості. Вона сприятиме вдосконаленню професійної підготовки педагогічних працівників шляхом поглиблення і розширення його професійних знань, умінь і навичок, набуття досвіду виконання додаткових завдань та обов'язків у межах Програми дослідно-експериментальної роботи.

Педагогічний працівник зобов'язаний:

- брати участь у:
 - ✓ створенні науково-методичної бази даних нормативно-правових актів, педагогічного досвіду, психолого-педагогічної літератури за темою дослідно-експериментальної роботи;
 - ✓ науково-методичних семінарах, круглих столах, брифінгах, науково-практичних конференціях відповідно до профілю творчих об'єднань;
 - ✓ спільній діяльності з установами, які здійснюють науково-методичний супровід дослідно-експериментальної роботи;
 - ✓ проведенні комплексної діагностики рівня готовності учасників навчально-виховного процесу до роботи в режимі експерименту;
 - ✓ проведенні педагогічних рад за темою експерименту;
 - ✓ проведенні постійно діючого семінару, розширених методичних радах за темою експерименту тощо;
- звітувати перед педагогічною радою про стан та результативність дослідно-експериментальної роботи готувати матеріали для висвітлення дослідно-експериментальної на сторінках періодичних та фахових видань;
- надавати для розміщення на офіційному сайті Центру творчості методичні матеріали, які висвітлюють участь в дослідно-експериментальній роботі всеукраїнського рівня, з метою забезпечення відкритості та доступності роботи, можливості обміну досвідом з іншими позашкільними навчальними закладами;
- презентувати результати дослідно-експериментальної роботи на конференціях, семінарах, виставках різних рівнів тощо;
- постійно працювати над особистим професійним удосконаленням.

З функціональними обов'язками ознайомлений(а):

Підпис

ПІБ

Дата ознайомлення

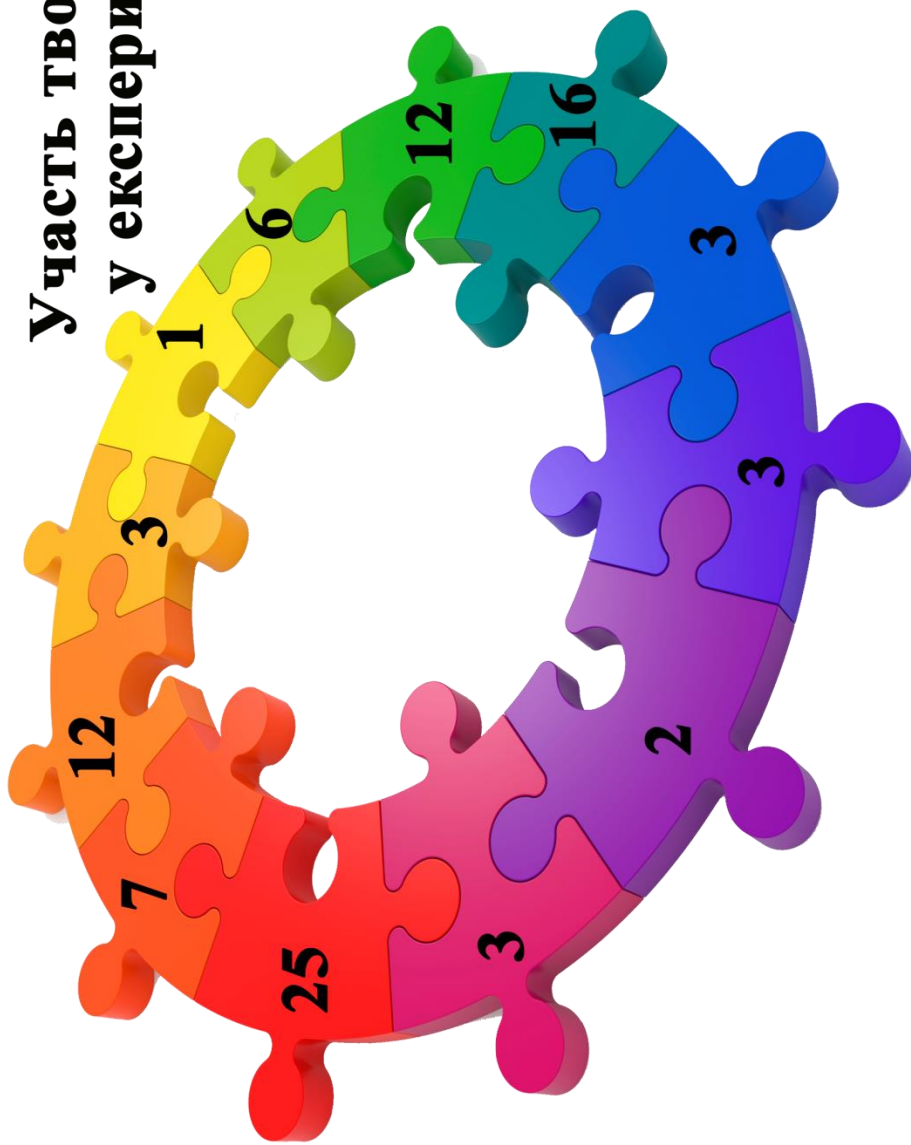
Педагог інноваційної орієнтації – це особистість, здатна брати на себе відповідальність, вчасно враховувати ситуацію соціальних змін і є найбільш перспективним типом педагога. Як педагог-дослідник, він спрямований на науково-обґрунтовану організацію навчально-виховного процесу з прогностичним спрямуванням, має гуманістичні ціннісні орієнтації, гнучке професійне мислення, сформовану професійну самосвідомість, готовність до сприйняття нової інформації, високий рівень самоактуалізації, володіє мистецтвом рефлексії.

Творчість педагога-новатора проявляється в:

- ефективному використанні вже існуючого інноваційного досвіду в нових умовах, удосконаленні його у відповідності з новими завданнями, опануванні та впровадженні новітніх наукових розробок;
- гнучкості при використанні запланованого в нестандартних ситуаціях;
- влучній імпровізації як на основі точних знань і компетентного розрахунку, так і на високо розвинутій інтуїції;
- умінні обґрунтувати як завчасно підготовлені, так і інтуїтивні рішення, в умінні фантазувати: бачити ближню, середню та далеку перспективи;
- умінні продукувати ідею, реалізувати її в конкретних умовах, бачити всі варіанти вирішення однієї й тієї ж проблеми, використовувати досвід інших.

Для втілення в життя завдань дослідно-експериментальної роботи та її чіткої організації в Центрі творчості «Шевченківець» були створені творчі групи на базі таких структурних підрозділів як творчі лабораторії (рисунки 7) і філії позашкільного навчального закладу (рисунки 8).

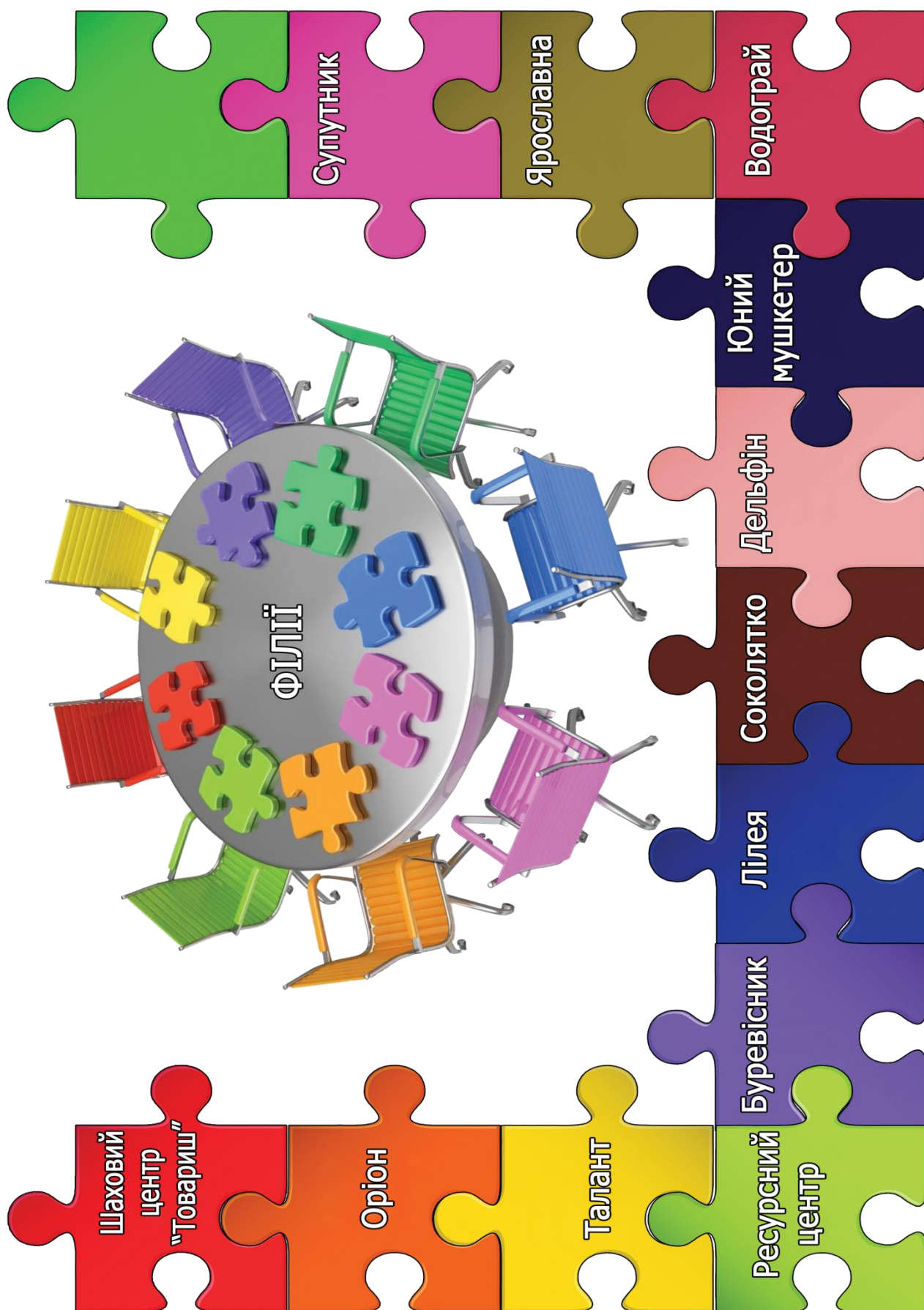
Участь творчих груп педагогів у експериментальній роботі

- Лабораторія всебічно розвинутої особистості засобами творчого колективу
- Лабораторія технічної творчості та допрофесійної підготовки
- Лабораторія естетики побуту
- Лабораторія психолого-педагогічних та інформаційних технологій
- Лабораторія організаційно-масової роботи
- Лабораторія образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва та народних ремесел

- Лабораторія вокально-сценічного мистецтва
- Лабораторія наукових досліджень (секції МАН)
- Лабораторія українознавства, еколого-красознавчої і туристичної роботи
- Лабораторія державно-правової культури та творчості
- Лабораторія гуманітарних програм та сучасної економічної освіти
- Лабораторія фізичної культури та спорту

Рисунок 7

Налагодження спільної діяльності з установами, які здійснюють науково-методичний супровід дослідно-експериментальної роботи; підписання відповідних угод

На першому етапі дослідно-експериментальної роботи Центром творчості «Шевченківець» було укладено угоди з організаціями-партнерами для проведення дослідно-експериментальної роботи. Вони представлені на *рисунку 9* та у таблиці до нього.

Рисунок 9

1

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України

2

Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України

3

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

4

Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О.Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України

5

Державний позашкільний навчальний заклад «Національний центр «Мала академія наук»

6

Державний позашкільний навчальний заклад «Український державний центр позашкільної освіти»

7

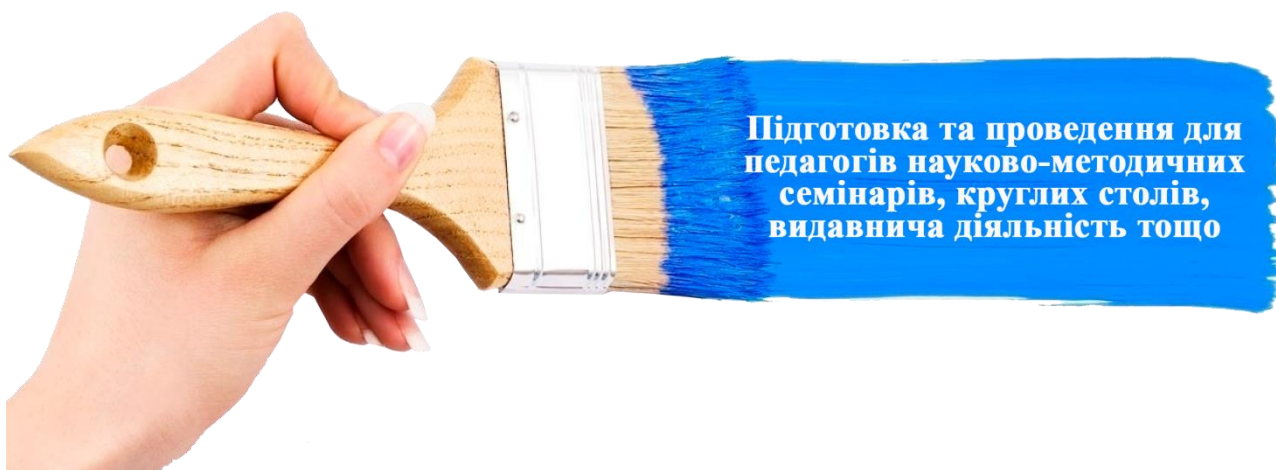

Державний позашкільний навчальний заклад «Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України»

8

Державний позашкільний навчальний заклад «Український державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді»

Методична робота в умовах експериментального навчального закладу всеукраїнського рівня - це комплекс взаємопов'язаних цілеспрямованих дій, заходів, спрямованих на розвиток творчого потенціалу педагогічного колективу, формування і розвиток компетентності в дослідно-експериментальній роботі і, як наслідок, на створення умов, що сприяють підвищенню ефективності освітнього процесу та покажуть особливості, значення, роль, поняття змісту позашкільної освіти та їх вплив на управління закладом позашкільної освіти.

Цінність методичної роботи полягає в різноманітності функцій, які вона виконує: навчаюча, консультаційна, діагностична, інформаційна тощо.

Організація методичної роботи з педагогами в Центрі творчості «Шевченківець» та її супровід здійснюється за такими напрямками:

- поглиблення філософсько-педагогічних знань, психології, етики, естетики, науково-теоретичної підготовки та методики навчання;
- вивчення принципів розвитку української національної педагогіки, що передбачає збагачення педагогічних працівників надбаннями української педагогічної думки, науки, культури, вивчення теорії та досягнень науки з різних сфер творчої діяльності, оволодіння сучасними науковими методами, створення оновлених програм і посібників;
- вивчення законодавчої та нормативно-педагогічної бази освітньої галузі;
- систематичне інформування про нові методичні розробки, зокрема систематичне ознайомлення з інструктивно-методичними матеріалами щодо змістового наповнення позашкільної освіти;
- оволодіння науково-дослідницькими навичками, які сприяють формуванню дослідницьких умінь, організації власного пошуку, аналізу й оцінювання результатів педагогічних досліджень.

Давні істини «Вчитись можна все життя», або «Учитель живе, поки вчиться», «Вік живи, вік учись» відносяться до всіх людей, але найбільше до тих, хто вчить інших. Тому методична робота є фактором успішності процесу підготовки педагогічного колективу до участі в дослідно-експериментальній роботі (рисунки 10).

**Методична робота —
фактор успішності процесу підготовки педагогічного колективу
до участі в дослідно-експериментальній роботі**

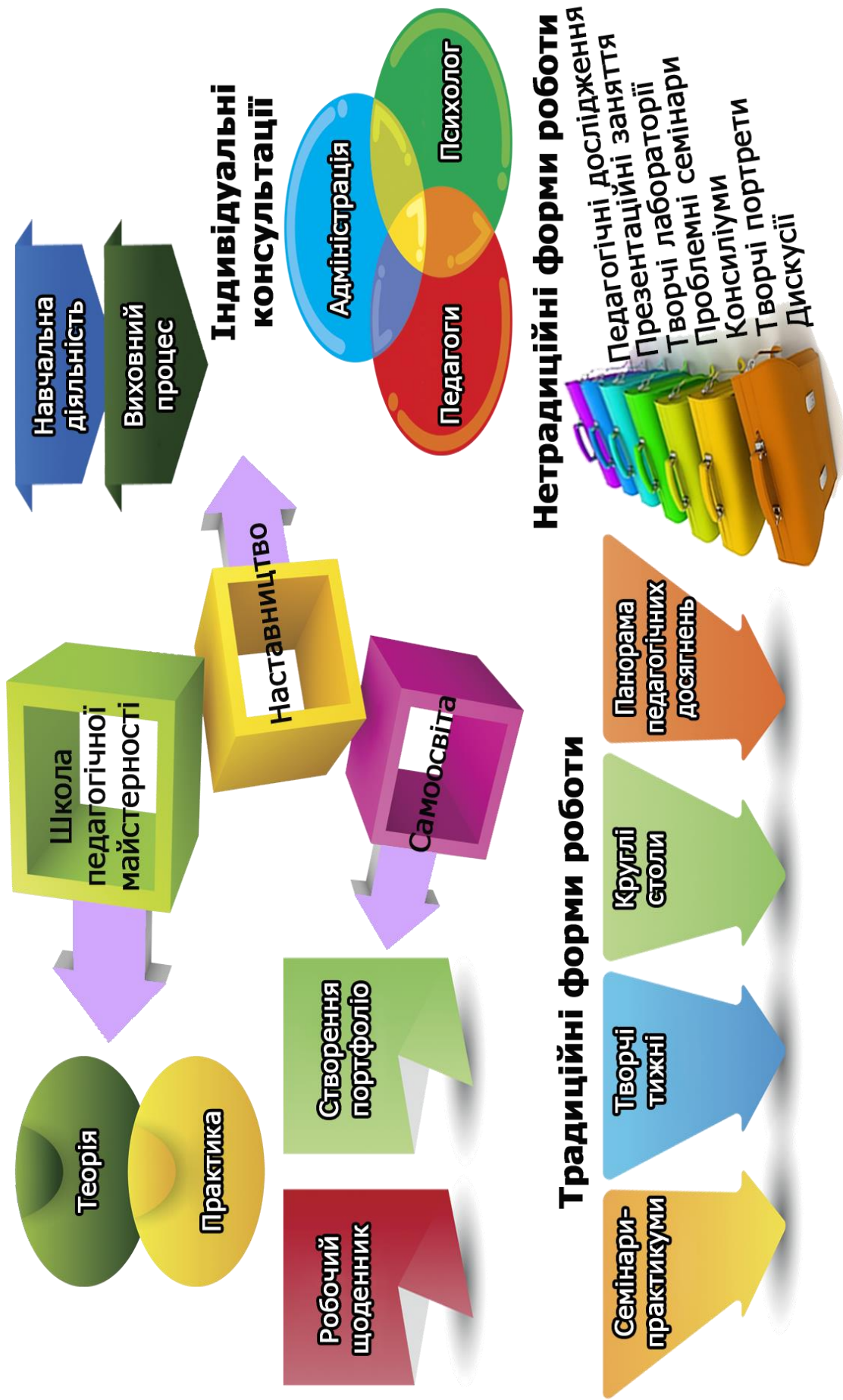

Рисунок 10.

Рівень підготовки педагога до участі в дослідно-експериментальній роботі та інноваційній діяльності підвищується, якщо методично забезпечено:

- розробку теоретичної моделі? і програми підготовки педагога-новатора;
- відбір оптимальної сукупності форм і методів організації педагогічної діяльності та їх послідовну реалізацію;;
- методичний супровід дослідно-експериментальної роботи;
- постійне коригування засвоєних компонентів інноваційної діяльності.

Розробка та реалізація моделі підготовки педагога до участі в дослідно-експериментальній роботі та інноваційній діяльності в системі позашкільної освіти дозволить удосконалити сам процес підготовки, зробивши його впорядкованим та структурованим, забезпечить підвищення професійної компетентності педагогів, переведення навчально-виховний процесу в режим постійного розвитку. Елементи моделі підготовки педагога до участі в дослідно-експериментальній роботі та інноваційній діяльності в системі позашкільної освіти представлено на *рисунку 11*.

Рисунок 11

Вся різноманітна палітра форм методичної роботи поставлена на службу дослідно-експериментальній роботі. Поряд із традиційними індивідуальними формами методичної роботи (самоосвіта, індивідуальні консультації, наставництво, творчий звіт, конкурс педагогічної майстерності «Гроно») в умовах дослідно-експериментальної роботи та інноваційної діяльності застосовуються групові та колективні форми методичної роботи (участь в роботі методичних об'єднань педагогів за напрямками позашкільної освіти, робота науково-методичної ради Центру творчості, робота школи педагогічної майстерності, творчі групи педагогів, науково-практичні конференції, семінари, семінари-практикуми тощо).

У ході першого організаційно-підготовчого етапу дослідно-експериментальної роботи 20-21.10. 2016 року у Київському міському Будинку вчителя було проведено Всеукраїнську практико-орієнтовану конференцію «Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти», в якій взяли участь понад 200 педагогічних працівників з різних регіонів України.

ВІДДІЛ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ
ІНСТИТУТУ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ МОН УКРАЇНИ
ВІДДІЛ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ,
ВІДДІЛ НАУКИ, ПРОГНОЗУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ
ДЕПАРТАМЕНТУ ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ
ШЕВЧЕНКІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ В МІСТІ КИЄВІ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЦЕНТР ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА «ШЕВЧЕНКІВЕЦЬ»
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РІВНЯ
КИЇВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ АСОЦІАЦІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКИЙ МІСЬКИЙ БУДИНОК УЧИТЕЛЯ

ПРОГРАМА

практико-орієнтованої конференції

Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти

20-21 жовтня 2016р.

Завданнями практико-орієнтованої конференції

- аналіз стану програмного забезпечення позашкільної освіти;
- представлення кращих практик побудови змістової моделі позашкільного навчального закладу;
- активізація взаємодії всіх типів позашкільних навчальних закладів в умовах реформування системи освіти.

Цілі проведення практико-орієнтованої конференції

- консолідувати науково-педагогічну спільноту до обговорення існуючого стану програмного та науково-методичного забезпечення позашкільної освіти в Україні;
- визначити пріоритетні напрями модернізації змісту позашкільної освіти, перспективи створення освітньої програми позашкільного навчального закладу та сучасного базового освітнього компоненту для побудови змістової моделі навчального процесу у сучасному позашкільному навчальному закладі;
- пропагувати впровадження сучасних інноваційних, проектних технологій позашкільної освіти у навчально-виховний процес.

Тематичні напрями роботи практико-орієнтованої конференції:

- освітній простір позашкільного навчального закладу як складова життєтворчості особистості;
- досвід та проблеми програмного забезпечення змісту позашкільної освіти;
- сучасні підходи в організації змістовного наповнення навчального процесу в позашкільному навчальному закладі;
- психолого-педагогічний супровід збереження потенціалу педагогів позашкільних навчальних закладів.

Організатори практико-орієнтованої конференції:

- Міністерство освіти і науки України
- Відділ інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України
- Відділ позашкільної освіти Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київради (КМДА)
- Відділ науки, прогнозування та аналізу цільових програм Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київради (КМДА)
- Управління освіти Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації
- Центр творчості дітей та юнацтва «Шевченківець»
- Київське відділення Міжнародної асоціації позашкільної освіти
- Київський міський будинок учителя

Учасники практико-орієнтованої конференції:

В обговоренні кола питань практико-орієнтованої конференції візьмуть участь працівники Міністерства освіти і науки України, науковці та практики Державних позашкільних навчальних закладів України, обласних позашкільних навчальних закладів, позашкільних навчальних закладів Києва і Київської області.

До участі запрошуються директори позашкільних навчальних закладів, їх заступники, методисти, керівники гуртків, які представляють кожний напрям позашкільної освіти (художньо-естетичний, туристсько-краєзнавчий, еколого-натуралістичний, науково-технічний, дослідницько-експериментальний, фізкультурно-спортивний або спортивний, військово-патріотичний, бібліотечно-бібліографічний, соціально-реабілітаційний, оздоровчий та гуманітарний) представники районних управлінь освіти, які відповідають за позашкільну освіту.

ПРОГРАМА

20 жовтня 2016 року, четвер

з 9.00 до 10.00

Прибуття та реєстрація учасників практико-орієнтованої конференції

10.15

Відкриття практико-орієнтованої конференції
Пленарне засідання.

Бут Світлана Володимирівна, головний спеціаліст відділу поз шкільної освіти, виховно роботи та захисту прав дитини Міністерства освіти і науки України

Павлова Людмила Михайлівна, методист вищої категорії відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОІ України

Бабінець Світлана Іванівна, начальник відділу науки, прогнозування та аналізу цільових програм Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київради (КМДА)

Ткаченко Вікторія Василівна, головний спеціаліст відділу позашкільної освіти Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київради (КМДА)

Петрова Олена Юріївна, завідувач районного науково-методичного центру управління освіти Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації

Рудковська Руслана Андріївна, директор Київського міського будинку учителя

Перший тематичний напрям
**Освітній простір позашкільного навчального закладу
як складова життєтворчості особистості**

«Модернізація змісту позашкільної освіти в умовах реформування освітньої галузі»,

Мосякова Ірина Юліївна, директор Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець», Заслужений працівник освіти України, Відмінник столичної освіти

«Організаційно-педагогічні основи функціонування позашкільних навчальних закладів України»,

Вербицький Володимир Валентинович, директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, доктор педагогічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України

«Конструювання компетентнісного підходу у змісті позашкільної освіти»,

Кириленко Світлана Володимирівна, начальник відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, кандидат педагогічних наук

Другий тематичний напрям
**Досвід та проблеми програмного забезпечення
змісту позашкільної освіти**

«Програмне та навчально-методичне забезпечення позашкільної освіти»,

Дейдиш Лариса Анатоліївна, науковий співробітник відділу неформальної та інформальної освіти дітей ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України

«Діяльність Українського державного центру позашкільної освіти з оновлення змісту, підвищення якості позашкільної освіти та програмно-методичного забезпечення позашкільних навчальних закладів науково-технічного та художньо-естетичного напрямів»,

Шкура Геннадій Анатолійович, директор Українського державного центру позашкільної освіти, Відмінник освіти України

«Програмне забезпечення навчального процесу в еколого-натуралістичних центрах України»,

Драган Ольга Анатоліївна, завідувач методичним відділом Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді

«Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – важлива складова змісту сучасної позашкільної освіти»,

Омельченко Дмитро Григорович, заступник директора з навчально-виховної роботи Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді, член Правління Національної спілки краєзнавців України, Відмінник освіти України

«Змістова складова художньо-естетичного напрямку позашкільної освіти як універсальний засіб особистісного розвитку дитини»,

Педоренко Олена Василівна, заступник директора з навчально-виховної роботи Українського державного центру позашкільної освіти

«Туризм і краєзнавство в системі позашкільної освіти: стан та перспективи програмного забезпечення»,

Наровлянський Олександр Данилович, заступник директора з навчально-методичної роботи Українського державного центру туризму

і краєзнавства учнівської молоді, Заслужений вчитель України, кандидат в майстри спорту зі спортивного туризму та спортивного орієнтування, суддя Національної категорії зі спортивного туризму, кандидат педагогічних наук

«Шляхи модернізації змісту науково-технічного напрямку позашкільної освіти»,

Левіна Ірина Єгорівна, заступник директора з виховної роботи Українського державного центру позашкільної освіти

Третій тематичний напрям

Сучасні підходи в організації змістовного наповнення навчального процесу в позашкільному навчальному закладі

«Трансформація освітньої системи МАН України відповідно до запитів сьогодення. Окремі аспекти.»,

Васинюк Володимир Олексійович, директор Комунального позашкільного навчального закладу «Київська Мала академія наук учнівської молоді», Відмінник столичної освіти

«Ми вдосконалюємося, ми розвиваємося» – разом!,

Долгова Олександра Валеріївна, завідувач відділу соціальних ініціатив і партнерства Київського Палацу дітей та юнацтва

«Сучасний позашкільний навчальний заклад крізь призму інновацій і перспектив»,

Первушевська Ірина Олександрівна, Директор Палацу дітей та молоді м. Рівне, Заслужений працівник освіти України, Кавалер ордену княгині Ольги III ступеню

«Навчальна діяльність позашкільного навчального закладу в аспекті реалізації інклюзивної освіти»,

Буланова Леся Миколаївна, керівник гуртка – методист Центру дитячої та юнацької творчості Солом’янського району м. Києва

«Проект «Кроки до успіху» як інноваційна модель реалізації соціально-реабілітаційного напрямку позашкільної освіти»,

Нестерук Тамара Василівна, директор Комунального закладу Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини»

Прийняття резолюції

15.30 *Підведення підсумків першого дня роботи практико-орієнтованої конференції*

21 жовтня 2016 року, п’ятниця

Четвертий тематичний напрям

Психолого-педагогічний супровід збереження потенціалу педагогів позашкільних навчальних закладів

10.00 – 13.00 *«Ефективний стрес-менеджмент та технології збереження психічних ресурсів у педагогів-позашкільників»,*

Морміль Галина Миколаївна, психолог, тренер-психотерапевт

13.15 Підведення підсумків практико-орієнтованої конференції

13.45 Вручення сертифікатів

14.30 Від’їзд учасників практико-орієнтованої конференції

В рамках VIII Міжнародного форуму «Інноватика в сучасній освіті – 2016» (25.10.2016) Центром творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» був організований та проведений семінар «Дисемінація педагогічного досвіду як необхідна умова модернізації змісту позашкільної освіти».

Відділ дослідження підготовки вчителів Інституту модернізації змісту освіти МОН України
 Відділ позашкільної освіти, Відділ науки, прогнозування та аналізу цільових програм
 Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Київської міської державної адміністрації
 Управління освіти Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації
 Центр творчості дітей та юнацтва «Шевченківець»
 Експериментальний навчальний заклад всеукраїнського рівня
 Київське відділення Міжнародної асоціації позашкільної освіти

**Інноватика
 в сучасній освіті - 2016**
 Восьмий міжнародний форум

**Семінар в рамках
 VIII Міжнародного форуму
 «Інноватика в сучасній освіті»**

**«Дисемінація педагогічного досвіду
 як необхідна умова модернізації
 змісту позашкільної освіти»**

25 жовтня 2016 р.

Відповідно до плану першого організаційно-підготовчого етапу дослідно-експериментальної роботи Центром творчості «Шевченківець» протягом 2016 – 2017 навчального року проводився постійно-діючий науково-практичний семінар «Позашкільна освіта: досвід управління, модернізаційний розвиток» для педагогів позашкільних навчальних закладів, на якому обговорювалися питання відповідно до теми дослідження.

**ВІДДІЛ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ» МОН УКРАЇНИ**

**ВІДДІЛ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНОЮ СЕРЕДНЬОЮ ОСВІТОЮ
ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ**

**ВІДДІЛ НАУКИ, ПРОГНОЗУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ
ДЕПАРТАМЕНТУ ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ
ШЕВЧЕНКІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ В МІСТІ КИЄВІ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

**ЦЕНТР ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА «ШЕВЧЕНКІВЕЦЬ»
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РІВНЯ
КИЇВСЬКИЙ МІСЬКИЙ БУДИНОК УЧИТЕЛІВ**

ПОСТІЙНО ДІЮЧИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР

четвертий четвер місяця, за окремим планом

В межах дослідно-експериментальної роботи 26 січня 2017 року відбувся міський науково-практичний семінар «Модернізація змісту позашкільної освіти у контексті реалізації Концепції національно-патріотичного виховання».

Науково-практичний семінар
"МОДЕРНІЗАЦІЯ
ЗМІСТУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
У КОНТЕКСТІ
РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ"

Програма
науково-практичного семінару
«Модернізація змісту позашкільної освіти у контексті реалізації
Концепції національно-патріотичного виховання»
26.01.2017 р.

Час проведення: 11.00

Місце проведення: Київський міський будинок учителя,
Володимирська, 57, каб. 103

- Національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку у системі позашкільної освіти.
 - Інноваційні підходи до процесу формування творчої особистості та виховання громадянина-патріота в студії образотворчого мистецтва
 - Реалізація Концепції з національно-патріотичного виховання у ЦТ «Шевченківець»
 - Використання інтерактивних технологій у національно-патріотичному вихованні дітей та молоді. (Інтерактивна пізнавально – виховна програма «Наші обереги»)
- Чорновіл О.О.,
керівник гуртка
Лебідь Л.Ю.,
керівник гуртка
Акопян Л.В.,
методист
Гарбуз В.О.,
культорганізатор

В жовтні 2016 року педагогічний колектив Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» брав участь у VIII Міжнародному форумі «Інноватика в сучасній освіті» і отримав відзнаку за свою роботу – Золоту медаль.

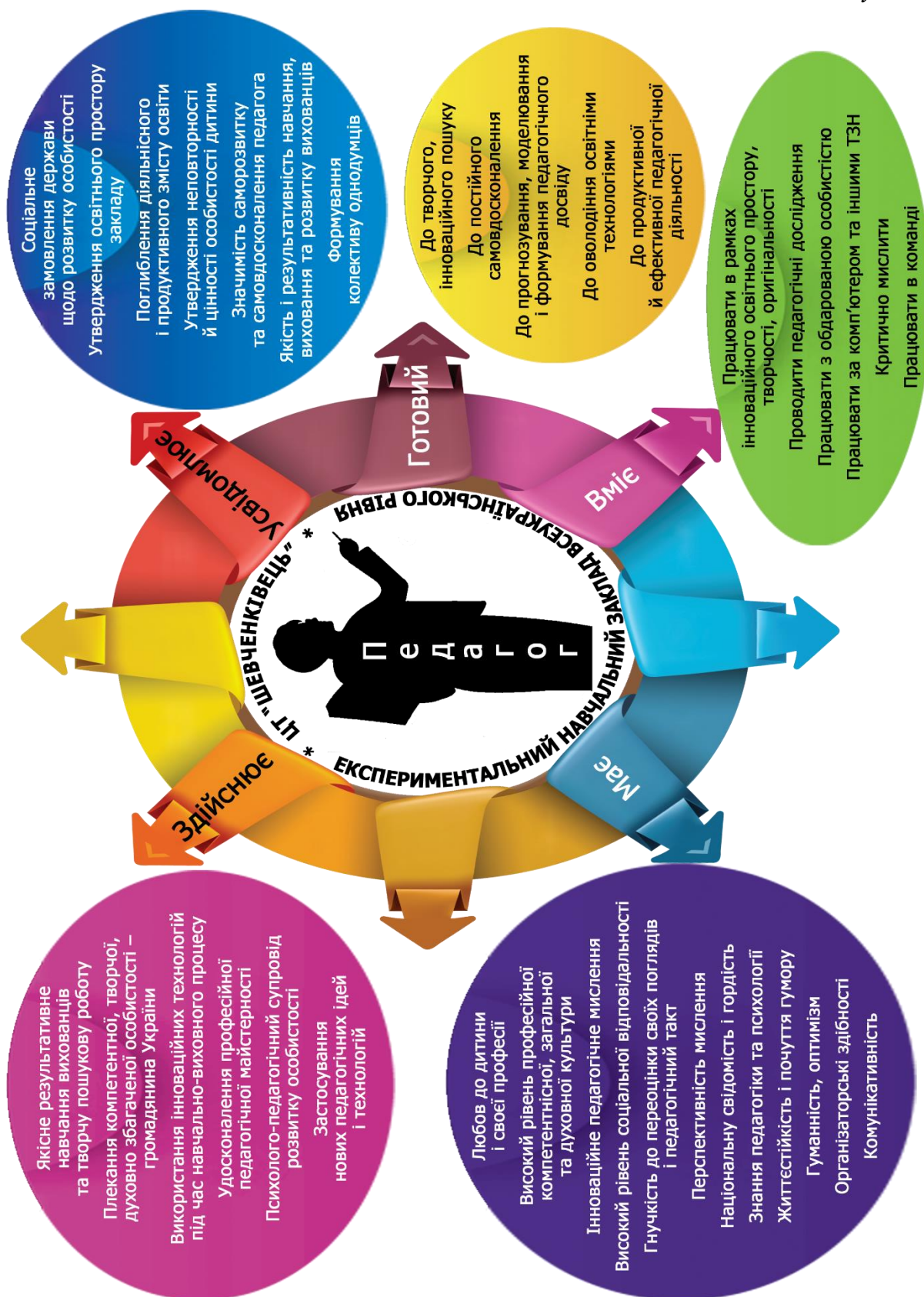

Протягом 2016-2017 навчального року педагоги Центру творчості «Шевченківець» брали участь у різноманітних семінарах, конференціях, тренінгах, майстер-класах районного, міського та всеукраїнського рівнів.

У цьому навчальному році педагоги презентували ідею і наповнення обраної теми дослідження на VI Відкритій міській методичній виставці «Робота методиста у сучасному позашкільному закладі», яка проходила 21 – 24 березня 2017 року. За рішенням журі ЦТ «Шевченківець» став Лідером у номінації «Інноваційна та експериментальна діяльність позашкільного навчального закладу».

Зазначимо, що результатом чітко спланованої та організованої методичної роботи стає педагог-дослідник експериментального навчального закладу всеукраїнського рівня, критерії та показники діяльності якого представлено на *рисунку 12*.

Рисунок 12.

Саме такі педагоги-новатори, педагоги-дослідники працюють в експериментальному навчальному закладі всеукраїнського рівня – Центрі творчості «Шевченківець». Аналітичні матеріали кількісних та якісних показників відображені на *рисунках 13-18*.

Рисунок 13.

За час роботи Центру творчості «Шевченківець» в дослідно-експериментальній роботі всеукраїнського рівня відбувались зміни у кількісному складі педагогічних працівників відповідно до штатного розпису

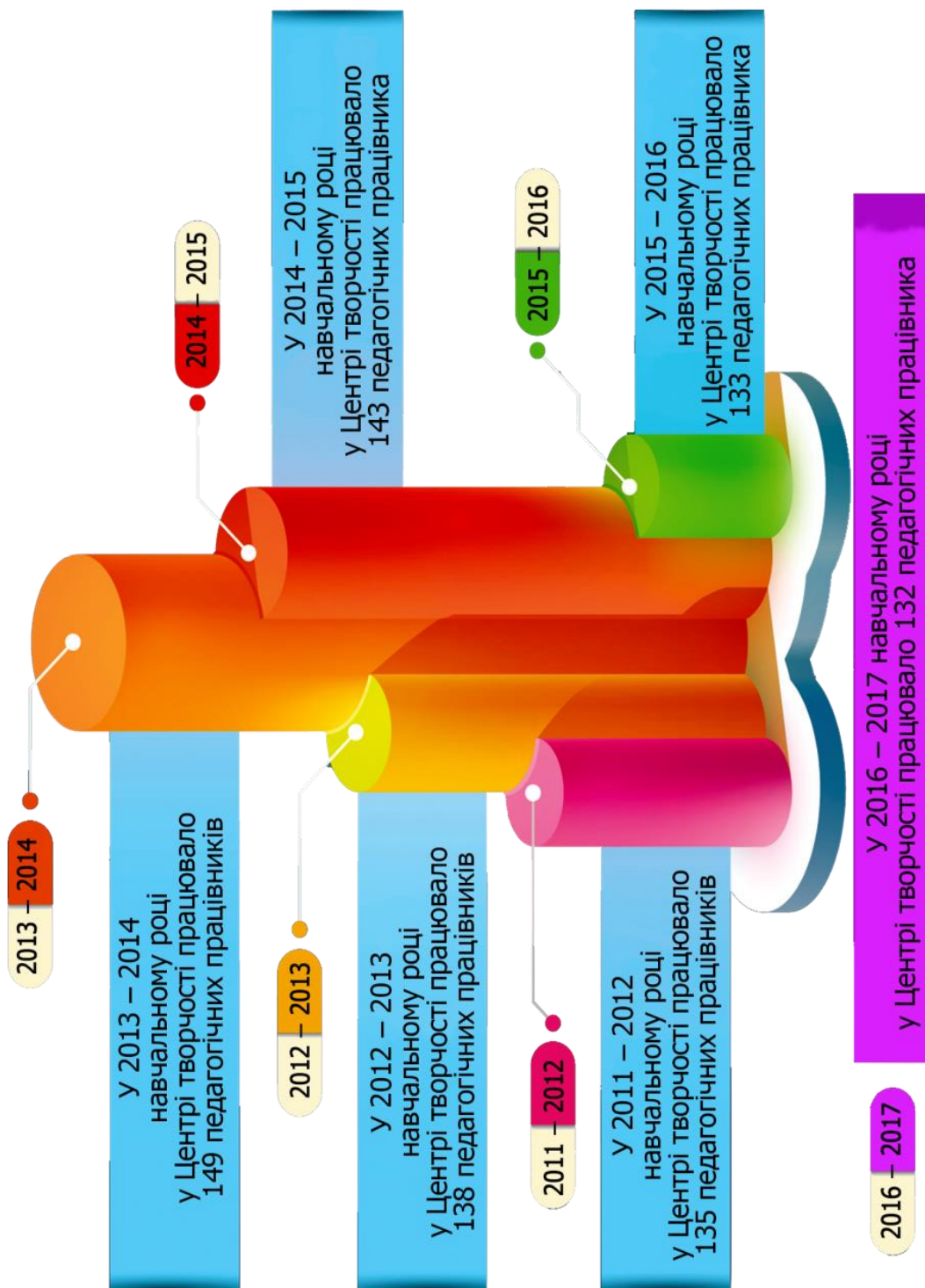

Рисунок 14.

Розподіл за освітніми рівнями у 2016–2017 навчальному році у відсотках був таким:

- повна вища
- базова вища
- неповна вища освіта
- загальна середня освіта (в основному студенти)

Рисунок 15.

Розподіл за віком у 2016–2017 навчальному році у відсотках був таким:

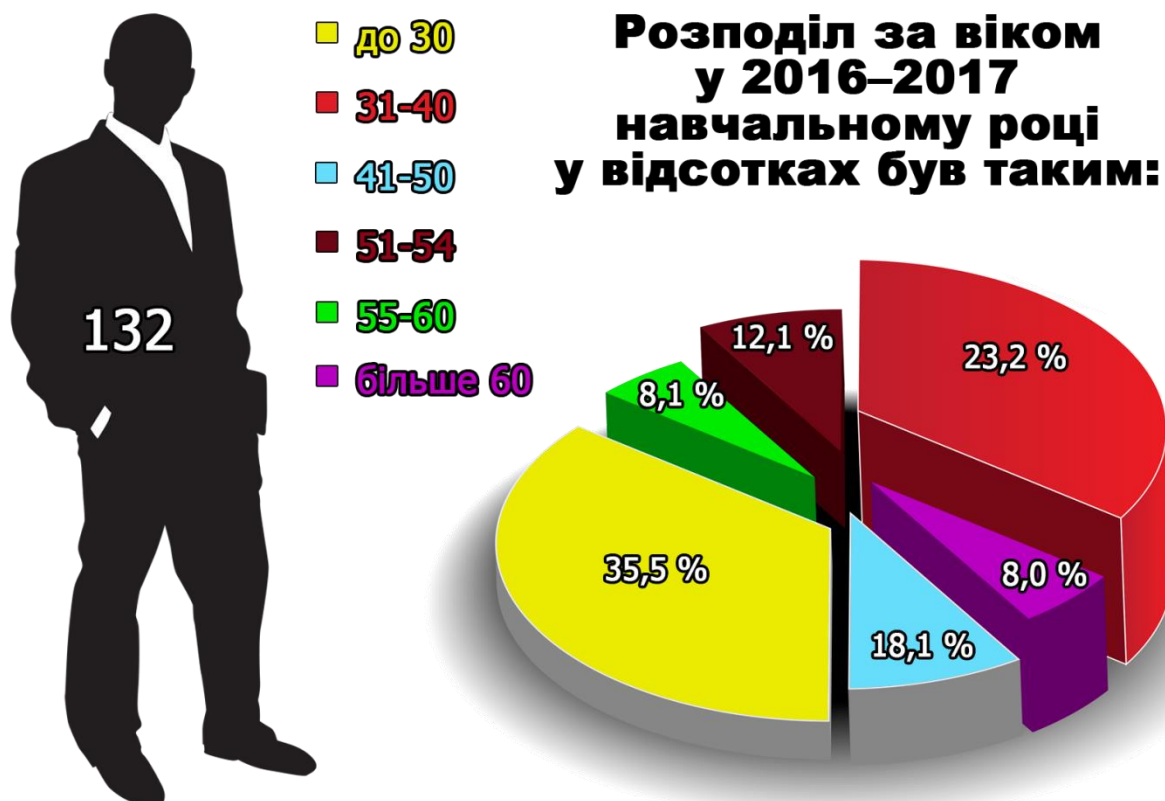

Рисунок 16.

Рисунок 17.

Серед педагогічних працівників Центру творчості «Шевченківець»

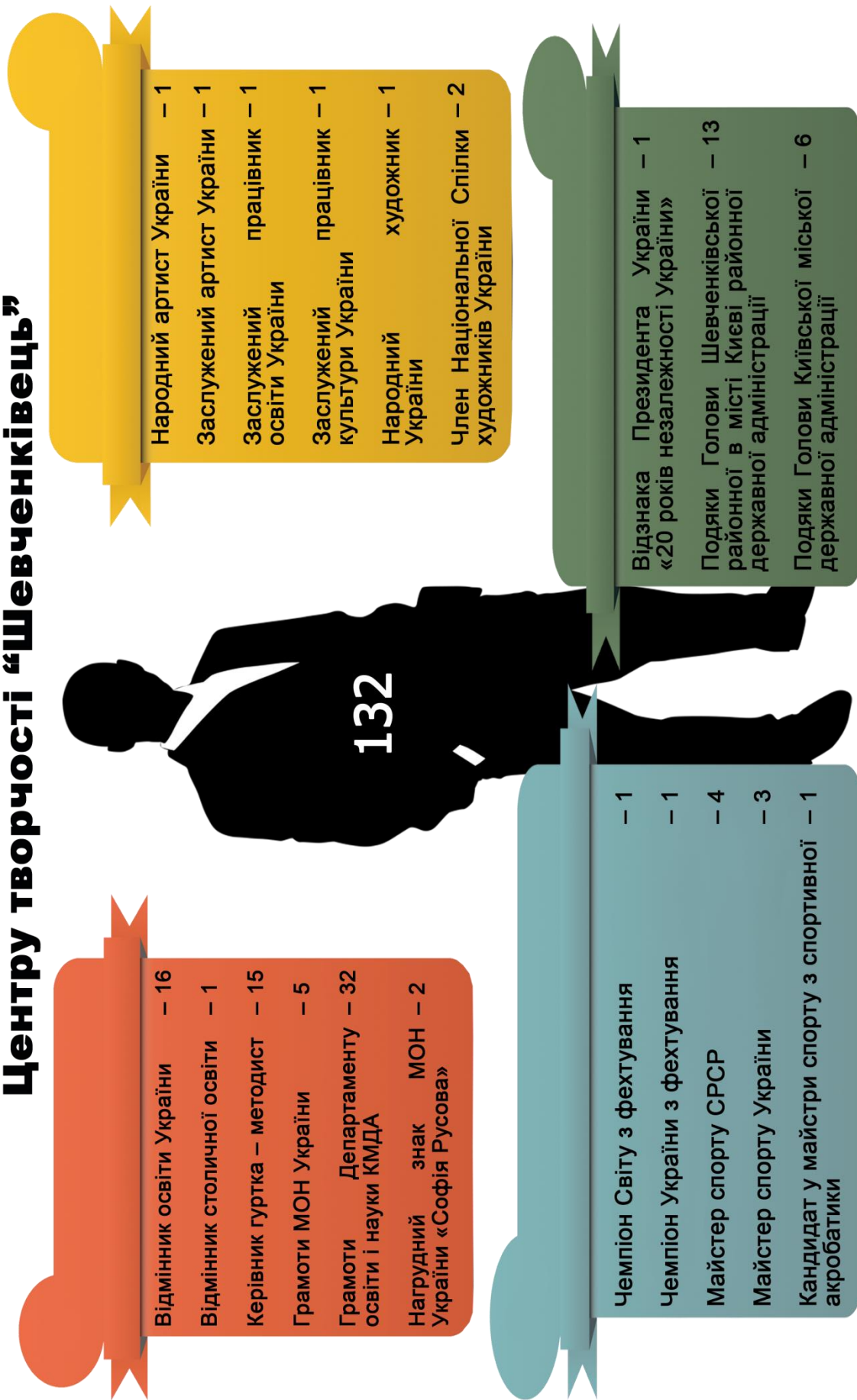
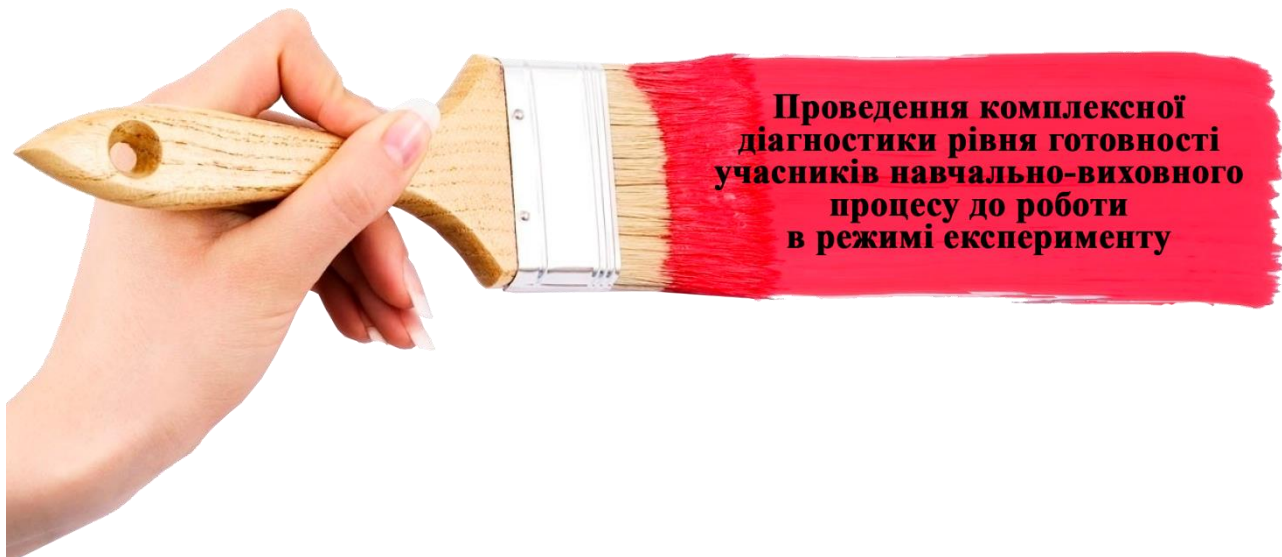

Рисунок 18.

**Проведення комплексної
діагностики рівня готовності
учасників навчально-виховного
процесу до роботи
в режимі експерименту**

Організація дослідно-експериментальної роботи вимагає вдосконалення роботи методичної служби позашкільного навчального закладу в умовах експерименту, зокрема:

- допомогти кожному педагогу в розвитку його ціннісних орієнтацій і гуманістичної спрямованості, які визначають загальний підхід до реалізації актуальних проблем сучасної позашкільної освіти;
- надати педагогу можливість усвідомити методологію вирішення професійно-педагогічних проблем, яка ґрунтується на гуманістичній парадигмі;
- розкрити перед педагогом способи побудови конкретних концепцій роботи позашкільного навчального закладу, його творчих об'єднань і самого педагога, враховуючи своєрідність умов їх діяльності;
- віднайти разом із педагогом способи реалізації концептуальних схем у досвіді діяльності, особливо в організації дослідно-експериментальної роботи;
- орієнтувати педагога на осмислення ним результатів педагогічних нововведень, сприяти виробленню критеріїв їх оцінки і самооцінки.

Насамперед зазначимо, що важливим складником розгортання дослідно-експериментальної роботи є готовність педагогічного колективу до роботи в нових умовах. Відтак, нами було використано метод моніторингу для з'ясування ступеню готовності педагогів Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» до дослідно-експериментальної роботи та інноваційної діяльності.

Необхідно зазначити, що теоретичне осмислення сутності інноваційної діяльності дає змогу дійти до висновку, що її реалізація потребує не лише володіння знаннями педагогічної інноватики, але й потенційної готовності фахівця до даного виду діяльності.

У психолого-педагогічних джерелах «готовність» визначається як активно-діяльнісний стан особистості, установку на певну поведінку, мобілізованість сил на виконання завдання.

Готовність особистості до діяльності виявляється, перш за все, в її здатності до організації, виконання і регулювання своєї діяльності. Окрім того,

готовність до діяльності зумовлюється багатьма факторами, найважливішим з яких є система методів і цілей, наявність професійних знань і вмінь, безпосереднє включення особистості в діяльність, у процесі якої найбільш активно формується потреби, інтереси і мотиви здобуття суттєвих, значущих, найбільш сучасних знань та умінь.

В умовах модернізації змісту сучасної позашкільної освіти виникає потреба в системі, яка могла б адекватно змінювати і розвивати позашкільне освітнє середовище. Одним із кроків на шляху до створення такої системи є використання діагностики, яка стоїть на службі методики.

Нові проблеми виявили недостатньою мірою сформоване уміння усіх учасників освітнього процесу моделювати конкретну педагогічну ситуацію відповідно до поставлених цілей, брати на себе відповідальність за досягнення результатів, недостатнє усвідомлення того, що неможливо жити за старими стандартами, тобто недостатню мобільність педагогів.

Практика засвідчує, що причинами цього є низька мотивація педагогів до професійного зростання, не підтверджена фінансово, неспроможність реалізувати свій творчий потенціал, невідповідність до впровадження нового змісту та методів якісної позашкільної освіти.

Педагогічна діагностика є важливим інструментом щодо аналізу стану педагогічної системи, стану суб'єктів навчально-виховного процесу.

Педагогічна діагностика, за В. Сластьоніним, складається з чотирьох провідних груп умінь. До першої групи провідних умінь структури педагогічної діяльності належать діагностичні уміння педагога – уміння вивчати стан розвитку суб'єктів освітнього процесу, педагогічної діяльності, педагогічної взаємодії. Другою провідною групою умінь є уміння ставити педагогічну мету і завдання, уміння передбачати результат організованої взаємодії. Третя група провідних умінь – це уміння добирати систему педагогічних засобів, що передбачає володіння різними педагогічними засобами, вміння komponувати (проекувати, моделювати) педагогічні засоби для реалізації поставленої мети і завдань. Четверту групу провідних умінь складають рефлексивні уміння – організація рефлексивної діяльності суб'єктів освітнього процесу.

За умови логічної побудови першого організаційно-підготовчого етапу дослідно-експериментальної роботи на діагностичній основі педагогічний колектив звільняється від недоцільних заходів, обґрунтовано обирає зміст, форми і методи роботи, тобто усвідомлено будує процес, управляє успішним становленням професійного зростання, з меншими затратами сил і часу досягає позитивних результатів на всіх етапах дослідно-експериментальної роботи.

Підвищення фахової майстерності передбачає впровадження нововведень в педагогічну систему, що поліпшують розвиток і результати як навчально-виховного процесу, так і системи в цілому.

Супроводжують процес підвищення фахової майстерності педагога діагностичні функції контролю. Завдання педагогічної діяльності в ході дослідно-експериментальної роботи полягає у виконанні різноманітних за обсягом видів робіт, конкретних заходів, що залежать від змісту, мети, термінів та засобів; розроблення методичних матеріалів.

Мета участі педагогів у дослідно-експериментальній роботі також передбачає усвідомлення моделі бажаного результату як чинника активізації особистих дій, осмислення етапів та термінів досягнення очікуваного результату, раціональний добір засобів її досягнення. Важливим чинником педагогічної діяльності є уміння знайти в значущій меті модернізації змісту сучасної позашкільної освіти свою особисту мету.

Процес діагностики та вимірювання елементів педагогічної діяльності, педагогічної взаємодії базується на кількісних та якісних показниках. Кожний з підходів тільки у комплексі може дати більш об'єктивну картину дійсного стану всіх процесів.

Поступово формується база даних щодо діагностування готовності педагогічного колективу до участі в дослідно-експериментальній роботі та інноваційній діяльності.

Психологічною службою нашого закладу позашкільної освіти було підібрано пакет діагностичних методик, які було використано в ході першого організаційно-підготовчого етапу дослідно-експериментальної роботи:

- методика «Оцінка рівня інноваційного потенціалу педагогічного колективу» (модифікація методики Т.В.Морозової);
- методика «Здібності педагога до творчого саморозвитку» (І.В. Нікішина);
- методика «Дослідження рівня креативності» (модифікація методики П.Торенса);
- методика «Визначення творчих здібностей» (Х.Зіверта);
- карта педагогічної оцінки (самооцінки) здатності педагогів до інноваційної діяльності (О.Ю. Моторнюк);
- методика «Визначення організаційно-методичних умови формування інноваційної культури сучасного педагога» (Возняк Г., Мельнікова Н., Козлова О.Г., Макагон Є.В.)
- параметри педагогічного аналізу інноваційної діяльності педагога;
- методи дослідження інноваційної діяльності педагога;

**Методика оцінки рівня інноваційного потенціалу педагогічного колективу,
(анкета за модифікацією методики Т. В. Морозової).**

Дана методика дозволяє виявити спектр умов, що впливають на розвиток інноваційної діяльності педагога.

Опитувальник:

1. Необхідні, на ваш погляд, зміни в навчально-виховній діяльності?
2. У чому конкретно ці зміни повинні виражатися?
3. Чому необхідно вносити ці зміни?
4. Які, на ваш погляд, конкретні зміни потрібні у вашому навчальному закладі?
 - В управлінні.
 - У технологіях навчання, виховання і розвитку.
 - У режимі роботи педагогів.
5. Чи відчуваєте ви себе готовими до освоєння нововведень?
 - У змісті навчання;
 - В технології навчання?(Повністю готові, достатньо підготовлені, частково готові, не готові – потрібне підкреслити).
6. Які форми підготовки, навчання (див. таблицю) до освоєння нововведень ви пройшли? Дайте оцінку за 5-бальною шкалою:
 - 5 – дуже впливають на рівень мого розвитку та готовності до інноваційної діяльності;
 - 4 – впливають;
 - 3 – слабо впливають;
 - 2 – майже не впливають;
 - 1 – не впливають.
7. Оцініть якість умов у вашому навчальному закладі для розвитку інноваційної діяльності:
 - 3 бали – дуже хороші;
 - 2 бали – хороші;
 - 1 бал – задовільні;
 - 0 балів – незадовільні.

Умови	Бали
Матеріальні	
Фінансові	
Організаційні	
Психологічний клімат у колективі	
Стимулювання	
Система навчання кадрів	

8. Що є для вас перешкодою в освоєнні і розробці нововведень?
 - Відсутність часу;

- Відсутність обґрунтованої стратегії розвитку навчального закладу;
- Відсутність допомоги;
- Відсутність лідерів, новаторів у закладі;
- Розбіжності, конфлікти в колективі;
- Відсутність необхідних теоретичних знань;
- Слабка інформованість про нововведення в освіті;
- Відсутність або недостатній розвиток дослідницьких умінь;
- Відсутність стимулювання.

Виберіть 5 найбільш значущих для вас перешкод і підкресліть їх.

Дана методика дозволяє визначити позитивні та негативні умови, організовані в навчальному закладі для інноваційної діяльності педагогів.

Методика «Здібності педагога до творчого саморозвитку»
(І. В. Нікішина).

Мета методики: вивчити здібності педагога до творчого саморозвитку в процесі інноваційної діяльності.

Питання:

1. Я прагну вивчати себе.
2. Я залишаю час для розвитку, як би не був зайнятий роботою і домашніми справами.
3. Виникаючі перешкоди стимулюють мою активність.
4. Я шукаю зворотній зв'язок, так як це допомагає мені пізнати й оцінити себе.
5. Я аналізую свою діяльність, виділяючи на це спеціальний час.
6. Я досліджую свої почуття і досвід.
7. Я багато читаю.
8. Я широко дискутую з потрібних мене питань.
9. Я вірю в свої можливості.
10. Я прагну бути більш відкритим.
11. Я усвідомлюю той вплив, який чинять на мене оточуючі люди.
12. Я керую своїм професійним розвитком і отримую позитивні результати.
13. Я отримую задоволення від засвоєння нового.
14. Зростаюча відповідальність не лякає мене.
15. Я би поставився позитивно до мого просування по службі.

Оцінювання:

- 5 балів – дане твердження повністю відповідає дійсності;
- 4 бали – скоріше відповідає, ніж ні;
- 3 бали – і так, і ні;
- 2 бали – скоріше не відповідає;
- 1 бал – не відповідає.

Підведення підсумків:

75-55 балів. Активне саморозвиток.

54-36 балів. Відсутня склалася система саморозвитку, орієнтація на розвиток залежить від різних умов.

35-15 балів. Зупинені саморозвиток.

***Методика «Дослідження рівня креативності»
(модифікація методики П.Торенса)***

Перед пред'явленням тесту необхідно враховувати наступні аспекти роботи.

1. Тести не допускають ніяких змін і доповнень. Навіть невеликі «імпровізації» в інструкціях вимагають повторної стандартизації та валідизації тесту. Не слід також збільшувати час виконання тесту, так як нормативні дані, представлені в керівництві, відповідають зазначеному ліміту часу.

2. Під час тестування необхідно створити сприятливу емоційну атмосферу. Вживання слів «тест», «перевірка», «іспит» необхідно уникати, так як тривожна, напружена обстановка блокує свободу творчих проявів. Тестування проходить у формі захоплюючої гри, цікавих завдань, в обстановці заохочення уяви, допитливості дітей, стимулювання пошуку альтернативних відповідей.

3. Оптимальний розмір групи – 15-35 досліджуваних. Для молодших дітей розмір груп слід зменшити до 10-15 осіб, а для дошкільнят переважно індивідуальне тестування.

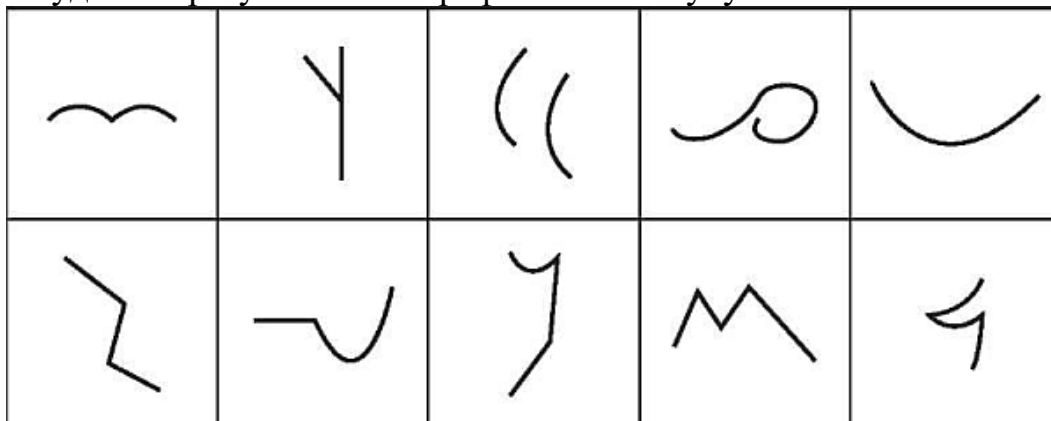
4. Час виконання фігурної форми тесту – 30 хвилин. Враховуючи підготовку, читання інструкцій, можливі питання, необхідно для тестування відвести 45 хвилин.

5. Якщо інструкція викличе запитання дітей, треба відповісти на них повторенням інструкції, але більш зрозумілими для них словами.

Необхідно уникати прикладів і ілюстрацій можливих відповідей-зразків. Це призводить до зменшення оригінальності і в деяких випадках – кількості відповідей.

Завдання № 1 Образотворче творче мислення

Побудова образу на основі графічного стимулу.

Субтест 1. Намалюй картинку.

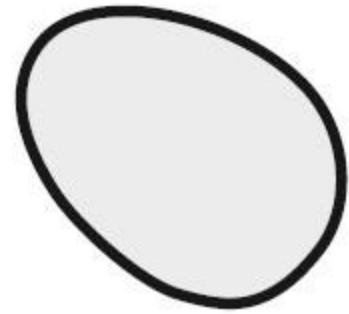
Тестовий матеріал:

а) фігура овальної форми з кольорового паперу. Колір фігури може бути будь-який, але такий, щоб можна було малювати деталі не тільки зовні, але і всередині контуру;

б) чистий аркуш паперу;

в) клей;

г) кольорові олівці.

Інструкція. Ви отримали фігуру з кольорового паперу і клей. Придумайте будь-яку картину, частиною якої була б ця фігура. Це може бути будь-який предмет, явище або розповідь. За допомогою клею помістіть цю фігуру на чистому аркуші в будь-якому місці. А потім домалюйте її олівцями, щоб вийшла задумана вами картина.

Спробуйте придумати таку картину, яку ніхто б не зміг придумати. Доповнюйте свій малюнок новими деталями та ідеями, щоб зробити з нього якомога більш цікаву і захоплюючу історію.

Коли ви закінчите малюнок, придумайте до нього назву і напишіть внизу аркуша. Зробіть цю назву якомога більш незвичайною.

Коментар. На дев'ятій хвилині нагадайте, що потрібно закінчити і підписати назву малюнку. Після закінчення десяти хвилин вимкніть секундомір і зупиніть роботу.

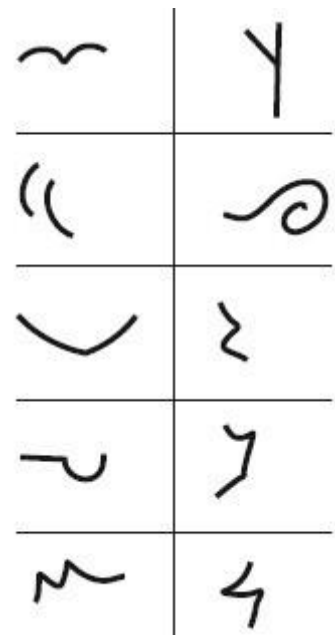
Субтест 2. Закінчи малюнок.

Тестовий матеріал:

а) простий олівець;

б) тестовий бланк, що складається з десяти квадратів, в яких зображені графічні контури різної форми.

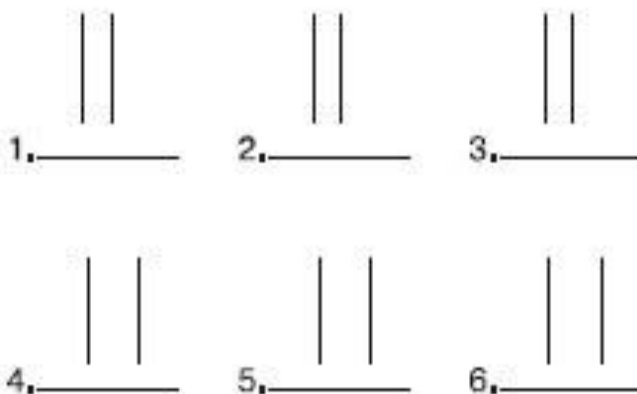
Інструкція. На цих аркушах намальовані незакінчені фігурки. Якщо додати до них лінії, вийдуть цікаві предмети або сюжетні картинки. Спробуйте придумати такі картинки або історію, які ніхто більше придумати не зможе. Зробіть її повною та цікавою, додавайте до неї нові ідеї. Придумайте цікаву назву для кожної картинки і напишіть її внизу цієї картинки. (Якщо діти засмучені тим, що не встигають закінчити завдання вчасно, скажіть наступне: «Ви всі працюєте по-різному. Деякі встигають намалювати всі малюнки дуже швидко, а потім повертаються до них і додають деталі. Інші встигають намалювати лише кілька, але з кожного малюнку створюють дуже складні розповіді. Продовжуйте працювати так, як вам більше подобається, як вам

зручніше ».) Після закінчення десяти хвилин вимкніть секундомір і зупиніть роботу.

Субтест 3. Лінії

Інструкція. Побудуйте якомога більше предметів або сюжетних картинок з кожної пари ліній. Ці лінії повинні становити основну частину вашої картини. Олівцем додайте лінії до кожної пари, щоб картина була закінчена. Можна малювати між лініями, над лініями, навколо ліній – де завгодно. Складіть якомога більше предметів або картинок. Спробуйте зробити їх якомога більш цікавими. Підпишіть кожну картинку, придумавши назву.

Після закінчення десяти хвилин виконання завдання припиняється. Якщо діти не змогли написати назви до своїх малюнків, з'ясуйте у них назви відразу після тестування.

Завдання № 2 Вербальне творче мислення

Інструкція. Пропоную вам виконати захоплюючі завдання. Всі вони вимагають від вас уяви, для того, щоб придумати нові ідеї та скомбінувати їх різним чином. При виконанні кожного завдання намагайтесь придумати щось нове і незвичайне, чого ніхто більше не зможе придумати. Спробуйте потім доповнити вашу ідею так, щоб вийшла цікава розповідь-картинка.

Час виконання кожного завдання обмежений. Працюйте швидко, але не поспішайте. Намагайтесь обмірковувати ідеї. Якщо ви встигнете повністю виконати завдання до команди про закінчення часу – сидіть тихо і чекайте, поки не буде дано дозвіл всім приступити до наступного завдання. Якщо ви не встигаєте виконати завдання у відведений період часу, переходите до виконання наступного за загальною команді. Якщо у вас виникнуть питання, мовчки підніміть руку, і я підійду до вас і дам необхідні роз'яснення.

Перші три завдання будуть пов'язані з малюнком, який ви бачите:

Ці завдання дозволяють дізнатися, чи вмієте ви ставити питання і будувати здогадки про деякі події, їх причини та наслідки.

Подивіться на картинку і подумайте: що сталося? Що можна з упевненістю сказати, дивлячись на цю картинку? Що потрібно ще дізнатися, щоб зрозуміти, що трапилося, чому це сталося і чим це може закінчитися?

Завдання 1. Постав запитання.

Інструкція. Напиши всі питання, які можеш придумати за цією картинкою (до цього і до подальших завдань додається чистий аркуш паперу, на якому в стовпчик проставлені номери запитань від 1 до 23). Постав всі питання, які необхідні для того, щоб зрозуміти, що сталося. Не став таких запитань, на які можна відповісти, глянувши на картинку. Розглядати картинку можеш скільки завгодно.

Завдання 2. Відгадай причини.

Інструкція. Спробуй знайти і записати якомога більше причин події, зображеної на малюнку. Можна виходити з тих подій, які могли б трапитися до моменту, зображеного на картинці, або через багато часу після нього. Не бійся будувати здогадки.

Завдання 3. Відгадай наслідки.

Інструкція. Вкажи якомога більше можливих результатів події, зображеної на малюнку. Напиши про те, що може трапитися відразу після події, або про те, що може трапитися в далекому майбутньому.

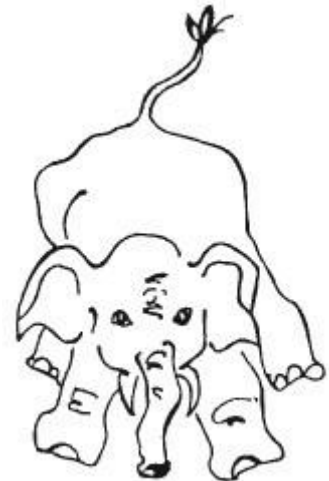
Завдання 4. Результати удосконалення.

Інструкція. Ти бачиш малюнок (ескіз) м'якої іграшки – слона.

Придумай, як можна змінити цього іграшкового слона, щоб дітям було веселіше з ним грати. Напиши найцікавіші і незвичайні способи його зміни.

Завдання 5. Незвичайні способи вживання (картонні коробки).

Інструкція. Більшість людей викидають порожні картонні коробки, але ці коробки можуть мати тисячі цікавих і незвичайних способів використання. Придумай якнайбільше таких цікавих і незвичайних способів використання. Не обмежуйте себе тільки такими способами, які ти бачив або про які чув.

Завдання 6. Незвичайні питання.

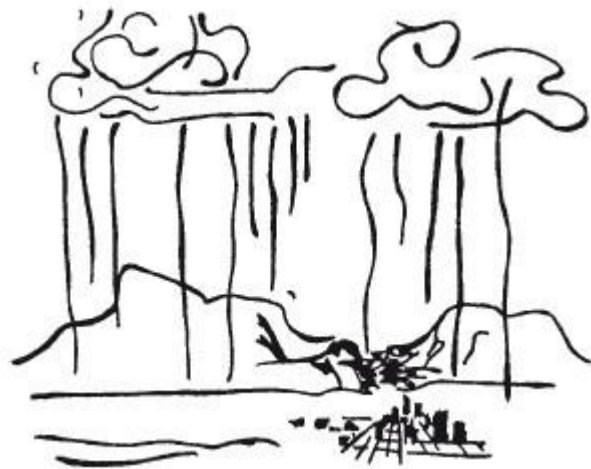
Інструкція. У цьому завданні потрібно придумати якомога більше питань про картонні коробки. Ці питання повинні спонукати до найрізноманітніших відповідей і залучати інтерес до інших коробок. Спробуйте придумати найбільш

незвичайні питання про такі властивості картонних коробок, які зазвичай не приходять в голову.

Завдання 7. Давайте уявимо.

Інструкція. Уяви собі таку неймовірну ситуацію: до хмар прикріплені мотузки, які звисають до землі.

Що трапилося? Подумай, до яких можливих подій це призведе, які можуть бути наслідки? Вислови якомога більше здогадок і припущень. Запиши свої думки і припущення.

Завдання № 3 Словесно-звукове творче мислення

Діагностика словесно-звукового творчого мислення складається з двох тестів, проведених за допомогою магнітофонного запису.

У першому тесті – «Звук і образи» – використовуються в якості акустичних стимулів знайомі і незнайомі звуки (природні, синтетичні і музичні звуки).

Другий тест – «звуконаслідування і образи» – містить різні слова, інтонації, що нагадують різні змістовні знаки (скрип, тріск), що імітують природні звуки, притаманні якомусь об'єкту, музичні інтонації, інтонаційні комплекси, змодельовані на синтезаторі.

В обох тестах досліджуваний після прослуховування звукового запису пише, на що схожий той чи інший звук. Дається повна свобода уяви. Звуки пред'являються чотири рази.

Обробка експериментальних даних

Характеристика основних показників творчого мислення

1. Легкість (швидкість) – кількісний показник, що відображає здатність до породження великої кількості ідей (асоціацій, образів). Вимірюється числом результатів.

2. Гнучкість – відображає здатність висувати різноманітні ідеї, переходити від одного аспекту проблеми до інших, використовувати різні стратегії вирішення.

Вимірюється числом категорій. Категорії:

- світ природи;
- тваринний світ;
- людина;
- механічне;
- символічне;
- декоративні елементи;
- видове (місто, будинок, шосе, двір);

- мистецтво;
- динамічні явища.

3. Оригінальність – характеризує здатність до висування ідей, відмінних від очевидних, нормативних. Вимірюється кількістю неординарних відповідей, образів, ідей.

4. Розробленість (ретельність, деталізація образів) – фіксує здатність до винахідництва, конструктивної діяльності. Вимірюється кількістю істотних і несуттєвих деталей при розробці основної ідеї.

При обробці експериментальних даних необхідно мати на увазі, що причини низьких і високих показників по всіх когнітивних параметрах креативності можуть бути різними. Так, низькі показники за фактором «швидкість» можуть бути пов'язані з високою деталізацією, розробленістю ідей. Високі показники по даному фактору можуть свідчити про імпульсивність або поверховість мислення. Низькі показники за фактором «гнучкість» свідчать про ригідність мислення або низьку інформованість, слабку мотивацію. Надзвичайно високі показники мають «негативний відтінок» і можуть свідчити про нездатність до єдиної лінії в мисленні. Високий коефіцієнт оригінальності іноді спостерігається при психічних і невротичних розладах.

Тому при обробці емпіричних даних істотним є не тільки кількісний результат (бали), а й причини цього результату.

Методика «Визначення творчих здібностей» (Х.Зіверта)

Уважно прочитайте завдання тесту. Кожен розділ призначений для перевірки того чи іншого виміру Ваших творчих здібностей. Прочитайте спочатку вказівки до вирішення тесту і дайте відповідні відповіді. Приступайте до тестування своїх творчих здібностей.

1. Винахідливість (Н) Тут запропоновані завдання, вирішуючи які Ви зможете перевірити, чи може Вас "осяяти". Допустима і прийнятна будь-яка ідея. Намагайтеся виконати завдання якомога швидше. Використовуйте секундомір.

ЗАВДАННЯ: У лівій колонці безліч порожніх рядків (30). У кожен рядок необхідно записати одне слово. У всіх слів повинні збігатися дві початкові літери. Наприклад, для слів, що починаються з "св...": свіжий, вільний, святий і т.д. Правопис і довжина слів не грають великої ролі. Писати потрібно розбірливо. Тепер засічіть час. У Вашому розпорядженні одна хвилина для заповнення колонки.

Тест на визначення творчих здібностей

1. Винахідливість (шкала Н) Скільки Ви знайдете слів, що починаються з "ге..."? У Вас одна хвилина. Заповніть колонку. Почніть відлік часу.

1. _____ географія _____
2. _____
3. _____
-
30. _____

2. Винахідливість (шкала Н) Виконайте те ж саме з поєднанням "ба...". У Вас одна хвилина. Починайте відлік часу.

1. _____ Базель _____
2. _____
3. _____
-
30. _____

3. Винахідливість (шкала Н) Виконайте те ж саме з поєднанням "пе...". У Вас одна хвилина. Починайте відлік часу.

1. _____ Петро _____
2. _____
3. _____
-
30. _____

Оцінка результатів тесту

Підрахунок балів Оцінка шкали Н (винахідливість) Підрахуйте рядки, в яких правильно записані задані слова. Складіть результати трьох завдань. Розділіть результат на 1,5. Максимально Ви можете отримати 60 балів.

0 - 20 балів Це завдання далось Вам насилу. Результати тестування значно нижче середнього рівня і визначає вашу придатність до роботи, Вас віднесли б до категорії дуже слабких. Вам необхідно регулярно вправлятися з іншими початковими буквами.

21 - 40 У Вас середні результати. Оцінка тестування буде середньої. Чим більше Ви отримали балів, тим краще результат. Поуправлявшись, Ви безсумнівно просунетеся в число провідних претендентів. Вам слід потренуватися з цим тестом, використовуючи інші початкові літери.

41 - 60 Ви зрозуміли, що при вирішенні цього завдання, крім швидкості, важлива швидкість письма. Адже на одне слово можна витратити не більше двох секунд. Це надзвичайно важко. Крім того, роблячи запис, Ви повинні думати про інших словах, тобто, думати і писати паралельно. Тому Ваші бали цілком заслужені. Ви можете з повною підставою зарахувати себе до провідної групи кандидатів.

**КАРТКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ОЦІНКИ (САМООЦІНКИ) ЗДАТНОСТІ
ПЕДАГОГІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (О.Ю.Моторнюк)**

№ з/п	Критерії оцінки	Ступінь прояву											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Мотивація													
1.	Допитливість												
2.	Прагнення до успіху												
3.	Прагнення до лідерства												
4.	Прагнення отримати зовнішню оцінку діяльності												
5.	Прагнення до самовдосконалення												
Креативність													
6.	Незалежність суджень												
7.	Фантазія												
8.	Прагнення до ризику												
9.	Чутливість до проблем												
10.	Критичність мислення												
Професійні здібності													
11.	Володіння методами педагогічного дослідження												
12.	Здатність до перебудови діяльності												
13.	Здатність до співпраці												
14.	Здатність акумуляувати, використовувати чужий досвід												
15.	Здатність до самоорганізації												

Рекомендації:

1. Відмітити ступінь прояву критерію педагогічної оцінки здатності до інноваційної діяльності.
2. З'єднати точки й побудувати графічний профіль.
3. Проаналізувати загальну оцінку та поведінку графіка на фрагментах «мотивація», «креативність», «професійні здібності».

1 – 3 бали - *низький рівень* готовності педагога до інноваційної діяльності;

4 - 6 балів - *середній рівень* готовності педагога до інноваційної діяльності;

7 – 9 балів - *достатній рівень* готовності педагога до інноваційної діяльності;

10 - 12 балів – *високий рівень* готовності педагога до інноваційної діяльності.

Методика «Визначення організаційно-методичних умови формування інноваційної культури сучасного педагога» (Возняк Г., Мельнікова Н.)

I. Визначення рівня готовності членів педагогічного колективу до інноваційної діяльності.

1. Чи завжди Вам цікаві новації та експерименти в педагогічній діяльності?

- Так Ні не впевнений(-на)

2. Скільки разів Ви пробували застосовувати нововведення у своїй роботі?

- неодноразово часто жодного разу

3. Які, на Вашу думку, головні причини, що гальмують упровадження нових педагогічних ідей і технологій (вказіть не більш, ніж три варіанти відповідей).

- недостатнє матеріальне забезпечення;
- надмірна насиченість матеріалу;
- психологічна неготовність учнів до сприйняття інновацій;
- поспішне впровадження;
- консерватизм в освіті;
- погане володіння комп'ютером;
- нестача часу;
- недостатнє знання психології дитини.

4. Чим для Вас приваблива інноваційна діяльність? Виберіть одну відповідь.

- розвиває інтерес учнів до вивчення предмета;
- можливість вчителя проявити себе;
- можливість запроваджувати нові методи й форми роботи з дітьми;
- бажання дізнатись щось нове.

5. Яка, на Вашу думку, основна причина, що заважає створенню нового? Виберіть одну відповідь.

- невпевненість в позитивному результаті;
- заважають сумніви, чи зможу я бути успішним з інноваційної діяльності;
- ніхто не зважає на додаткові витрати часу й сил для роботи по-новому;
- немає впевненості, що нове буде краще за старе;
- нічого.

6. Які нові технології Ви могли б застосовувати за сприятливих умов? Виберіть всі можливі варіанти відповідей.

- проектні технології;
- особистісно орієнтоване навчання;
- інтегроване навчання;
- випереджальне навчання;
- інше _____

7. Якими діагностичними методами Ви володієте вільно? Виберіть всі можливі варіанти відповідей.

- тести;
 - анкетування;
 - спостереження;
 - презентації.
8. *Якими ознаками готовності до створення інновацій Ви володієте?*
- прагнення пізнати нове
 - бажання експериментувати
 - креативність
 - попередній досвід
9. *Чому віддаєте пріоритет у цілях та цінностях життя?*
- здоров'ю
 - можливостям самовдосконалюватися
 - сімейному добробуту
 - цікавому колу надійних друзів
10. *Що Ви вважаєте головною складовою успіху?*
- впевненість у собі
 - чітке бачення мети
 - самостійно поставлена мета, наполегливість
 - пошук і внесення новизни

II. Технологія оцінювання рівня готовності педагога до інноваційної діяльності

Компоненти	Показники інноваційної діяльності	Бали, виставлені експертом
Мотиваційно-цільовий	Критичність мислення	
	Визначення мети власної дослідницької роботи	
	Здатність відмовитися від стереотипів педагогічного мислення	
	Творча діяльність	
Змістово-операційний	Творче використання результатів інноваційних досліджень	
	Варіативність педагогічної діяльності	
	Володіння методами педагогічних досліджень	
	Застосування в педагогічній практиці засобів діагностики та корекції індивідуальних особливостей школярів, реалізація різнорівневого підходу	
	Розроблення авторської ідеї навчання та виховання	
Регулятивно-корекційний	Постійне здійснення самоаналізу та самооцінювання діяльності	
	Систематичне коригування навчально-виховного процесу	
	Самостійний пошук нової інформації з метою саморозвитку	
	Прогностичність, здатність до проектування	
	Вміння оцінити конкретні інновації та визначити їх цільове призначення	
Загальна сума балів		
Рівень готовності педагога до інноваційної діяльності		

Експертну оцінку (бали) щодо рівня готовності педагога до впровадження інноваційних методів і технологій навчання за кожним показником протоколу опрацювання результатів виставляють залежно від ступеня реалізації показника.

Критерії оцінювання:

- 4 бали – показник наявний завжди;
- 3 бали – показник наявний часто;
- 2 бали – показник зрідка наявний;
- 1 бал – показник наявний інколи;
- 0 балів – показник відсутній.

Загальну експертну оцінку за протоколом опрацювання результатів визначають за формулою:

$K = \Sigma / N \cdot 100$, $K \leq 100\%$, де N – максимально можлива кількість балів;
 Σ – сума балів, виставлена експертом.

Відповідно до отриманих результатів експерт визначає рівень готовності педагога до впровадження інноваційних методів і технологій навчання: 100% готовності до інноваційної діяльності відповідають максимально можливій кількості балів $N = 56$.

Результати оцінювання:

- від 75 до 100% – рівень готовності до інноваційної діяльності **високий**;
- від 50% до 74% – рівень готовності до інноваційної діяльності **середній**;
- від 25 до 49% – інновації в діяльності педагог використовує **епізодично**;
- менше 24% – інноваційна діяльність педагога **фрагментарна**.

Результати вивчення діяльності педагогів обробляють шляхом обчислення середньоарифметичних показників щодо кожної якості.

Паралельно з оцінюванням діяльності педагога методом рейтингу корисно розширювати застосування самооцінювання педагогами приблизно тих самих аспектів своєї професійної діяльності. Самооцінювання здійснюють за програмою, яка передбачає зазначення ступеня складнощів, котрий мають педагоги у певному виді діяльності. Ця програма має охоплювати всі основні ланки управління процесами навчання та виховання – планування, організацію, стимулювання, контроль та облік.

На практиці можна скористатися, наприклад, програмою вивчення труднощів педагога під час вирішення навчально-виховних завдань. Ступінь складнощів визначається за чотирма показниками, а саме **дуже високий, високий, середній, низький, відсутній**.

III. Модель інноваційної діяльності педагога

Модель містить такі блоки інноваційної діяльності:

Блок 1. Підготовленість педагога до інноваційної діяльності.

Блок 2. Інноваційна діяльність.

Блок 3. Результативність інноваційної діяльності.

Кожен блок складається з діагностичних параметрів.

Діагностичні блоки	Діагностичні параметри	Бали
Підготовленість педагога до здійснення інноваційної діяльності	<ul style="list-style-type: none">▪ здатність до самоорганізації;▪ здатність до самоаналізу;▪ спроможність відмовитися від стереотипів педагогічного мислення;▪ прагнення до творчих досягнень;▪ критичність мислення, здатність до оціночних суджень.	
Інноваційна діяльність	<ul style="list-style-type: none">▪ варіативність педагогічної діяльності;▪ опанування методологією творчої діяльності;▪ володіння методами педагогічного дослідження;▪ здатність акумулювати та використовувати досвід творчої діяльності інших педагогів;▪ здатність до співпраці та взаємодопомоги.	
Результативність	<ul style="list-style-type: none">▪ виявлення освітньої ініціативи;▪ створення авторської ідеї навчання та виховання;▪ апробація інновацій;▪ розповсюдження освітньої інновації.	

Для оцінювання інноваційної діяльності педагога пропонуємо використовувати методику, розроблену В.І. Зверевою. Для оцінки прояву параметрів використовуються показники:

4 бали – «завжди»;

3 бали – «часто»;

2 бали – «рідко»;

1 бал – «іноді»;

0 балів – «ніколи».

Бальне оцінювання дає можливість визначити рівень інноваційної діяльності за формулою:

$$K = \frac{\text{фактична кількість балів}}{\text{максимальна кількість балів}} \cdot 100\% ,$$

Рівні інноваційної діяльності можна визначити з таблиці:

Значення коефіцієнта	Рівень інноваційної діяльності	Характеристика рівня
від 100 до 75%	креативний	Високий ступінь інноваційної діяльності
від 74 до 50%	евристичний	Характеризується цілеспрямованістю, стійкістю, обізнаністю шляхів і способів ведення інновацій
менше 50%	репродуктивний	Відрізняється проявом прагнення до інноваційної діяльності

Отже, інноваційна діяльність педагога досягає високої ефективності, якщо здійснюється управлінська підтримка цього процесу, якщо керівник закладу – професіонал із сформованим науковим мисленням та досвідом науково-практичної роботи.

IV. Діагностична карта оцінки рівня готовності педагогів до інноваційної діяльності

Компоненти	Показники	Ознаки прояву показників готовності педагога до інноваційної діяльності		
		Високий	Середній	Низький
Мотиваційно-орієнтаційний	1. Потреба в творчій діяльності	стійка творча активність і продуктивність; прагнення творчо оволодіти професійними методами, прийомами, засобами інноваційної діяльності; утвердження цінності творчості в педагогічному колективі.	установка на творчу взаємодію з колегами; бажання брати участь в пошуковій діяльності не завжди приносить усвідомленого задоволення; знання та уміння з пошукової діяльності використовуються епізодично.	відсутність чи слабка вираженість творчої активності; відсутність особистісно значимого ставлення до пошукової діяльності.
	2. Цільова направленість педагога	уміння ставити цілі інноваційної педагогічної діяльності; цілі ґрунтуються на базових цінностях школи, її філософії.	прагнення визначити цілі і задачі власної пошукової роботи.	несформованість цілей власної діяльності.
Змістовно-операційний	1. Технологічність	володіння технікою організації і проведення дослідно-експериментальної роботи щодо апробації та впровадження педагогічних інновацій; творче використання наявних педагогічних досягнень і	орієнтація на оволодіння новими професійними технологіями, але використання творчих завдань часто носить епізодичний характер.	володіння переважно набором традиційних прийомів і методів; знання про організацію і проведення інноваційної діяльності не використовуються;

		<p>моделювання нового педагогічного досвіду; використання власних оригінальних прийомів і методик.</p>		<p>перевага надається завданням репродуктивного характеру; відсутність прагнення до досліджень проблем на науковому рівні.</p>
	<p>2. Особистісно орієнтована взаємодія в освітньому середовищі</p>	<p>творче перетворення середовища розвитку вихованців, учнів, слухачів на основі власних інноваційних методик; використання в педагогічній практиці засобів діагностики і корекції індивідуальних особистостей школяра, реалізація різнорівневого підходу.</p>	<p>знання засобів експериментальної діагностики рівнів готовності до навчання, спроба реалізації диференційованого підходу; здатність до співпраці в спільній творчій діяльності в повній мірі.</p>	<p>низька здатність в різних ділових ситуаціях займати адекватну рольову позицію, оперативно знаходити аргументи, щоб наблизити опонента до власної позиції.</p>
	<p>3. Інформаційна культура педагога</p>	<p>сформованість педагогічної свідомості, яка проявляється в пошуково-перетворювальному стилі мислення; креативність педагога, його творче уявлення і інтелектуальна активність, яка дозволяє робити висновок про професійну компетентність педагога;</p>	<p>психолого-педагогічні знання, уміння і навички про засвоєння інновацій використовуються епізодично, не яскраво виражений творчий підхід до вирішення задач навчання і виховання, недостатньо</p>	<p>несформованість професійно значимих особистісних якостей педагога, нездатність формувати індивідуальний стиль діяльності; низька здатність до висування суб'єктивних ідей чи їх відсутність;</p>

		самостійний пошук нової інформації з метою саморозвитку.	розвинута педагогічна інтуїція; орієнтація на пошук нової інформації при додатковому зовнішньому стимулюванні.	відсутність прагнення до нової інформації.
Оцінно-рефлексивний компонент	1. Педагогічний самоаналіз	вміння оцінити свій індивідуальний стиль і побудувати план діяльності; здатність до проектування; здатність осмислювати свою діяльність у світлі науково-теоретичних педагогічних знань; здатність до рефлексії власного досвіду.	прагнення до самоосвіти і самовиховання творчих здібностей не відповідає їх реалізації; реальна оцінка себе і своїх можливостей, але з тенденцією завищення чи заниження.	відсутня об'єктивність у оцінних судженнях процесу і результатів діяльності; завищена чи занижена оцінка себе та інших.
	2. Ієрархія уявлень про інноваційну діяльність	усвідомлення педагогом творчої спрямованості пошукової діяльності; обґрунтування і усвідомленість критеріїв конкретних інновацій і їх цільового призначення; вміння передбачити майбутні потреби і проблеми інноваційної діяльності; усвідомленість нової ролі педагога	розуміння сутності педагогічних інновацій не завжди приводить до усвідомлення позитивного впливу інноваційної діяльності на успіх у професійній діяльності педагога.	до участі в інноваційній діяльності педагога спонукають лише мотиви обов'язковості; педагог заперечує можливість впливу даної роботи на подальшу свою діяльність.

**V. Показники оцінки готовності педагога до інноваційної діяльності
(О.Г. Козлова)**

Показники оцінки	Параметри оцінки	Ознаки виявлення параметрів
Мотиваційна готовність	Готовність до змін	<p>Творчо-перетворююче ставлення до дійсності; відхід від нормативів.</p> <p>Усвідомлення необхідності в інноваційній діяльності.</p> <p>Позитивне сприйняття власного минулого досвіду в контексті інноваційної діяльності.</p> <p>Узгодженість власних цілей з проблемами інноваційної діяльності.</p> <p>Готовність до участі в проектуванні нових освітніх систем.</p>
	Сприйнятливість до нововведень	<p>Відкритість внутрішнього світу вчителя культурі, суспільству.</p> <p>Здатність до подолання стереотипів у педагогічній діяльності.</p> <p>Готовність до подолання творчих невдач.</p> <p>Рівень включення в інноваційні рішення. Самостійність у прийнятті рішень.</p> <p>Подолання психологічних бар'єрів.</p>
Технологічно-педагогічна підготовленість	Теоретико-методологічна обізнаність	<p>Наявність глибоких теоретичних знань і вмій з предмета.</p> <p>Уміння співвідносити з базовими знаннями свою практику, вдосконалювати на основі базових знань власну практичну діяльність.</p> <p>Наукова обґрунтованість, включення нових ідей у практику.</p> <p>Концептуальність, можливість розповсюдження і використання розроблених ідей.</p> <p>Органічне поєднання інноваційної діяльності та особистої культури.</p>
	Технологія прийняття рішення	<p>Уміння використовувати способи вирішення аналітико-рефлексивних, конструктивно-прогностичних, організаційно-діяльнісних, оцінювально-інформаційних, корекційно-регулюючих педагогічних завдань.</p> <p>Уміння здійснювати вибір інноваційної проблеми і теми.</p>

		<p>Володіння евристичними методами розв'язання проблеми.</p> <p>Володіння методикою складання авторських програм, навчальних планів, моделювання та конструювання елементів уроку.</p> <p>Володіння способами модернізації, систематизації засобів навчання.</p>
	Технологія пошукової діяльності	<p>Уміння оперувати категоріями: мета, завдання, проблема, задум, гіпотеза, інструментарій дослідження.</p> <p>Уміння складати розгорнуту програму експерименту.</p> <p>Застосування засобів діагностики, корекції просування учнів у навчанні та розвитку.</p> <p>Володіння методикою педагогічного експерименту.</p>
Ставлення до педагогічної діяльності	Ціннісне ставлення до педагогічної діяльності	<p>Розуміння й оцінка цілей та завдань педагогічної діяльності.</p> <p>Усвідомлення цінностей педагогічних знань.</p> <p>Визнання цінності суб'єкт-суб'єктних стосунків.</p> <p>Задоволення педагогічною працею.</p>
	Професійне самовдосконалення	<p>Прагнення до самореалізації, до втілення в професійну діяльність намірів та способу життя.</p> <p>Інтегративність видів педагогічної культури.</p> <p>Усвідомлення свого індивідуального стилю з позицій педагогічної культури.</p> <p>Творче перетворення середовища розвитку учнів.</p> <p>Ступінь узагальнення результатів роботи (на рівні школи, району, регіону, країни).</p>
	Комунікативна культура	<p>Уміння встановлювати гуманістичні особистісно орієнтовані стосунки з вихованцями, учнями, слухачами, їх батьками, колегами.</p> <p>Уміння терпляче ставитися до інших точок зору, вести діалог.</p> <p>Уміння застосовувати компромісні рішення.</p>

		<p>Орієнтація на визначення позитивних якостей, сильних сторін, значущості іншого.</p> <p>Уміння контролювати власний емоційний стан.</p> <p>Наявність установки на реалізацію здібностей кожного учня, на встановлення комфортного мікроклімату в педагогічному процесі.</p> <p>Повага до самого себе, вміння використовувати власні сильні сторони в організації і реалізації педагогічного процесу.</p>
--	--	--

VI. Карта вивчення та оцінки рівня інноваційної культури педагогічного працівника (за Макагон Є.В.)

Параметри оцінки	Самооцінка	Експертна оцінка
1. Знання правових норм та уміння оперувати ними стосовно до організації дослідно-експериментальної роботи.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
2. Вміння науково обґрунтувати інноваційну діяльність.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
3. Прагнення до пошуку нової інформації.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
4. Уміння аналізувати, інтегрувати і синтезувати інформацію.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
5. Уміння використовувати комп'ютерну, аудіо-, відео- та копіювальну техніку.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
6. Здатність до продукування гіпотез, оригінальних ідей.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
7. Розвинута уява, фантазія.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
8. Пошуково-перетворювальний стиль мислення.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
9. Позитивна Я-концепція.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
10. Здатність до дослідницької діяльності.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
11. Прогностичність педагога.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
12. Уміння довести розпочату справу до кінця.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

VII. Карта експертизи та оцінки вмінь творчої та дослідно-пошукової діяльності (за Макагон Є.В.)

Параметри оцінки	Самооцінка	Експертна оцінка
1. Розуміння сутності педагогічних інновацій та рівнів творчої діяльності вчителя.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
2. Уміння аналізувати наявні педагогічні інновації, зіставляти їх із власними інтересами і досягненнями, використовувати у власній педагогічній діяльності.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
3. Уміння формулювати мету та завдання власної дослідно-експериментальної діяльності.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
4. Володіння методикою організації та проведення дослідно-експериментальної роботи в школі.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
5. Уміння розробляти показники та критерії ефективності педагогічного експерименту.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
6. Рівні участі педагога в творчій діяльності:	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
6.1. Участь у колективному педагогічному дослідженні.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
6.2. Створення власних інноваційних розробок.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
6.3. Організація роботи проблемно-пошукової групи.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
6.4. Участь у роботі школи педагогічної майстерності, творчих групах тощо.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
6.5. Проведення відкритих заходів, участь у роботі семінарів, практикумів тощо.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

VIII. Карта експертизи та оцінки професійної готовності педагогів до експериментальної роботи (за Макагон Є.В.)

Параметри оцінки	Прошу допомоги	Знаю теорію питання	Можу використовувати за взірцем	Можу використовувати творчо	Можу узагальнити свій досвід	Можу поділитися досвідом
1. Знання своєї дисципліни.	1	2	3	4	5	6
2. Знання основ дидактики.	1	2	3	4	5	6
3. Знання методики викладання дисципліни.	1	2	3	4	5	6
4. Знання дитячої вікової психології.	1	2	3	4	5	6
5. Вміння формулювати цілі і задачі педагогічного експерименту.	1	2	3	4	5	6
6. Володіння теоретичними основами експериментальної педагогічної діяльності.	1	2	3	4	5	6
7. Знання досягнень педагогічної науки в галузі експериментальної діяльності.	1	2	3	4	5	6
8. Знання передової педагогічної практики в галузі інноваційної діяльності.	1	2	3	4	5	6
9. Вміння скласти програму експериментальної діяльності.	1	2	3	4	5	6
10. Вміння передбачати результати експериментальної діяльності.	1	2	3	4	5	6
11. Вміння вивчати та оцінювати ефективність експериментальної інноваційної діяльності.	1	2	3	4	5	6

12. Знання та вміння використовувати методи проведення педагогічних досліджень:	1	2	3	4	5	6
1) вивчати психолого-педагогічну літературу і документацію навчального закладу;	1	2	3	4	5	6
2) проводити педагогічні спостереження;	1	2	3	4	5	6
3) використовувати соціометричні методи;	1	2	3	4	5	6
4) використовувати методи опитування;						
5) використовувати методи збору та оцінки результатів дослідження;	1	2	3	4	5	6

ІХ. Карта діагностики рівня готовності педагога до інновації

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Фах _____

Стаж роботи _____

Педагогічний стаж _____

Стаж роботи в позашкільній освіті _____

Категорія _____

Заклад позашкільної освіти, де працює _____

Критерії оцінювання:

4 бали – показник наявний завжди;

3 бали – часто наявний;

2 бали – зрідка наявний;

1 бал – наявний інколи;

0 балів – відсутній.

Компоненти	Показники інноваційної діяльності	Оцінка експертів		
Мотиваційно-цільовий	Критичність мислення			
	Визначення цілей власної дослідницької роботи			
	Здатність відмовитися від стереотипів педагогічного мислення			

	Творча діяльність			
Змістовно-операційний	Творче використання результатів педагогічних досліджень і моделювання нового педагогічного досвіду			
	Варіативність інноваційної діяльності			
	Володіння методами педагогічних досліджень			
	Застосування в педагогічній практиці засобів діагностики та корекції індивідуальних особливостей школярів, реалізація різнорівневого підходу			
	Розроблення авторської ідеї навчання та виховання			
Регулятивно-корекційний	Постійне здійснення самоаналізу й самооцінки діяльності			
	Систематичне коригування навчально-виховного процесу			
	Самостійний пошук нової інформації з метою саморозвитку			
	Прогностичність, здатність до проектування			
	Вміння оцінки корекції інновації та визначення їх цільового призначення			
Загальна кількість балів				
Рівень готовності до інноваційної діяльності*				

* 100% готовності до інноваційної діяльності відповідають максимальній загальній кількості балів – 56.

Високий рівень готовності до інноваційної діяльності – від 75% до 100%.

Середній рівень готовності до інноваційної діяльності – від 50% до 74%.

Інновації використовуються у діяльності епізодично – від 25% до 49%.

Інноваційна діяльність педагога фрагментарна – менше 24%.

Параметри педагогічного аналізу інноваційної діяльності вчителя

Параметри	Показники, рівні, ступінь прояву
Рівень новизни	<p><i>Глибокий рівень</i> - інновація не має прикладних і теоретичних аналогів.</p> <p><i>Середній рівень</i> - інновація доповнює, удосконалює чи поліпшує усталені елементи освітньої системи або педагогічної практики.</p> <p><i>Поверховий рівень</i> - пропозиція не містить нового або орієнтована на застосування готових розробок в іншій сфері.</p>
Масштаб застосування	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Міжнародний ▪ Державний ▪ Регіональний ▪ Локальний (ДНЗ, школа, група, клас, окремі вихованці тощо).
Об'єкти інновації	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Зміст навчання ▪ Методика навчання ▪ Методика виховання ▪ Управління освітою.
Прогноз існування інновації	<ul style="list-style-type: none"> • До двох років • Від двох до п'яти років • Понад п'ять років.
Наукове обґрунтування інновації	<ul style="list-style-type: none"> • Наявність теоретичного обґрунтування • Наявність емпіричного матеріалу • Недостатнє наукове обґрунтування.
Готовність педагога до впровадження інновацій	<ul style="list-style-type: none"> • Висока • Середня • Низька
Інформаційно-методична забезпеченість інновації	<ul style="list-style-type: none"> • Наявність методичного забезпечення • Слабка забезпеченість (незабезпеченість) методичними матеріалами.

Методи дослідження інноваційної діяльності педагога.

I. Методика вивчення здатності педагога до саморозвитку

Анкета 1. *Бар'єри педагогічної діяльності*

Дайте відповідь на запитання, виставивши такі бали:

5 - якщо дане твердження повністю відповідає дійсності;

4 - скоріше відповідає, ніж ні;

3 - і так, і ні;

2- скоріше не відповідає

1- не відповідає.

Питання анкети

№ запит.	Зміст запитання	Бали
1.	Я прагну вивчити себе.	1 2 3 4 5
2.	Я залишаю час для розвитку.	1 2 3 4 5
3.	Перепони, які виникають, стимулюють мою активність.	1 2 3 4 5
4.	Я шукаю зворотний зв'язок, оскільки це допомагає мені пізнати та оцінити себе.	1 2 3 4 5
5.	Я рефлексую свою діяльність.	1 2 3 4 5
6.	Я аналізую свої почуття і досвід.	1 2 3 4 5
7.	Я багато читаю.	1 2 3 4 5
8.	Я дискутую з питань, які мене цікавлять.	1 2 3 4 5
9.	Я вірю у свої можливості.	1 2 3 4 5
10.	Я прагну бути відкритішим.	1 2 3 4 5
11.	Я усвідомлюю вплив, який здійснює на мене оточення.	1 2 3 4 5
12.	Я керую своїм професійним розвитком й отримую позитивні результати.	1 2 3 4 5
13.	Я маю задоволення від освоєння нового.	1 2 3 4 5
14.	Зростаюча відповідальність не лякає мене.	1 2 3 4 5
15.	Я позитивно поставився б до свого професійного підвищення.	1 2 3 4 5

Підрахуйте загальну суму балів:

75-55 - активний розвиток;

54-36 - немає стійкої системи саморозвитку, орієнтація на розвиток значно залежить від умов;

35-15 – зупинка розвитку.

Анкета 2. Самоаналіз стимулів і перешкод

Оцініть за п'ятибальною системою фактори, які стимулюють або перешкоджають Вашому навчанню і розвитку:

5 - так (перешкоджають або стимулюють);

4 - скоріше так, ніж ні;

3 - і так, і ні;

2 - скоріше ні;

1 - ні.

№ з.п.	Запитання	Кількість балів
<i>Стимулюючі фактори</i>		
1.	Методична робота	1 2 3 4 5
2.	Навчання на курсах підвищення кваліфікації	1 2 3 4 5
3.	Приклад і вплив колег	1 2 3 4 5
4.	Приклад і вплив керівників	1 2 3 4 5
5.	Увага до цих проблем керівництва	1 2 3 4 5
6.	Довіра	1 2 3 4 5
7.	Новизна діяльності, умови праці та можливість експериментування	1 2 3 4 5
8.	Заняття самоосвітою	1 2 3 4 5
9.	Інтерес до роботи	1 2 3 4 5
10.	Зростаюча відповідальність	1 2 3 4 5
11.	Можливість одержання визнання в колективі	1 2 3 4 5
12.	Матеріальне заохочення	1 2 3 4 5
<i>Перешкоджаючі фактори</i>		
13.	Власна інерція	1 2 3 4 5
14.	Розчарування від невдач	1 2 3 4 5
15.	Відсутність підтримки й допомоги керівництва в цьому питанні.	1 2 3 4 5
16.	Ворожнеча людей (заздрість, ревності), які негативно сприймають Ваші переміни і прагнення до нового.	1 2 3 4 5
17.	Неадекватний зворотний зв'язок із колегами та керівниками (відсутність об'єктивної інформації про себе).	1 2 3 4 5
18.	Стан здоров'я	1 2 3 4 5
19.	Нестача часу	1 2 3 4 5
20.	Обмежені ресурси, скрутні життєві обставини	1 2 3 4 5

Після оброблення дані мікродослідження заносять у підсумкову таблицю «**Навчання, розвиток і саморозвиток педагога**»:

Здатність педагога до саморозвитку	Прізвища, ініціали педагогів	Стимулюючі фактори	Перешкоджаючі фактори	Система заходів
Активний саморозвиток				
Несформований саморозвиток				
Зупинка саморозвитку				

В аналізі анкет прізвища педагогів заносять у відповідні графи таблиці. Стимулюючі й перешкоджаючі фактори ранжують за допомогою середнього бала і також заносять у таблицю.

II. Відмінності між традиційним і інноваційним заняттями

Традиційне заняття	Інноваційна заняття
<i>1. Мотивація</i>	
Зовнішня	Внутрішня
<i>2. Завдання</i>	
Засвоїти певний обсяг знань, виробити вміння і навички щодо їх застосування	Оволодіти соціально-культурним досвідом у контексті психосоціального зростання особистості
<i>3. Уміння</i>	
Пізнавальні	Пізнавальні, діяльнісні, комунікативні
<i>4. Педагог</i>	
«Джерело знань» - передача вихованцю предметних знань інформаційно-пояснювальним методом	Організатор, консультант – організовує пошук вирішення навчальних завдань через діалог, рольову гру, рефлексію тощо.
<i>5. Стиль спілкування</i>	
Авторитарний	Демократичний
<i>6. Вихованець, учень, слухач</i>	
Виконавець вимог педагога, навчальну роботу не аналізує, не визначає способів досягнення результатів	Рівноправний партнер педагога, бере участь у визначенні нових навчальних завдань, аналізує навчальну діяльність
<i>7. Діяльність</i>	
Переважає монологічний стиль спілкування, навчальна праця	Спільна творча діяльність, самостійна пошукова активність, постійне співробітництво з усіма

характеризується недостатньою самостійністю	учасниками освітнього процесу, розширення поля внутрішньої свободи та самоактуалізації
<i>8. Потенціал</i>	
Пов'язаний з інтенсивною, науково-орієнтованою навчальною діяльністю, розвиває переважно розумову сферу особистості	Виявляється в особистісно зорієнтованій освітній діяльності учня. Розвиває психосоціальні здібності
<i>9. Контроль</i>	
Здійснюють систематично як поточне і підсумкове оцінювання навчальних досягнень вихованців, учнів, слухачів.	Здійснюють невинно за допомогою рефлексії і самоконтролю з використанням об'єктивних систем оцінювання: оцінювання здійснюється не лише за результатами, а й за способом його досягнення
<i>10. Домашнє завдання</i>	
Має предметний характер, недиференційоване	Використання різнорівневих, творчих, інтегрованих завдань

ІІІ. АНКЕТА ДЛЯ КЕРІВНИКА

1. Чи сприймаєте Ви позитивно інноваційні процеси?

- Так
- Ні
- Не визначився (визначилася)

2. Якщо «так», то в чому, на Ваш погляд, причина необхідності внесення нововведень в освітній процес? _____

3. За умови відповіді «ні» або «не визначився» оберіть основну причину несприйняття інноваційних процесів? Виберіть не більше, ніж чотири варіанти відповіді.

- не знаю, які будуть наслідки змін
- не хочу змінювати власний стиль викладання
- будь які нововведення не стільки сприятимуть розв'язанню проблем, скільки примножать їхнє число
- упровадження інновацій суттєво впливає на інтенсифікацію праці, зростання навантаження на педагога
- не вважаю за доцільне витратити час на перенавчання
- мені ніколи цим займатись
- вважаю будь-які нововведення тимчасовим, швидкоплинним явищем
- уважаю будь-які нововведення даниною моді, а не дієвим засобом перетворення
- не можу зорієнтуватися в інформаційному потоці, не знаю з чого почати
- інші причини

4. Назвіть відомі Вам інновації та , що впроваджуються

а) на обласному рівні _____

б) на районному рівні _____

в) у Вашому навчальному закладі _____

5. Які, на Ваш погляд, потрібні конкретні зміни у Вашому навчальному закладі?

а) у змісті освіти _____

б) в технологіях навчання, виховання та розвитку вихованців, учнів, слухачів _____

в) управлінні діяльністю навчального закладу _____

6. Оцініть якість умов у Вашому навчальному закладі для розвитку інноваційної діяльності?

	хороші	дуже хороші	задовільні	незадовільні
матеріальні				
фінансові				
організаційні				
психологічний клімат у колективі				
стимулювання				
система навчання кадрів				

7. Що для Вас є перешкодою в розробці і освоєнні інновацій? Виберіть не більше, ніж чотири значущих для Вас перешкоди.

- відсутність часу
- відсутність обґрунтованої стратегії розвитку навчального закладу
- відсутність допомоги
- відсутність лідерів, новаторів в педагогічному колективі
- розбіжності, конфлікти в колективі
- відсутність необхідних теоретичних знань
- слабка інформованість про нововведення в освіті
- відсутність або недостатній розвиток дослідницьких умінь
- відсутність стимулювання

8. Оцініть рівень власної готовності до управління інноваційною діяльністю у Вашому навчальному закладі?

9.

а) рівень теоретичної підготовки

- високий
- достатній

б) рівень практичної підготовки

- високий
- достатній

- середній
- низький

- середній
- низький

10. Чи вважаєте доцільною участь Вашого закладу освіти в експериментальній розробці чи впровадженні освітнього потенціалу?

- так
- ні
- не можу відповісти

11. Хто є ініціатором інноваційних перетворень у Вашому навчальному закладі?

- методичні установи області
- районний(міський) методичний кабінет
- адміністрація школи
- окремі вчителі
- батьки, громадські організації
- інше _____

12. Якщо «так», то які інновації впроваджуються у Вашому навчальному закладі?

а) у змісті освіти _____

б) в технологіях навчання, виховання та розвитку учнів _____

в) управлінні діяльністю навчального закладу _____

13. Перелічіть результати інноваційної діяльності у Вашому освітньому закладі (за останні 3 роки). Виберіть всі можливі варіанти відповідей.

- підвищилася якість освіти
- змінився статус закладу освіти
- зросла конкурентоспроможність закладу освіти
- підвищився рівень професійної майстерності педагогічних кадрів
- покращилося здоров'я вихованців, учнів, слухачів
- зросла соціальна захищеність педагогічних кадрів
- підвищилася якість управління закладом освіти

14. Чи схвалюють інноваційні перетворення в закладі освіти, яким Ви керуєте, батьки та учні?

- Так
- ні
- частково
- важко відповісти

IV. АНКЕТА ДЛЯ ПЕДАГОГА

1. Чи завжди Вас цікаві новації та експерименти в педагогічній діяльності?
 так ні невпевнен(а)(-ний)
2. Скільки разів Ви пробували застосовувати нововведення у своїй роботі?
 неодноразово декілька разів жодного разу
3. Якими ознаками готовності до інновацій Ви володієте?
 прагнення впізнати нове
 бажання експериментувати
 креативність
 попередній досвід
4. Чим для Вас приваблива інноваційна діяльність? Виберіть одну відповідь.
 розвиває інтерес вихованців до вивчення дисципліни
 дає можливість педагогу проявити власний потенціал
 вдосконалює фахову майстерність педагогічного працівника
 дає можливість запроваджувати нові методи і форми роботи з дітьми
 бажання дізнатись щось нове
 інше _____
5. Які інноваційні технології Ви могли б застосовувати за сприятливих умов? Виберіть не більше двох варіантів відповідей.
 проектні технології
 особистісно орієнтоване навчання
 інтегроване навчання
 випереджувальне навчання
 інше _____
6. Якими діагностичними методами Ви володієте вільно? Виберіть всі можливі варіанти відповідей.
 опитування
 бесіда
 анкетування
 спостереження
 інтерв'ювання
 вивчення стану проблеми
 аналіз документів
 аналіз досвіду роботи педагога
 кількісне обробляння результатів дослідження
 педагогічний експеримент
 інше _____

7. Оберіть основну причину несприйняття інноваційних процесів? Виберіть не більше, ніж чотири варіанти відповіді.
- не знаю, які будуть наслідки змін
 - не хочу змінювати власний стиль викладання
 - будь які нововведення не стільки сприятимуть розв'язанню проблем, скільки примножать їхню кількість
 - упровадження інновацій суттєво впливає на інтенсифікацію праці, зростання навантаження на педагога
 - не вважаю за доцільне витратити час на перенавчання
 - мені ніколи цим займатись
 - вважаю будь -які нововведення тимчасовим, швидкоплинним явищем
 - уважаю будь – які нововведення даниною моді, а не дієвим засобом перетворення
 - не можу зорієнтуватися в інформаційному потоці, не знаю з чого почати
 - інші причини

8. Які інновації впроваджуються у Вашому навчальному закладі?

а) у змісті освіти _____

б) в технологіях навчання, виховання та розвитку вихованців, учнів, слухачів _____

в) управлінні діяльністю навчального закладу _____

9. Де Ви останнім час отримували інформацію про освітні інновації ?

- на курсах підвищення кваліфікації
- на районних семінарах
- на засіданнях педагогічної ради школи
- на засіданні шкільного методичного об'єднання
- із педагогічної преси, Інтернету
- інше _____

10.Що Ви вважаєте головною складовою успіху?

- впевненість у собі
- чітке бачення мети
- самостійно поставлена мета, наполегливість
- пошук і внесення новизни

V. Готовність педагога-практика до інноваційної діяльності: технологічний інструментарій

<i>Компоненти поняття</i>	<i>Критерії готовності</i>	<i>Показники рівнів готовності</i>	<i>Методичний інструментарій</i>	<i>Діагностичний інструментарій</i>
Мотиваційно-орієнтаційний компонент <i>ДЛЯ ЧОГО впроваджується інновація</i>	Особистісно смислові орієнтації педагога. <i>Заради чого «треба»?</i>	<i>Усвідомлювати</i> смисл діяльності: 1) прагматичний; 2) егоцентричний; 3) групоцентричний; 4) просоціальний	<i>Мисленнєва діяльність</i>	Бесіда, спостереження, анкетування, аналіз продуктів діяльності, відкритих уроків та ін.
	Мотивація вибору технології <i>Для чого «треба»?</i>	<i>Бути</i> вмотивованим: вимушена потреба; мотив визнання; мотив успіху; внутрішня потреба		
	Цілепокладання: методична мета <i>Чого чи що «треба»?</i>	<i>Здійснювати</i> цілепокладання: 1) зовні задане; 2) формальне; 3) коректне ; 4) осмислене		
	Провідний вид соціально-професійної активності <i>Саме так... «треба»</i>	<i>Обирати</i> модель поведінки: 1) адаптивна; 2) самовираження; 3) самоствердження; 4) самоактуалізація		

Змістовий компонент	Система збору та узагальнення інформації про інновації	<i>Бути</i> поінформованим: 1) погано 2) недостатньо 3) добре	Список публікацій, ксерокопії та ін. про різні інновації	Технологічне портфоліо
	<i>ЩО</i> <i>знаю</i> <i>про</i> <i>інновацію,</i> <i>що</i> <i>впроваджую?</i>	Система знань про сутність, специфіку, орієнтири реалізації технологічного підходу	<i>Знати</i> про інноваційну діяльність: 1) поверхово; 2) вибірково; 3) достатньо; 4) ґрунтовно	
	Знання про сутність та особливості впроваджуваної технології	<i>Розуміти</i> обрану інновацію: 1) формально; 2) елементи; 3) цілісно; 4) системно	Технологічна картка інновації	
	Технологізованість знань	<i>Застосовувати</i> набуті знання про інновацію: 1) формально; 2) елементи; 3) цілісно; 4) системно	Критерії вибору інновації, методичне розшарування: теоретико-методичні засади, концепт, проектування технологічної оболонки	Бесіда, спостереження, анкетування, аналіз продуктів діяльності, відкритих уроків та ін.

Операційно-технологічний компонент <i>ЯК впроваджуватимуть інновацію?</i>	План дій упровадження технології	<i>Вміти</i> планувати самоосвітню роботу 1) не вміє; 2) частково вміє; 3) вміє; 4) добре вміє	Проект, програма, план упроваджену інновації	Технологічне портфоліо
	Сформованість проектно-впроваджувальних умінь	<i>Вміти</i> реалізувати план: 1) не вміє; 2) частково вміє; 3) вміє; 4) добре вміє	Матеріали реалізації заходів (виступи, презентації та ін.); календарно-тематичне планування (зазначати місце технологічного уроку)	Бесіда, спостереження, анкетування, аналіз продуктів діяльності, відкритих уроків та ін.
	Розробка моделі-проекту технологічного уроку (заходу)	<i>Вміти</i> конструювати урок (захід): 1) не вміє; 2) частково вміє; 3) вміє; 4) добре вміє	Поурочні плани, методичні розробки уроків (заходів)	Технологічне портфоліо
	Обґрунтування персонально-технології	<i>Вміти</i> обґрунтувати власні дії: 1) не вміє; 2) частково вміє; 3) вміє; 4) добре вміє	<i>Мисленнєва діяльність</i>	Бесіда, спостереження, анкетування, аналіз продуктів діяльності, відкритих уроків та ін.

Рефлексивно-прогностичний компонент <i>ЩО РОБИТИ ДАЛІ?</i> <i>Але...</i> <i>ЩО ЗРОБЛЕНО?</i>	Сформованість рефлексивних умінь	<i>Рефлексувати</i> , зіставляючи ціль з результатом: 1) не вміє; 2) частково вміє; 3) вміє; 4) добре вміє	<i>Мисленнєва діяльність</i>	Бесіда, спостереження, анкетування, аналіз продуктів діяльності, відкритих уроків
	Самооцінка (оцінка) результативності впровадження технології	<i>Відстежувати</i> результативність: 1) не вміє; 2) частково вміє; 3) вміє; 4) добре вміє	Результати моніторингу, анкетування та ін.	Технологічне портфоліо
	Самоаналіз (аналіз) типових утруднень	<i>Виявляти і долати</i> утруднення: 1) не вміє; 2) частково вміє; 3) вміє; 4) добре вміє	<i>Мисленнєва діяльність</i>	Бесіда, спостереження, анкетування, аналіз продуктів діяльності, відкритих уроків та ін.
	Прогнозування майбутньої діяльності щодо розвитку інновації	<i>Прогнозувати</i> власні дії: 1) не вміє; 2) частково вміє; 3) вміє; 4) добре вміє	<i>Мисленнєва діяльність</i>	Бесіда, спостереження, анкетування, аналіз продуктів діяльності, відкритих уроків та ін.

VI. Тест «Направленість Вашого розуму»

Дайте відповідь «так» або «ні» на кожне з наведених нижче тверджень:

ГЕНЕРАТОР ІДЕЙ

1. Кожна нова справа пов'язана з великою кількістю цікавих ідей, які виникають в мене.
2. У своєму оточенні нові ідеї частіше за всіх пропоную я.
3. Мої ідеї не завжди зрозумілі оточуючим.
4. Ряд моїх ідей сприймаються оточуючими лише після багаторазового їх висунення.
5. Іноді я буваю так захоплений ідеєю, що, мабуть, складаю на оточуючих дивне враження.
6. Я хороший критик власних ідей.
7. Я не відчуваю труднощів і незадоволення, коли вимушений переключити свої думки на інший предмет.
8. Вважаю, що ідея хороша лише в тому випадку, коли з самого початку очевидна можливість її використання.
9. Я проти “божевільних” ідей на роботі.
10. Я не люблю фантазувати.

КРИТИК

1. Мені відразу кидаються в очі слабкі місця роботи.
2. В колективі багато людей визнають мої здібності критично оцінити роботу.
3. Часто переконуюсь в тому, що нові ідеї, які в мене виникають, при перевірці виявляються далеко не новими.
4. В моєму оточенні я дуже не багатьох високо оцінюю.
5. Слід висувати лише принципово нові ідеї.
6. Можу не помітити недоліки в роботі, якщо мене захоплює яка-небудь нова ідея.
7. Не люблю і не вмію давати критичні оцінки іншим роботам.
8. Часті дискусії лише перешкоджають встановленню істини.
9. Критичному аналізу виконаних робіт надаю перевагу власний пошук.
10. Займатися доопрацюванням “сирих” ідей не приносить мені жодного задоволення.

ЕРУДИТ

1. Дуже люблю працювати з літературою.
2. Краще шукати матеріал для вирішення якої-небудь задачі в літературі, ніж вирішувати проблему самому.
3. Дуже люблю нові ідеї і терміни.
4. Не визнаю права за ким-небудь називатися професіоналом своєї справи і при цьому не знати літератури з свого предмета.
5. Завжди можу дати пораду, де відшукати потрібну інформацію з того чи іншого питання.

6. Свідомо відгороджую себе від “надмірної” інформації.
7. Читаю достатньо багато літератури, яка не має безпосереднього відношення до проблем, якими займаюсь.
8. Не люблю робити літературні огляди.
9. Уникаю дискусій в своєму оточенні.
10. Не частіше, ніж інші, інформую своїх колег по роботі.

Ключ: в трьох варіантах тестів перші п’ять тверджень повинні мати «так», п’ять інших «ні».

Підрахуйте бали з кожного тесту окремо. Кожен збіг з ключем рахується за 1 бал. Направленість розуму особистості визначається найбільшою кількістю балів з одного з тестів. Якщо у всіх трьох випадках отримаєте однакову кількість балів (по 5-6), то у Вас всього потрохи. Якщо з усіх трьох тестів отримаєте не більше 3 балів, це означає, що прийшла пора зайнятися самовихованням і самоосвітою.

VII. Анкета вивчення професійного розвитку педагога

1. Які книги, статті зі свого фаху Ви прочитали за цей рік?
2. Які матеріали з психології, методики, педагогіки Ви вивчили за цей рік?
3. Якою педагогічною технологією Ви володієте?
4. Які заняття потребують найбільшої теоретичної підготовки?
5. У чому Ваша творча вдача?
6. Які матеріали на виставку педагогічних ідей та знахідок Ви підготували за 5 років?

VIII. Анкета «Готовість педагогів, батьків та вихованців до участі в експерименті»

1. Чи готові ви брати участь у дослідно–експериментальній роботі?
2. Чи виникає бажання вступити в діалог, коли мова йде про експеримент, на його користь?
3. Чи погоджуєтесь ви з твердженням, що впровадження дослідно–експериментальної роботи є вихід до позашкільного закладу майбутнього?
4. Чого ви чекаєте від своєї участі у дослідно–експериментальній діяльності?
5. Які, на ваш погляд необхідні зміни у вашому навчальному закладі?
6. Що є для вас перешкодою в розробці та засвоєнні нововведень?

Підбиття підсумків першого, організаційно-підготовчого етапу дослідно-експериментальної роботи

Програма I (організаційно-підготовчого) етапу, яка передбачала:

- Вивчення та аналіз нормативно-правових актів, педагогічного досвіду, психолого-педагогічної літератури з метою створення науково-методичної бази за темою дослідно-експериментальної роботи.
- Розробку теоретичних положень щодо модернізації змісту позашкільної освіти.
- Визначення та уточнення функціональних обов'язків членів педагогічного колективу Центру творчості щодо вирішення завдань експерименту.
- Визначення кола учасників дослідно-експериментальної роботи, формування складу творчих груп педагогів, батьків, встановлення комунікативних зав'язків між ними, конкретизація завдань діяльності у відповідності до мети дослідно-експериментальної роботи.
- Налагодження спільної діяльності з установами, які здійснюють науково-методичний супровід дослідно-експериментальної роботи; підписання відповідних угод.
- Проведення комплексної діагностики рівня готовності учасників навчально-виховного процесу до роботи в режимі експерименту.
- Проведення педагогічної ради за темою: «Основні завдання діяльності позашкільного навчального закладу «Центр творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» на I-му етапі дослідно-експериментальної роботи».
- Підготовка та проведення для педагогів науково-методичних семінарів, круглих столів, видавнича діяльність тощо. Обґрунтування методичного супроводу підготовки педагогів до реалізації завдань дослідно-експериментальної роботи, Проведення постійно діючого семінару, розширених методичних рад тощо.
- Проведення моніторингу стану програмного забезпечення відповідно до напрямів позашкільної освіти.
- Створення на офіційному сайті Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» тематичного розділу, присвяченого участі в дослідно-експериментальній роботі всеукраїнського рівня, з метою забезпечення

відкритості та доступності, можливості обміну досвідом з іншими регіонами України.

● Уточнення матеріально-технічних ресурсів та організаційних заходів щодо участі центру творчості «Шевченківець» в дослідно-експериментальній роботі всеукраїнського рівня.

● Підбиття підсумків I (організаційно-підготовчого) етапу дослідно-експериментальної роботи.

ВИКОНАНА У ПОВНОМУ ОБСЯЗІ.

Позитивні результати дослідно-експериментальної роботи, її ефективність зумовлена налагодженням співпраці з науковими установами, чотирма державними позашкільними навчальними закладами.

Особливого значення набула участь педагогів у науково-практичних конференціях, семінарах міського і всеукраїнського рівнів, курсах підвищення кваліфікації. З метою самоосвіти педагогів в Центрі творчості використовуються хмарні технології, створено електронну бібліотеку програмного забезпечення на базі ресурсного центру.

Завдяки підготовці педагогів до участі в дослідно-експериментальній роботі та інноваційній діяльності зроблені перші кроки щодо аналізу існуючого програмного забезпечення позашкільної освіти. Результати проведеного моніторингу засвідчують реальний стан змістового наповнення різних напрямів позашкільної освіти, що буде використано при виконанні завдань другого (концептуально-діагностичного) етапу дослідно-експериментальної роботи.

Якісне та кількісне забезпечення позашкільних навчальних закладів навчальними програмами є актуальним питанням сьогодення. Процес створення навчальних програм у сучасних умовах – це творча праця, яка передбачає активну дослідницьку діяльність педагогів. Зміст навчальних програм за основними напрямками позашкільної освіти має відповідати сучасним вимогам до освітнього процесу, культурним традиціям країни і регіонів, віковим особливостям вихованців, науково-методичним пріоритетам педагога, програми повинні враховувати державні стандарти початкової загальної та базової і повної середньої освіти, базовий компонент дошкільної освіти, поєднувати індивідуальні і колективні форми та методи роботи. Термін навчання у гуртках, секціях, студіях та інших творчих об'єднаннях зумовлюється специфікою їх діяльності та навчальними програмами.

Було проведено аналіз навчальних програм за основними напрямками позашкільної освіти, починаючи з 1991 року і до 2017 року (опрацьовано 627 програм). Слід зазначити, що мережа Інтернет значно полегшила цю роботу. Аналіз засвідчує, що за цей час у структурі і змісті навчальних програм відбулись зміни. Починаючи з 2001 року типові навчальні плани і програми враховують освітні рівні класифікації гуртків, секцій, студій та інших творчих об'єднань (початковий, основний, вищий), визначені Положенням про позашкільний навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 06.05.2001 №433, та основні напрями позашкільної освіти. Так, до початкового рівня відносяться гуртки, секції, студії та інші творчі об'єднання (в тому числі, в них групи), діяльність яких спрямована на загальний розвиток вихованців, учнів

і слухачів, виявлення здібностей та обдарувань, прищеплення інтересу до творчої діяльності. До основного рівня відносяться гуртки, секції, студії, інші творчі об'єднання (в тому числі, в них групи), які розвивають інтереси вихованців, учнів і слухачів, дають їм знання, практичні уміння та навички, задовольняють потреби в професійній орієнтації. Вихованці, учні і слухачі, які виявляють стійкі інтереси та здібності до конкретної творчої діяльності, відразу ж можуть бути зараховані до гуртка, секції, студії або іншого творчого об'єднання основного рівня навчання. До вищого рівня відносяться гуртки, секції, студії, інші творчі об'єднання (в тому числі, в них групи), які задовольняють інтереси і потреби здібних, обдарованих і талановитих вихованців, учнів, слухачів у творчій, науково-дослідницькій роботі, профільній і професійній підготовці. Згідно з класифікацією навчальні програми з позашкільної освіти, за якими можуть працювати педагоги, розподіляються на три види:

- типові (орієнтовні);
- модифіковані (адаптовані);
- авторські.

У цей період більшість педагогів-позашкільників працює за типовими (орієнтовними) програмами, значна кількість педагогів працює за модифікованими (адаптованими) програмами. Модифіковані програми обговорюються й затверджуються методичною радою начального закладу та погоджуються з районним науково-методичним центром, з Інститутом післядипломної освіти Київського Університету імені Бориса Грінченка. Основою модифікованої програми є зразкова типова програма, змінена з урахуванням особливостей закладу, віку та рівня підготовки вихованців, режиму і часових параметрів здійснення діяльності, нестандартності індивідуальних результатів навчання і виховання. Педагоги вносять корективи до програми, не порушуючи концептуальних основ організації навчального процесу, традиційної структури занять, передбачених програмою, яку було взято за основу.

Слід зазначити, що в більшості навчальних програм освітні навчальні рівні або ж взагалі не враховувались, або ж були не чітко визначені. Лише, починаючи з 2008 року, згідно наказу МОН України від 22. 07.2008 р за №676 «Про затвердження Типових навчальних планів для організації навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах системи Міністерства освіти і науки України» освітні рівні враховувались при розробці всіх навчальних програм з позашкільної освіти. Тому в процесі моніторингу навчальних програм за освітніми рівнями ми брали до уваги лише програми, розроблені, починаючи з 2008 року.

З 2013 року згідно листа Міністерства освіти і науки України, державної наукової установи «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» від 05.06.2013 р. № 14.1/10-1685 «Про методичні рекомендації щодо змісту та оформлення навчальних програм з позашкільної освіти» (з додатками) програми можуть бути із урахуванням компетентісного та діяльнісного підходів до навчально-виховного процесу, новітні педагогічні технології та досягнення науки. Навчальні програми з позашкільної освіти розробляються із урахуванням

положень законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту» та відповідно до Положення про позашкільний навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 травня 2001 року № 433, Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11 серпня 2004 р. № 651 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 серпня 2004 р. за № 1036/9635, Типових навчальних планів для організації навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах системи Міністерства освіти і науки України, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 22.07.2008 № 676. При цьому мають бути враховані Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджені наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31.10.2011 № 1243, Державний стандарт певної освітньої галузі (Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція), затверджений наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.05.2012 № 615; Державний стандарт початкової загальної освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 № 462; Державний стандарт базової і повної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392), Концепція профільного навчання (нова редакція), затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 11.09.2009 № 854. Починаючи з цього року, педагоги-позашкільники працюють лише за навчальними програмами, яким надано гриф Міністерства освіти і науки України.

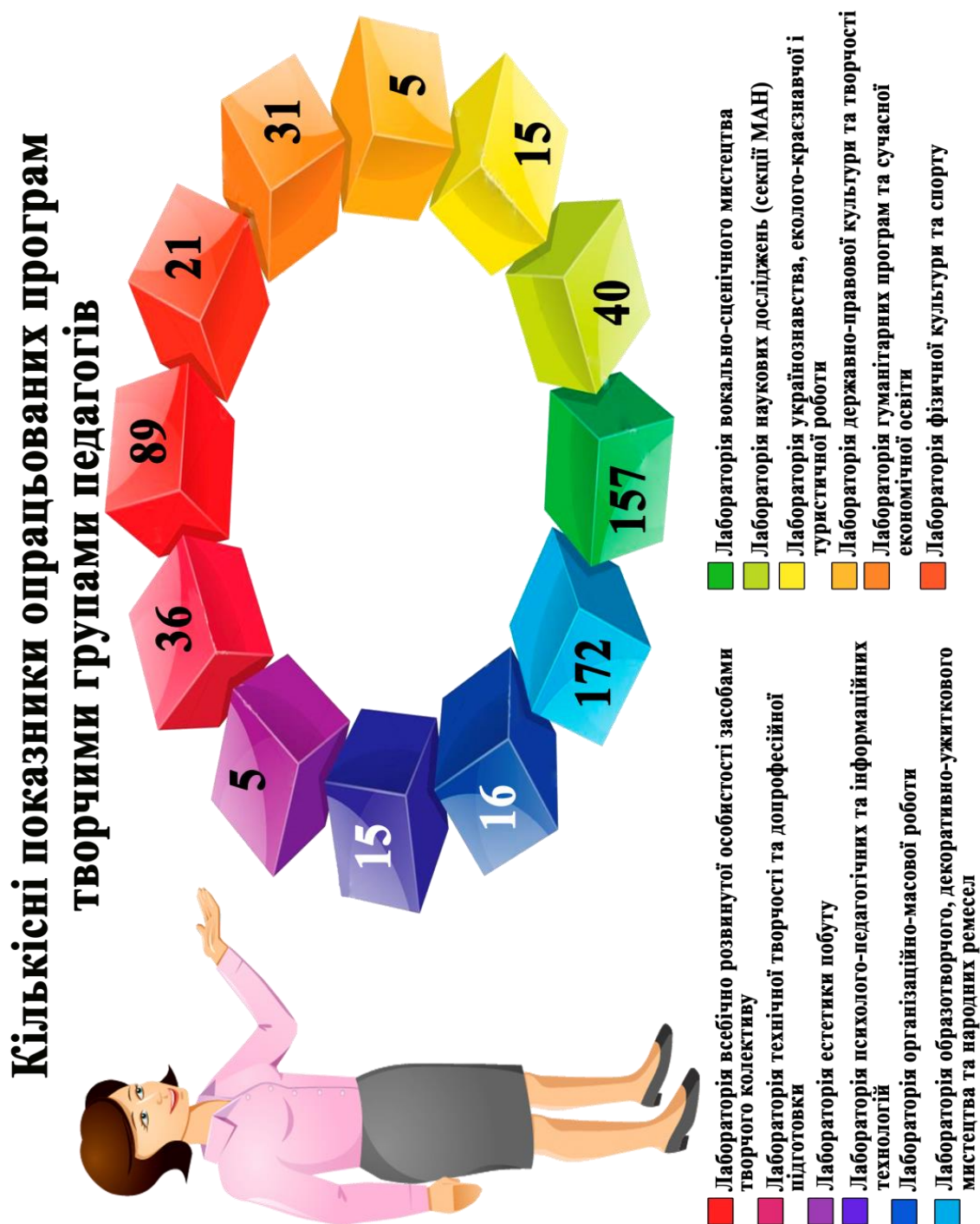
Навчальні програми гуртків, студій, наукових секцій є нормативними документами, які забезпечують цілісність, цілеспрямованість та системність процесу навчальної, виховної та розвивальної роботи, сприяють розвитку творчих здібностей, формуванню культури творчої праці, самореалізації вихованців. Зміст програми може відповідати змісту програм навчальних предметів загальноосвітніх навчальних закладів (з поглибленим вивченням окремих розділів, тем) та доповнюватися профільною тематикою, необхідною для здійснення навчальної, творчої та пошуково-дослідницької роботи вихованців.

Аналіз опрацьованих навчальних програм, за якими здійснюється навчально-виховний процес у закладах позашкільної освіти, свідчить про необхідність систематизації та оновлення програмного забезпечення. Модернізація програмної бази сприятиме вдосконаленню соціально-педагогічних моделей творчих колективів та підвищенню професійно-творчої компетентності педагогів позашкільних навчальних закладів

У експериментальній роботі брали участь майже всі педагоги ЦТ «Шевченківець», які опрацювали 627 навчальних програм. Так педагоги Лабораторії всебічно розвинутої особистості засобами творчого колективу опрацювали 14,2 % від загальної кількості опрацьованих програм, педагоги Лабораторії технічної творчості та допрофесійної підготовки – 5,7 %, Лабораторії естетики побуту – 0,8 %, Лабораторії психолого-педагогічних та інформаційних технологій – 2,4 %, Лабораторії організаційно-масової роботи – 3,0 %, Лабораторії образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва та

народних ремесел – 27,6 %, Лабораторії вокально-сценічного мистецтва – 25 %, Лабораторії наукових досліджень (секції МАН) – 6,4 %, Лабораторії українознавства, еколого-краєзнавчої і туристичної роботи – 4,0 %, Лабораторії державно-правової культури та творчості – 1,1 %, Лабораторії гуманітарних програм та сучасної економічної освіти – 6,5 %, Лабораторії фізичної культури та спорту – 3,3 % (рисунк19).

Рисунок 19.

У процесі аналізу широкого кола навчальних програм за основними напрямками позашкільної освіти педагогами ЦТ було виявлено, що найбільш широко представлені програми художньо-естетичного напрямку (опрацьовано

333 програми різних профілів), науково-технічного (102 програми) та еколого-натуралістичного (127 програм) напрямів, тоді як недостатньо представлені навчальні програми дослідницько-експериментального (40 програм), соціально-реабілітаційного (35 програм), гуманітарного (41 програма) напрямів, потребують розробки програми військово-патріотичного (11 програм), туристсько-краєзнавчого (34 програм), бібліотечно-бібліографічного (0 програм) напрямів, фізкультурно-спортивного (31 програма) та оздоровчого (14 програм) напрямів (рисунки 20-24). Слід зазначити, що більшість програм фізкультурно-спортивного та оздоровчого напрямів розроблені для навчальних закладів спортивного профілю, зокрема, дитячо-юнацьких спортивних шкіл, а педагоги-позашкільники вимушені адаптувати їх для своєї роботи, тому навчальні програми з позашкільної освіти цих напрямів потребують додаткового розроблення.

Рисунок 20.

Рисунок 21.

Моніторинг програмного забезпечення художньо-естетичного напрямку позашкільної освіти

Рисунок 22.

Моніторинг програмного забезпечення дослідницько-експериментального напрямку

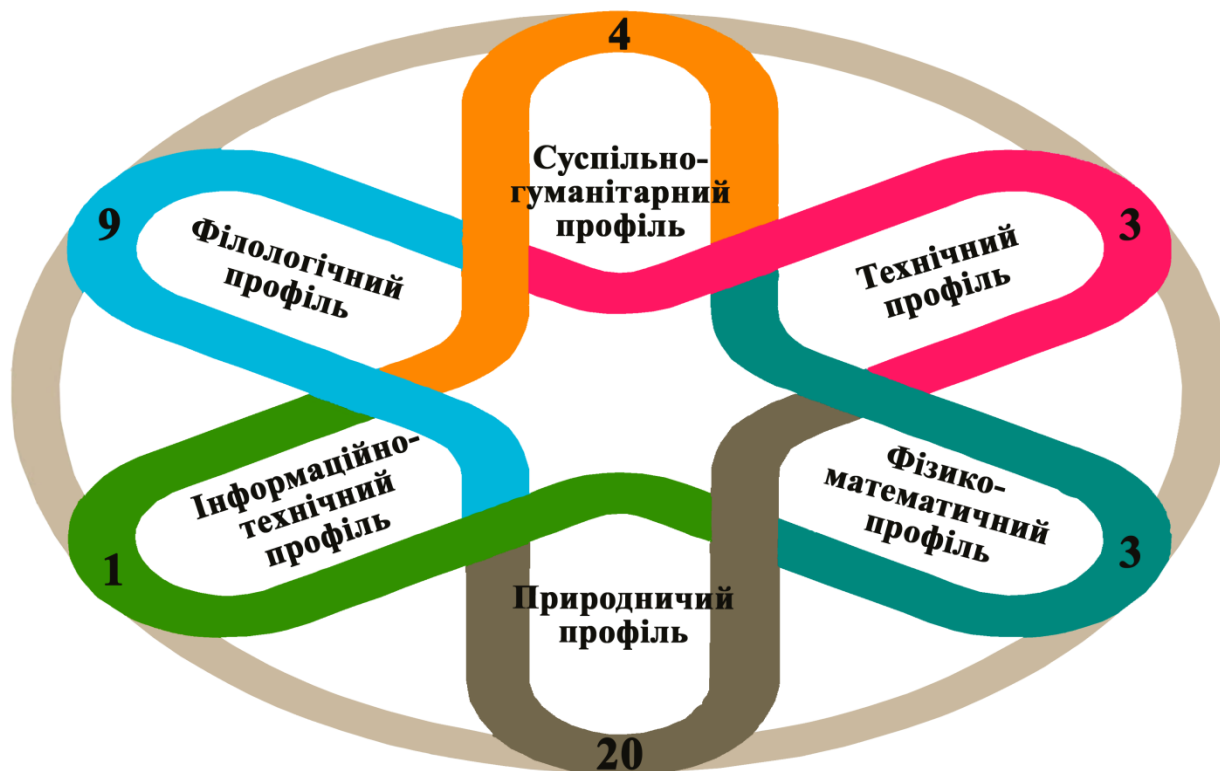
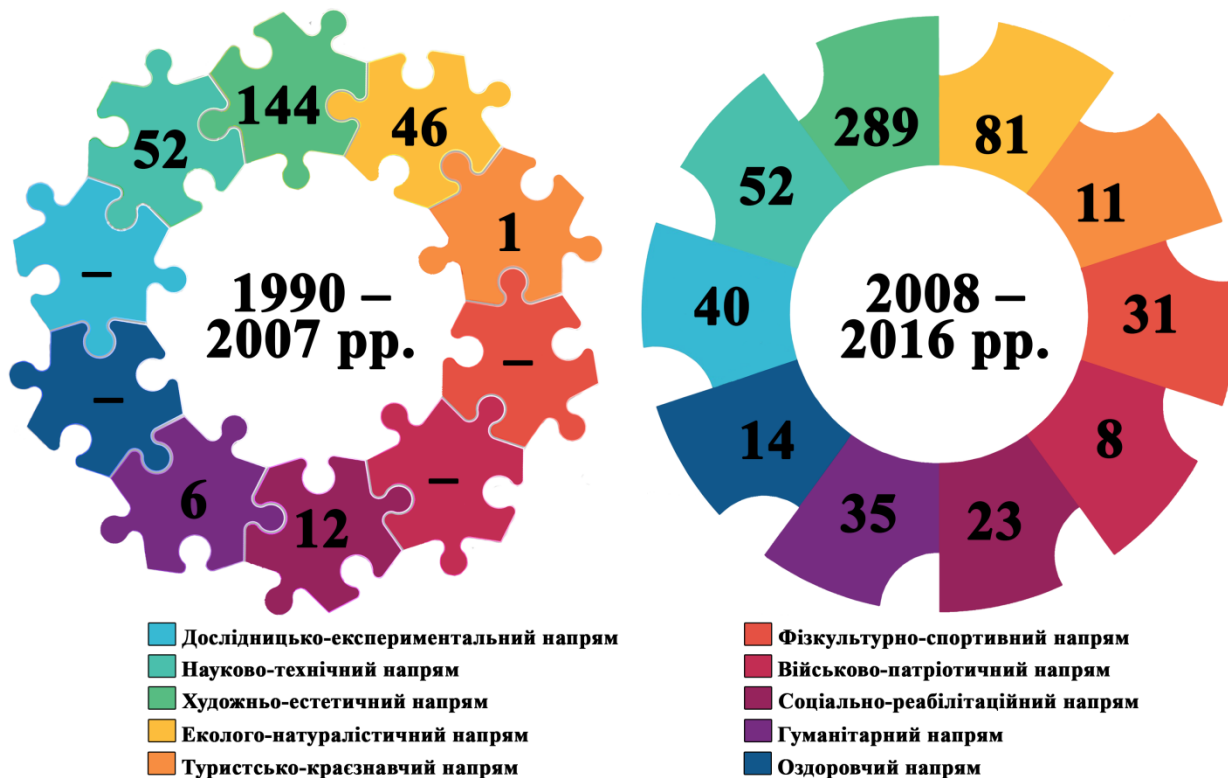

Рисунок 23

Моніторинг програмного забезпечення позашкільної освіти за роками грифування

Моніторинг програмного забезпечення науково-технічного напрямку позашкільної освіти

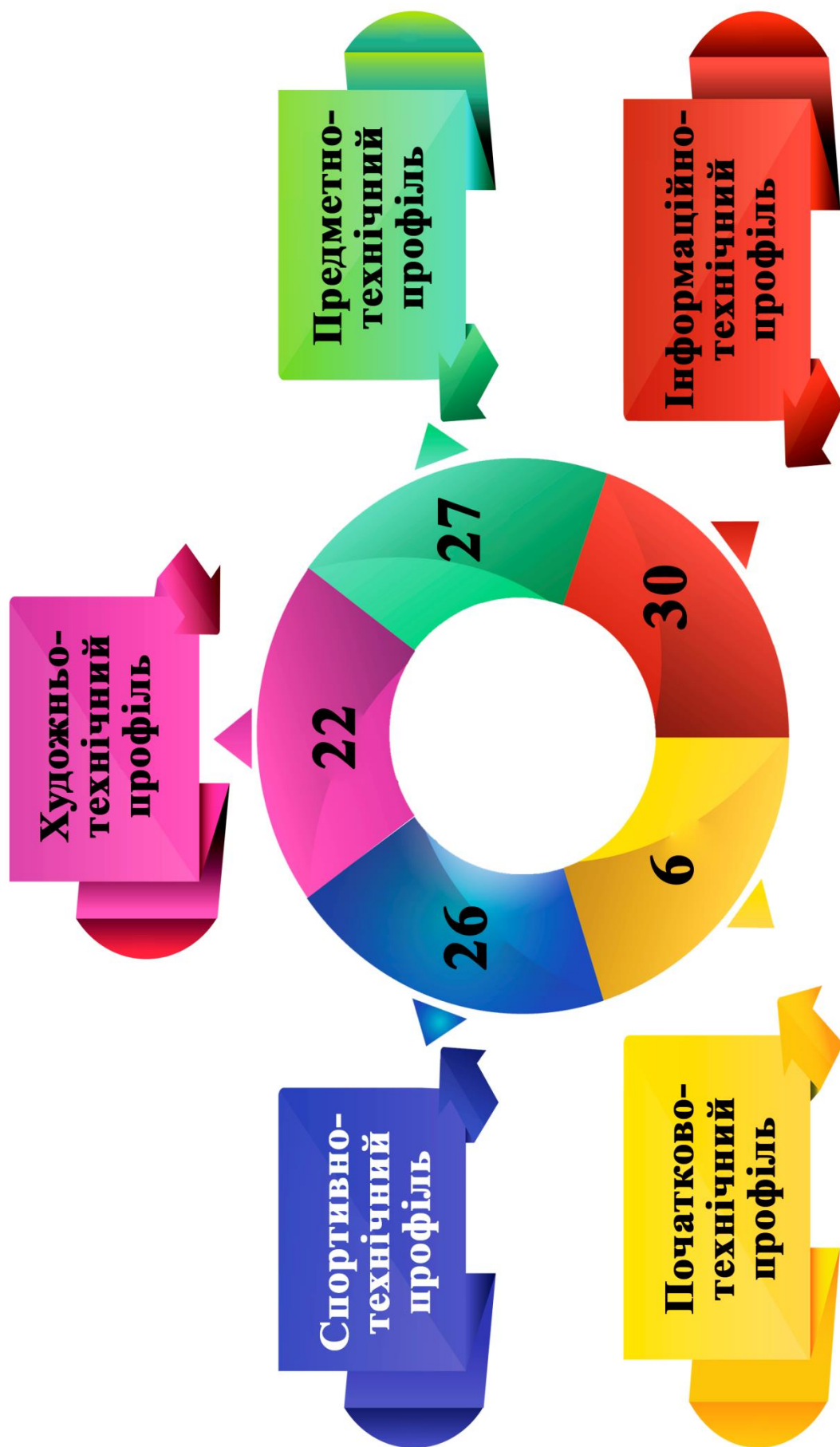

Рисунок 24

Проте, не зважаючи на велику кількість програм художньо-естетичного напрямку, зокрема, декоративно-прикладного профілю, недостатньо представлені програми з різних видів народних ремесел, які активно відроджуються і розвиваються. Сьогодні, коли збільшився інтерес дітей до народних ремесел, ознайомлення вихованців із надбаннями нашої культури, оволодінням ними різними видами народних ремесел є важливим завданням позашкільної освіти. Недосконаліми є програми з бісероплетіння, недостатньо представлені програми з ткацтва та декоративних технік з використанням ниток, пряжі, волокон в техніках «String-art», ниткографія. Не виявлено програм з виготовлення вітражів та віражного розпису, з виготовлення мозаїк, також не виявлено програм ліплення з сучасних пластичних матеріалів для дітей молодшого віку. Відсутні програми з петриківського розпису, розраховані на навчання у трьох освітніх рівнях. Слід зазначити, що більшість опрацьованих програм декоративно-прикладного профілю розрахована на початковий та основний рівні, а програм вищого рівня дуже мало. Також недостатньо навчальних програм фольклорних (вокальний профіль) та театральних (театральний профіль) колективів.

Слід зазначити про недостатнє забезпечення навчальними програмами науково-дослідницького напрямку. Якщо програм природничого та технічного профілів є достатня кількість і вони загалом відповідають потребам позашкільної освіти, то з програмами фізико-математичного, філологічного та гуманітарного профілів є певні проблеми. По перше, їх недостатня кількість, по друге, вони не відповідають значною мірою змісту та науково-дослідницькому напрямку позашкільної освіти. Якщо програми науково-дослідницького напрямку з фізики та астрономії використовуються у позашкільних навчальних закладах, то програми математичного профілю взагалі відсутні. Бракує також програм філологічного профілю з дослідження іноземних мов. Не виявлено навчальних програм з позашкільної освіти з дослідження провідних європейських мов (взагалі відсутні програми з дослідження таких мов як французька, іспанська, німецька). Тоді як програми спецкурсів для профільного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах з іноземних мов існують. Відсутні програми суспільно-гуманітарного, філософського та правового профілів, недостатньою є кількість програм, які сприяють закріпленню та більш поглибленому вивченню історії України.

Сьогодні у всьому світі широкого використання набули інформаційні технології. З метою формування інформаційного освітнього середовища позашкільної освіти; виявлення, поширення та впровадження досвіду використання інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій в роботу позашкільних навчальних закладів, постала необхідність розроблення комп'ютерних навчальних програм, зорієнтованих на комп'ютерну анімацію, комп'ютерне моделювання, комп'ютерну графіку, роботу в мережі Інтернет. Проте використання таких програм в умовах роботи більшості позашкільних навчальних закладів ускладнюється недостатністю сучасної комп'ютерної техніки, доступу до мережі Інтернет та, відповідно, спеціально підготовлених педагогів.

Для аналізу навчальних програм з позашкільної освіти за освітніми рівнями найбільш доцільно брати програми, розроблені починаючи з 2008 року (після виходу наказу МОН України від 22. 07.2008 р за №676 «Про затвердження

Типових навчальних планів для організації навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах системи Міністерства освіти і науки України»). Моніторинг навчальних програм з позашкільної освіти за освітніми рівнями свідчить про те, що більшість розроблених програм ураховують початковий та основний рівні, а навчальних програм для вищого навчального рівня недостатньо. Недостатньо також розроблено комплексних програм, в яких враховано всі освітні рівні: від початкового до вищого. Проаналізувавши відібраний матеріал, можна зробити висновок, що переважають навчальні програми основного рівня (30,7% від загальної кількості опрацьованих програм), тоді як початкового рівня – 14,6%, вищого – 7,0%; навчальні програми двох рівнів розподілились таким чином: початкового та основного – 25,2%, основного та вищого – 5,2%; комплексні програми, в яких ураховано всі освітні рівні: від початкового до вищого становлять 17,3% від загальної кількості опрацьованих програм.

Слід зазначити, що розробленню програм сприяли методичні рекомендації щодо змісту та оформлення навчальних програм з позашкільної освіти (лист МОН України від 05.06.2013 р. № 14.1/10-1685), у яких подано чіткий алгоритм написання навчальних програм, що вплинуло на створення більшої кількості навчальних програм за різними напрямками позашкільної освіти. А завдяки швидкому розвитку ІТ-технологій програми стали більш доступними для педагогічних працівників

Хочемо зазначити, що довгострокові навчальні програми, які враховують початковий, основний та вищий рівні, розраховані на 6 – 9 та більше років, а відповідно до Порядку надання навчальній літературі, засобам навчання і навчальному обладнанню грифів та свідоцтв МОН України, затвердженого наказом від 17.6.2008 за №537 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції 10.07.2008 за № 628/15319 термін дії наданого грифу складає 5 років з дня офіційного затвердження відповідного рішення. Після закінчення терміну використання навчальних програм з позашкільної освіти в навчальних закладах не допускається, оскільки потребує перегрифування (підстава: лист-роз'яснення МОН України від 02.09.2015 № 1/9-419). Отже, виникає проблема з апробацією в повному обсязі та використанням цих довгострокових програм, тому бажано було б відповідним органам переглянути строки перегрифування навчальних програм з позашкільної освіти.

Завдання II (концептуально-діагностичного) етапу дослідно-експериментальної роботи передбачають:

- обґрунтування концептуальних основ модернізації змісту позашкільної освіти на основі узагальнення констатувальних даних;
- розроблення сучасного змісту позашкільної освіти за основними напрямками з урахуванням компетентнісного підходу;
- забезпечення психолого-педагогічного супроводу дослідно-експериментальної роботи;
- підготовка та проведення для педагогів науково-методичних семінарів, круглих столів, видавнича діяльність тощо;
- підведення підсумків II етапу – концептуально-діагностичного – дослідно-експериментальної роботи.